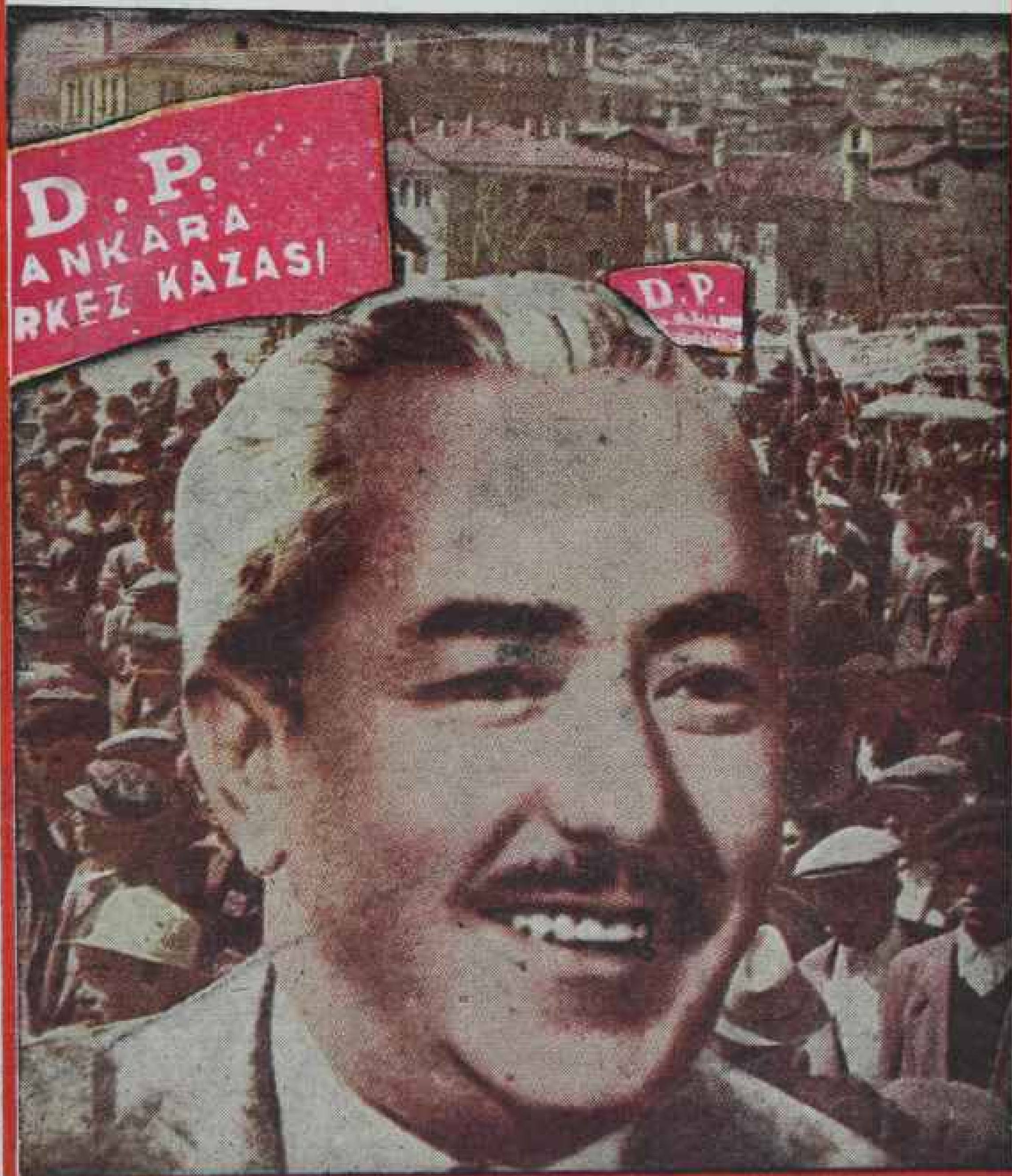
7 HAZİRAN 1958

SAYI : 213

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

FİYATI : [illegible] KURUŞ

AKİS

Haltalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 5, Cilt: XIII Sayı: 213

Yazı İşleri:

Rüzgarlı Sokak Ovehan Kat 5 Daire 7
Tel: 18992 P. K 582 - Ankara

İdare:

Denizciler Caddesi 23/B
Rüzgârlı Matbaa Tel: 15221

Fiatı 85 Kuruş

Başyazar:

Metin TOKER

*

Neşriyat Müşaviri

Yusuf Ziya ADEMHAN

*

AKÎS Neşriyat Ltd. Şirketi adına İmtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mesul Müdür :

Tarık HALULU

*

Ummi Neşriyat Müdürü

İlhami SOYSAL

*

Karikatür:

TURHAN

*

Fotoğraf:

Hüseyin EZER
Ege AJANSI
Associated Press
Türk Haberler Ajansı

*

Klişe:

Ankara Klişe

*

Müessese Müdürü:

Mübin TOKER

Abone şartları :

8 aylık (12 nüsha): 8 lira
6 aylık (25 nüsha): 16 lira
1 senelik (52 nüsha): 82 lira

*

İlân şartları:

Santimi: 8 lira
3 renkli arka kapak: 750 lira

*

Dizildiği ve Basıldığı yer:

Rüzgarlı Matbaa — ANKARA
Tel : 15221
Basıldığı tarih: 5.6.1958

Kapak resmimiz:

Atıf Benderlioğlu

1946 ruhunu arayanlar

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

Bn hafta iki mühim hadise hakkında AKİS'te tek kelime bulamayacaksınız. Bunun sebebi, sayfayı çevirir çevirmez göreceğiniz neşir yasaklarıdır. Buna mukabil başka iki mühim havadise dair en geniş tafsilâtı AKİS size vermektedir. Bunların birincisi, günün adamı haline gelmiş olan İsmet İnönünün ne yaptığı, ne düşündüğüdür. Herkesin merak ettiği o hususu AKİS en emin kaynaklardan öğrenmiş, C. H. P. Genel Başkanını yakından takip etmiş ve cazip bir yazı hazırlamıştır. İkincisi ise, İstanbulda D. P. ileri gelenlerinin yaptıkları toplantıların haberidir. AKİS'in İstanbul teşkilatı kesif bir faaliyet neticesi o toplantılar hakkında en esaslı malûmatı almaya muvaffak olmuştur. Zaten iki havadis birbirini tamamlamakta ve ortaya böylece haftanın panoraması çıkmaktadır. Siyasi hayatın son derece mühim bir devrede bulunduğu bu günlerde gündelik gazetelerin objektifinin üstünden bu panoramayı seyretmek AKİS okuyucularına , hakikaten açık bir fikir verecek ve vaziyeti kavramaya yarayacaktır.

*

Fransa vaziyeti gene ehemmiyetini muhafaza ediyor. DÜNYADA OLUP BİTENLER kısmımızda şimdiye kadar hiç kimsenin bilmediği teferruat anlatılmaktadır. Dünyanın gözü hâlâ Fransaya çeviriktir. De Gaulle iktidara nasıl gelmiştir, itimat alan Başbakan Pflimlin itimat alır almaz niçin istifa etmiştir, Cumhurbaşkanının vaziyeti nedir ve De Gaulle ne düşünmektedir ? Dış politikayla meşgul ekibimiz bir haftalık çalışma neticesi hakikaten dört başı mamur bir yazı hazırlamıştır. Bu yazıda hâdiselerin oluşlarıyla beraber oluş sebeplerini de bulacaksınız.

Fransa hâdiseleri bir başka yönden de başyazarımızı alâkadar etmistir. Vatanseverlik Örnekleri başlığını taşıyan yazıda Metin TOKER Fransız devlet adamlarının tutumlarını gözden geçirmektedir. Bu tutumların ne derece alâka uyandırıcı olduğu başyazımız okunduğunda anlaşılacaktır.

*

AKİS, yaz aylarına girdiğimiz şu sırada yeni bir teşebbüse geçiyor. Zaman zaman bazı erkek ve kız talebeler bize başvururlar, gazeteci olmak istediklerini söylerler, çalışmak arzularını bildirirler. Bunların bir kısmı "bir kaç gün gel de, görelim" dediğimiz takdirde iki üç gün gelir, gazeteciliğin hiç de dışardan görüldüğü gibi cakalı meslek olmadığını, çok çalışmayı, çok didinmeyi, saat mefhumu bilmemeyi icap ettirdiğini görür ve tabii, bacakları boynunda kaçar. Bir diğer kısmı ise, üçüncü gün başyazı yazmaya talip olur ve meslekte, ismin en ufak puntoyla gazetede çıkması için bazen senelerin geçmesi gerektiğini kaale bile almaksızın "büyük kıymetinin takdir edilmediği" mucip sebebiyle çeker gider.

Mekteplerin -Üniversitelerin- tatil olduğu şu günlerde hakikaten gazeteci -yazar veya foto muhabiri- yetişmek isteyen gençlere AKİS bir fırsat vermeyi kararlaştırmıştır. Böyle bir arzu besleyenler içinde bizim kabiliyetli ve gereken bilgi malzemesine sahip bulduklarımıza mecmuanın kapılarını açacağız ve kendileriyle meşgul olacağız. Bir yandan tahsile devam etmek, diğer taraftan gazeteci yetişmek kabildir. Bugünün birçok kalburüstü gazetecisi böyle yetişmiştir. Üstelik gazetecilik mesleğinin şu günlerde bir kan transfüzyonuna şiddetle ihtiyacı vardır. Meziyetli ve içi ateşle dolu gençlerin birgün bugünkülerin yerini almak için şimdiden sıraya girmesi Türk basmına büyük fayda sağlayacaktır. Başyazarından en küçük mensubuna bütün AKİS-çiler istidatlı gençler üzerinde titizlikle duracaklardır. Bunların en iyilerini daimi kadromuza alacağız. Bunun AKİS'e de yeni bir kuvvet teşkil edeceği muhakkaktır. Boş geçen yaz ayları yerine, biraz para da kazanarak arzulanan bir mesleğin kapılarım zorlamak şüphesiz tercih edilecek bir şıktır.

Yalnız bize müracaat edeceklerin, bir hususu daha kapıdan içeri girerken kafalarına sokmaları şarttır: Biz adamın çalışmaktan canını çıkarırız. Zira biz hepimizin, yetiştiğimiz yıllarda ustalarımız canımızı çıkarmıştır !

Saygılarımızla
AKİS

Neşir Yasakları

I

1.6.1958 talihinde Çemberlitaş Kervan salonunda C.H.P. İlçe Kongresinde söz alan hatiplerin konuşmaları suç mahiyetinde görülerek hazırlık tahkikatına başlanması hasebiyle mezkûr tahkikatın selâmetle cereyanını teminen mevzuubahis toplantıda konuşanlarla bu toplantıya ait her türlü neşriyatın men'ine İstanbul Sulh Ceza Hakimliğince 1.6.958/15 sayılı karar verilmiş olduğu, İstanbul Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin 1.6.958 tarihli ve 59 sayılı tel yazılarıyla bildirilmiştir. Neşir yasağının derhal Ankarada münteşir bütün gazete ve dergilere tebliği rica olunur.

1.6.958 tarih ve 315 sayılıdır.

1.6.958 tarihinde Çemberlitaş Kervan Salonunda C.H.P. İlçe Kongresinde söz alan hatiplerin konuşmaları suç mahiyetinde görülerek tahkikatın selâmeti bakımından bu toplantıya ait her türlü neşriyatın men'ine İstanbul Sulh Ceza Hâkimliğinin 1.6.958 gün ve 958/15 sayılı kararı tarafımıza tebliğ edilmiştir.

1.6.958

II

T. C Ankara Cumhuriyet Müddeiumumiliği, Sayı, B 316 - 79, Birinci Şube Müdürlüğü - Ankara

C. H. P. Genel Başkanının İstanbul C. H. P. il Merkezinde 2. 6. 958 tarihinde saat 11.55 de yaptığı basın toplantısında verdiği beyanat münderecatı hedef ve gayesi bakımlarından suç görülerek 6761 sayılı kanun hükümleri gereğince Emniyet Müdürlüğünce suç ve delillerinin tesbitine başlandığı bildirilmesi üzerine tahkikatın selâmetle cereyanım teminen bu toplantıda verilen beyanatla bu toplantıya alt her türlü neşriyatın men'ine İstanbul Beşinci Sulh Ceza Mahkemesince 2.6-1958 tarihinde 1958/19 sayı ile karar verildiği İstanbul Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin 2. 6. 1958 tarih ve 958/857 sayılı tel yazılariyle iş'ar kılınmış olmakla Basın Kanununun 30. maddesi mucibince neşir yasağının Ankarada münteşir bilûmum gazete ve dergilere derhal tebliği rica olunur.

2.6.1958

Sl. C. Müddeiumumisi

Baş M. Ziya Ülgener

Demokrasi

"Paşa çizmeyi çekti!"

İsmet İnönü çevik adımlarla kanapeye doğru yürüdü, oturdu, yanındaki yeri Faik Ahmet Barutçuya gösterdi, sonra:

"— Nasıl, dedi, arkadaşlarım benden memnun mu?"

C. H. P. Meclis Grubu başkan vekili, Karadenizli şivesiyle:

"— Aman Paşam, dedi, memnun da söz mü? Uçuyorlar".

İnönü yürekten bir kahkaha attı ve işlemeli küçük tabakasından Yeni Harman sigarası çıkararak kibritle -asla çakmak kullanmaz ve bir sigaranın eniyi kibritle yakılabileceğine kanidir- yaktı, elini Barutçunun dizine koydu:

"— Sigarayı içiyorum, aslanlar gibi de öksürüyorum" diye güldü.

Hâdise, bu hafta salı günü, öğle vaktinin hayli geçmiş olduğu bir saatte C. H. P. Genel Başkanının Çankayadaki evinin geniş, yemek salonunda cereyan ediyordu. İsmet İnönü ciddi bir eda takınarak devam etti:

"— Şimdi beni dinle! istanbulda bir kaç gün kaldım. Sadece dert sadece ıstırap işittim. Vatandaşlar geldiler, şikâyetlerini söylediler. İktisadî buhranın en ileri safhasını, vatandaşta geçim darlığının en acıklı halini İstanbulda görmek lâzımdır. İnsanın yüreği parçalanıyor. Herkes bana, bu işin sonunun ne olacağını sordu. Vatandaşları ümitsizliğe düşmekten kurtarmak şarttır. Vatandaş ümitsizliğe düştü mü, başımıza geleceklerin haddi hesabı olmaz. Ben, buna çalışıyorum".

Faik Ahmet Barutçu, başıyla tasdik etti. İnönü sözünü bağladı:

"— Bütün gayretim vatanda huzurun muhafazasıdır. CH.P. li olarak bize iki mühim vazife düşüyor. Evvelâ, Cumhuriyetin muhafızıyız. Büyük Atatürk bize, memleketle beraber Cumhuriyeti emanet etmiştir. İkincisi, çektiğimiz sıkıntılar karşısında bir ümit meşalesi olmalıyız. İstanbulda gece yaptığım basın toplantısında söyledim: Dertlerin çaresi vardır. Biz bu dertleri halledebiliriz. Biz bu dertlerle daha evvel de karşılaşmışındır. Karşılaşmışızdır ve hepsini yenmişizdir."

Yemek salonunda, büfenin üzerinde asılı duran ve bizzat resmin sahibi tarafından hediye edilmiş olan Atatürkün büyük boy yağlı boya resmi sanki memnun gözlerle İsmet Paşaya bakıyordu.

Haftanın içinden

VATANSEVERLİK ÖRNEKLERİ

Metin TOKER

Geçenlerde Fransız Cumhurbaşkanı Rene Coty'nin Meclis Başkanına yolladığı ve içinde, tavsiyesine uyulmazsa istifa edeceğini bildirdiği mesajını okurken gözümün önüne Elysees sarayı geldi. Galiba 1952 senesindeydi. Elysees sarayında bir resmikabul vardı. Paristeki yabancı basın mümessillerini de davet etmişlerdi. O gece, Fransız Cumhurbaşkanlarının o İkametgâhında gördüğüm ihtişamı hâla hatırlarım. Herşey bir peri masalını andırıyordu. Sarayın içi, goblenlerinden halılarına, kristallerin'den sevrlerine, ipek döşemelerinden avizelerine tarihi Fransânın bütün haşmetini taşıyordu. Resmikabul hakikaten parlak olmuştu. Şampanya su gibi akmıştı. Dünyanın en güzel kadınları dünyanın en şık kıyafetleri içinde oradaydılar. Cumhurbaşkanı misafirlerini ağırlamış, onlarla, meşgul olmuş, ikram etmişti. Elysees sarayı bir renk ve ışık cenneti halindeydi. Mesajı okurken düşündüm ki, o cennetin halihazır sakini, fikri kabul edilmezse, gözlerini kırpmadan bütün saltanatı terkedip köşesine dönecek fikirlerini kabul ettirmek için köşesinden mücadelesini yapacaktır. Vatanseverlik diye buna denmez de, neye denir, lütfen söyler misiniz?

Fransa! Hani o, dejenere Fransa.. Hani o, demokratik rejimin "Hasta Adam"ı Fransa. Hani o, kendisini Kakokrasiye kaptırmış Fransa.. Vazifesini böyle anlayan insanlara, fikrine uyulmazsa ne kadar yüksek mevki işgal ederse etsin "Al mührünü" diyebilen şahsiyetlere sahip bir memleket hiç ölür mü, hiç batar mı? Rene Coty yetmiş yaşın üstündedir. "Şunun şurasında iki günlük ömrüm kaldı. Benden sonra tufan!" diyemez miydi? O iki günü yaşma başına bakmadan, cümbüşle geçiremez miydi? Ama hayır Memleketinin bir buhran geçirdiği gün, 1 numaralı Fransız, ne Elysees sarayının ihtişamını, ne Rambouillet sarayının parklarını ne resmikabul salonlarını dolduran zarif hanımları hatırına getirmiştir. Bilâkis, kendisine milletin tevdi ettiği makamda ancak o mîllet uğrunda, o milletin hayrı için çalışılacağını düşünmüş ve vazifesini yapmıştır. Kültür meselesi!

Bugün Fransada bir diktatörlüğün kurulup kurulmayacağını pek çok kimse merak etmektedir. De Gaulle'ün, meşru yoldan da olsa, ayaklanmış bir ordunun zoruyla iktidara geldiği muhakkaktır. Ama aynı derecede muhakkak olan bir yandan cemiyetin, diğer taraftan dünyada bir istifa müessesesinin bulunduğunu müdrik devlet adamlarının Demokrasinin hakiki bekçiliğini sonuna kadar yapacaklarıdır. Mevkiini, makamını fikirlerine kurban etmekten kaçınmayan tek Fransız Rene Coty değildir. De Gaulle kabinesine Guy Mollet gibi, Antoine Pinay gibi, Pflinılin gibi Başbakanlık yapmış ve hâdiseler gerektirdiği gün oradan ayrılmasını bilmiş, sabık başbakan olmanın hakiki bir şeref teşkil ettiğini görmüş devlet adamlarını almıştır. Bunlar, hükümet başkanı demokratik prensiplerden kaydığı gün bunu şiddetle protesto ederek çekilecek ve mücadele bayrağı açacak kıratta politikacılardır. Resmi Citroen'lerde g e z m e k, törenlerde çalım satmak, emretmenin zevkini çıkarmak tasvip edilmeyen bir politikaya bu adamların imzalarını atma sebebi olmayacaktır. Zira Pinay de, Mollet de, Pflimlin de pek âlâ bilmektedirler ki, fertler fanidir ve mühim olan fikirlerdir. Bu yüzdendir ki Fransız kabinesinin hiç bir azası kabinenin başkanı aleyhinde konuşmak için kapalı kapıların arkasına sığınmayacak, tenkitlerini orada yapmayacak, herşeyi umumi efkârın önünde tartışacaktır. Bu yüzdendir ki Fransada, meşhur Fransız tabiriyle "Faşizm geçmiyecektir"

Bundan iki hafta evvel, Fransa hâdiselerinin henüz aydınlanmadığı bir sırada, gene bu sütunlarda, Fransânın buhranı mutlaka atlatacağı inancı belirtilmişti. Bu hafta iç sayfalarda Pariste cereyan eden hadiselerin geniş ve bizim basına aksetmemiş tafsilâtı vardır. İşbaşındakilerin, Cumhuriyet tehlikeye düşünce birbirleriyle nasıl vatanseverlik yarışına çıktıklarını o tafsilâttan öğrenmek kabildir. İtimat aldığı halde başbakanlıktan, zerrece gam yemeden ayrılan Pflimlin, prensip meselesinden dolayı itimadını De Gaulle'den esirgeyen, ama istikbali de hipotek altına sokmayan Mendes-France, memleket kendisini hizmete çağırdığı zaman en geniş iyinlyetle ve şahsi hiç bir emel taşımadan kollarını sıvayan De Gaulle istisnasız bütün milletlere şeref verecek devlet adamlarıdır. İki hafta evvel bu sütunlarda belirtilen inanç, Fransanın böyle şahsiyetlere malik bulunduğunun bilinmesi neticesiydi.

Elbette ki insanları cemiyetler yetiştirir. Ama cemiyetleri de insanlar terbiye eder. İnsanlarda, hele politikaya atılmış insanlarda feragat olmazsa, bütün diğer meziyetler eriyip gider, tesirsiz kalır, yerlerini kusurlar alır. Politikaya atamış insanlar fikirleri uğrunda, makamlarım terke razı oluyorlar mu olmuyorlar mı ? Mesele buradadır. Direndiler mi, fikirlerinden fedakârlıklar yaptılar mı, kendikendilerini inkâr yoluna saptılar mı, kurtulmaları için hiç bir ümit kalmamış demektir. "Herşeyin üstünde Fransa!" Beğenilmeyen Fransada, tehlike çanının çaldığı, vatandaşın vatandaşa düşme tehlikesinin belirdiği gün "ateş et" emri vermek hiç kimsenin hatırına gelmemiş, bilâkis işbaşındakiler buhranı halledecek tek şahsiyet olan Milli Kahramana yerlerini seve seve terketmişlerdir.

Her memleket şu veya bu sebepten bir buhran geçirebilir. Hattâ buhranın tehlikelisini geçirebilir. Cemiyet uyanık, insanlar feragatli ve basiretli olurlarsa her buhran, kısa veya uzun zamanda hal yolu bulur. Buhranların felâketli netice vermesi, sadece cemiyetlerin umursamazlık, insanların bencillik içinde bulunmaları halinde varittir.. Yoksa dünyada, felâkete uğramamış memleket mi kalırdı? İş, herkesin kendisine düşen vazifeyi yapmasıdır. İş, "Herşeyin üstünde memleket!" diyebilmektir. İş, bir muayyen dünya görüşüne sahip olmak, seçilen rejimin prensiplerine inanmak, hakikatleri oldukları gibi görebilmek, iyiye gidilmedi-, ğl zaman bunu açıkça söyliyebilmektir. Bilir misiniz ki bütün bunları yapmak için kırk paralık, daha fazlası değil, kırk paralık idealizm bol bol yeter.

Fransa bir defa dana ateşten geçti. Fransa bir defa daha dağlandı. Her seferinde olduğu gibi Fransânın bir defa daha kendisini toplayacağına bütün kalbimle inanıyorum. Milletlerine misal olması gereken makam sahipleri bu kadar güzel, vatanseverlik örnekleri verirlerse, o millet kendisini toplamaz da ne yapar? Elbette ki De Gaulle'ün önü güçlüklerle doludur. Üstelik De Gaulle, bir siyasi deha olmaktan ziyadesiyle uzaktır ve devlet adamlığı vasıfları fazla değildir. Bütün bunlara rağmen, Elysees sarayının rüyalara lâyık ihtişamını bir tekme darbesiyle, terke hazır insanların diyarı Fransa küllerini süratle üzerinden atacaktır'

Vilâyette yapılan kabine toplantısına katılanlar
"Başkent neresi ?"

Gençlik aşısı

İnönü o gün Barutçuyla beraber yemeğini yedi ve bir tek dakika dinlenmeden doğruca Büyük Meclise gitti. C. H. P. nin fevkalade Grup toplantısı vardı. Genel Başkan orada, İstanbuldâ cereyan eden hâdiseleri, Eminönü İlçe Kongresinde ve neşri menedilen basın toplantısında söylediklerini en ince teferruatına kadar C. H. P. milletvekillerine nakletti. Salon, alkıştan yıkılıyordu. Grup, Genel Başkanı tasvip etti ve ona olan tam itimadını belirtti. Akşam neşredilen tebliğde C. H. P. Grubu, D.P. iktidarının vatandaşın günden güne artan maddi sıkıntılarını ve manevi ıstırabını gidermek üzere ciddi tedbirler arayacak yerde milletin dertlerini dile getiren Muhalefeti susturmak için Anayasa ve kanundışı tedbirler peşinde olduğunu ilân ediyordu. Muhalefet yılmayacaktı.

İnönü, İstanbuldan o gün dönmüştü. Boğaziçi sahillerine gidiş sebebi hususiydi. Bir hafta evvel Ankaradan uçağa binerken seyahatinin doğuracağı fırtınadan tamamiyle habersizdi. Annesini, oğlunu, torunlarını, ailesini ve dostlarım görecek, biraz dinlenecekti. İstanbuldâ bulduğu manzara, C. H. P. Genel Başkanını dikkate sevketti. Vatandaş tarifsiz sıkıntılar içindeydi. Daha fenası, ümitli değildi. İnönü, ümitsiz insanların nelere kadir olduklarım bilecek kadar tecrübeli, böyle hallerde harekete geçmesinin elzem bulunduğunu görecek kadar vatanseverdi. Bütün hayatı boyunca meşruiyet esasları dahilinde bu topraklar üzerinde bir huzur ve istikrar tesisine çalışmıştı. Taşlıkta gece yaptığı basın toplantısında söylediği gibi elli senedir millet yolunda çırpınıyordu gözlerini kapayıncaya kadar da vazifesini yapmaya devam edecekti. İnönünün, ömrünün 74. yaşında güçlüklerden yılacağını sanmak için onu hiç tanımamak lâzımdı. Buna rağmen İktidar, anlaşılması güç bir tahammülsüzlükle, muhtemelen bir takım yanlış zorlamalar neticesi İsmet İnönünün İstanbuldaki ikametinin son üç günü kendisine sadece güçlük çıkarttı. Bu, C. H. P. Genel Başkanına karşı kullanılacak taktiklerin en talihsiziydi. Bu haftanın başında yaşlı lideri hava meydanında karşılayanlar -C. H. P. milletvekilleri, büyük bir kadro halinde ve düzinelerle otomobille gelmişlerdi- karşılarında âdeta bir delikanlı buldular. Genç, cevval, gözleri parlayan bir delikanlı. Her tarafından hareket fışkıran, azimli bir İsmet Paşa, bir hafta evvel çoluk çocuğunu görmeye İstanbula giden eski Cumhurbaşkanının yerini almıştı.

Nitekim bu haftanın ortasında çarşamba günü de Büyük Mecliste kürsüye çıkan adam aynı İsmet Paşaydı. İnonu kürsüde konuşurken dinleyicilerden biri yanındakinin kulağına, hafifçe "Paşa çizmeyi çekti" dedi. Tabir, iyi bulunmuştu. Paşa Demokrasi çizmesini hakikaten çekmişe pek benziyordu.

Çarşamba günü İsmet Paşa lâcivert elbiseleri içinde çok canlı, pek zarif, pek genç, pek ince duruyordu. Celse açılınca, söz istediğini bildirdi. Gündemin tanzimi hakkında konuşacaktı. Konuştu da.. Konuştu ve Partisi, hattâ kendisi aleyhinde hazırlanmış bir takım evrakın Başkanlık Divanı tarafından niçin hâlâ gündeme alınmadığını sordu. Seçim Tahkikatı meselesi vardı, Özalp meselesi vardı. C H. P. tarafından verilmiş Fındık işinde yolsuzluk, Savcıların tutumunda uygunsuzluk, Vatandaşlar arasında eşitsizlik meseleleri, vardı. C. H. P. nin Seçim Tahkikatı takriri 5 Martta verilmişti. Takrir yol bulup umumi heyete gelememişti. C. H. P. Genel Başkanı memleketi kurtaran Meclise hitap ettiğini bildirdi ve Başkanlık Divanını Meclis çalışmalarını engellemeye teşebbüsle suçlandırdı, buntın mesuliyeti mucip olduğunu hatırlattı. İnönüye göre vatandaşın sıkıntıları, bunlara Büyük Meclis gününde el koydu mu, serinlerdi.

Paşanın niyetleri

Günün adamı olan İsmet İnönünün sözlerini Demokratlar sükûnet içinde dinlediler, Halkçılar şiddetle alkışladılar. Paşanın niyetinin, "huzur yolunda mücadelesi" ne Büyük Mecliste başlamak olduğu anlaşılıyordu. Paşa, hangi partiden olursa olsun, iyiniyetli herkesi meselenin üzerine dikkatle, ehemmiyetle eğilmeye davet ediyordu. Meclisteki bu ilk müdahalesinin mânası buydu. Meşruiyetçi İsmet Paşa, kanun ve nizam adamı İsmet Paşa ikazına birinci muhatap olarak milletvekillerini seçmisti. Ama bunun yanında, Özalp vakasından kasten bahsetmekle hiç bir şeyden perva etmediğini de anlatmak istiyordu. Hayale kapılmaya lüzum yoktu. Hiç bir "Dilek rapora" İnönü harplerinin muzaffer kumandanını umursatacak değildi. Üstelik İsmet Paşa biliyordu ki, bu hâdisedeki mesuliyetsizliği hiç bir raporda "Dilek raporu"ndan" iyi ortaya konamaz, partizan gayeler o derece açıklıkla belirtilemezdi.

Ancak, Meclisin bugünlerde tatile gireceği sözleri başkentte dolaşıyordu. İnönünün getirilmesini talep ettiği evrak muhtemelen gelemiyecekti. İnönü, vatanın bu halinde Meclisin uzun tatil devresine girmesinin şiddetle aleyhinde bulunacak, onu iş başında kalmaya davet edecekti. Daveti cevapsız kaldığı takdirde basın toplantısı yapacak, makale yazacak, parti kongresine gidecek, millete görüşünü anlatacak, milleti ümitsizliğe düşmekten kurtarmaya çalışacak, dertlerin bir devasının mevcut bulunduğunu söyleyecekti. C H. P. evvelâ Cumhuriyetin muhafızıydı, sonra millet için ümidi temsil ediyordu. Paşa, bu temayı işliyecekti. Hiç bir neşir yasağının

ise bu sesin duyulmasına mani olamıyacağı açıktı. Zira İstanbul seyahati, İnönü zaviyesinden bir "vazifeye davet" olmuştu.

Sertleşen İktidar

Bunda, vatandaşın gözle görülen dertleri kadar İktidarın yanlış adımları da başrolü oynadı. Herşey pazar günü öğleden sonra başladı. O sabah Kabine mutad toplantılarından birini İstanbul vilâyet binasında yapıyordu. -Türkiye Cumhuriyetinin başkenti Ankaradır-. Mutad toplantıda mutad meseleler gözden geçirildi: İktisadî durum ve Kıbrıs meselesi. Her iki mevzu da, D. P. ye hiç memnunluk vermiyordu. Kabine öğleden sonra da toplandı. Bu toplantılara, saat 18'e kadar Menderes başkanlık etti. Cumhurbaşkanlığının spor Cadillac'ı vilâyetin önüne geldi-: ği zaman, saat 18'i biraz geçiyordu. Gazeteciler bina etrafında pusudaydılar. Zira o gün, C. H. P. nin Kervan toplantısı yapılmıştı. İnönünün oradaki konuşmasının İktidar ileri gelenleri tarafından istetildiğini öğrenmişlerdi. Neşri yasak edilen hadiselerin cereyanı da biliniyordu. Kabine, bilhassa Bayarın gelişinden sonra bütün işlerin üstünde "İsmet Paşa işi"nin üzerine eğildi.

İşleyen arka kapı

Saat 18.10'da koltuğunda bir dosyayla İstanbul gazetecilerinin "ne alırım, ne satarım" dedikleri savcı Hicabi Dinç geldi. Kimseye görünmemeye çalışarak arka kapıdan binaya girdi. Vali vekili Ethem Yetkiner ve Emniyet Müdürü Cemal Tarlan zaten oradaydılar. Ele alınan mesele Kervan Toplantısıydı. Savcıdan yirmi dakika sonra, Ankaradan gelen Adalet Bakanı da vilâyete dahil oldu.

Gazeteciler çok hareketli bir başka adam daha tesbit ettiler: Nevzat Emrealp. İşi: Emniyet Birinci Şube Müdürü,

Saat sekiz buçuk olmuştu ki, İktidar ileri gelenleri vilâyetin kapısında göründüler. Vilâyetin bahçesi bir otomobil meşheri halindeydi. Toplantıdan çıkanların fotoğrafçı flaşları yanıp sönerken gülümsemeye hususi bir dikkat gösterdikleri gözden kaçmadı. Bunda, bütün gayretine rağmen bir Namık Gedik muvaffak olamadı. O gece gazetelerin sekreterleri neşir yasağı kararını aldılar. Ertesi gün İnönünün basın toplantısı vardı. Hevesler ona saklandı.

Ertesi gün, İsmet İnönüye vali vekilinin kendisinden randevu istediği bildirildi. Vali vekili Paşayla, "basın toplantısından evvel" görüşmek istiyordu. Hükümetin, İnönüyle temasa menfur ede ede Yetkineri - polis müdürüyle- memur etmesi takt hatasıydı. İnönü, randevu talebini reddetti. Randevu vermiyordu. Öğleye doğru C. H. P. Merkezine geldi ve basın toplantısını yaptı. Fakat akşam, bir başka neşir yasağı o toplantı hakkında da malûmat vermeyi menetti. Bu, İsmet İnönü üzerinde kızgın demire dökülen su tesiri yaptı. O gün kabine yedi saat toplantı halinde kalmıştı. Gazetelerin tahminlerinin aksine, birinci plânda olan ne Kıbrıs işiydi, ne iktisadi durum. Akıldaki İsmet Paşaydı. Vali vekili, savcı, polis müdürü vilâyetin daimi misafirleri olarak kaldılar. Saat 15.30'da Bayar kısa bir seyahat için Trakyaya gitti. Menderes ise, kabinenin diğer azaları dağıldıktan sonra Gedik, Kalafat ve Budakoğlunu nezdinde muhafaza ederek onlarla görüşmeye devam etti. Sonra, Kalafatla Budakoğlu beraber gittiler. Menderes de, mutad vechile Gedikle birlikte çıktı. Hâdisenin, cereyan ettiği pazartesi günü, bazı bakanlar başkente döndüler.

Fakat salı günü, İstanbul vilâyet binası gene hareketli saatler yaşadı. Mahdut azayla kabine toplandı. Öğleden sonra Cumhurbaşkanı Trakyadan dönüşte geldi ve Menderesle temas etti. Bayarın Başbakanı sık sık görmesi ona telkinlerde bulunduğunu gösteriyordu. İç politikada bazı kararların bazı hareketlerin arifesinde olabilirdik. D. P. içinde kimin ifratı, kimin itidali temsil ettiği az çok biliniyordu. Yetkiner, Dinç ve Tarlan gene vilâyetin devamlı sakinleri olarak kaldılar. Bunlar bilhassa Gedikle görüşüyorlardı. Budakoğlu da savcıyı kabul etti ve onunla vaziyeti gözden geçirdi. Neşir yasaklarının ikincisinde İnönünün sözlerinde muhteva değil de, "hedef ve gaye bakımlarından" suç görüldüğü ve tahkikat açıldığı bildirilmiyor muydu? Bu karışık formüle bir mâna vermek lâzımdı. Görüşmeler Çarşamba günü de devam etti. Siyasî hava son derece gergin hal alıyordu. D. P. içindeki ifratçılar, eğer bir şey yapılacaksa şimdi yapılmasını, aksi halde D. P. nin hareket kabiliyetini tamamiyle kaybedeceğini açıkça ifade ediyorlardı. Zira her geçen gün aleyte oluyordu. Adım atılacak mıydı, atılmayacak mıydı?

İnönünün ikazı

Fakat İsmet Paşa da, üzerine varıldıkça çelikleşen bir insandı. Memleketin, İktidarın sertleşmesiyle huzura kavuşmayacağını biliyordu. Kanun lann içinde kalarak iki prensibini, yani C.H.P. nin Cumhuriyetin muhafızı olduğunu ve vatandaşın ümitsizliğe düşmesi için sebep bulunmadığım, zira derdin çaresinin bilindiğini ısrarla tekrarlıyacaktı. Peki, ya başkaları kanun dışına çıkarlarsa? Ankaraya avdetinde İnönü evinde arkadaşlarıyla görüşürken, bir gün sonra Hilton salonlarında Kasım Gülekin gazetecilere açıkladığı ihtarını yaptı. Hiç kimsenin hayale kapılmaması lâzımdı. Kimden emir alarak cüret ede-e etsin, kanunları hiçe sayan her idare âmiri, her savcı C. H. P. nin İktidara geçtiği gün doğrudan doğ-

Celâl Bayar
İşlere el koydu

Akis Mecmuası

Mesul Müdürlüğüne 31 MAYIS 1958 tarihli mecmuanızın 7 nci sahifesinde "Adalet" başlığı altında münteşir, 9 subayın muhakemesine dair yazıda;

Müddeiumuminin gizlilik talebinin 2 nci defa mahkemece red olunmasından sonra aynı gün 1 nci Ordu Müfettişliğince gazetelerin mes'ul müdürlerine, Örfi İdare zamanında, kullanılan üslûp ile birer emir gönderildiği ve bunda "Hadise hakkındaki nesir yasağının devam ettiğinin hatırlatıldığı ve duruşmanın aleni olmasının bu yasağı kaldıramıyacağının bildirildiği" görülmüştür.

Mecmuanızın bu bildiriş tarzı zatı vak'aya uygun değildir. Şöyleki;

1 — Hâdisenin, müddeiumuminin gizlilik talebi ile alâka ve münasebeti yoktur.

2 — Askeri Muhakeme Usulü Kanununun 165 nci maddesinin 2 nci fıkrasının âmir hükmüne göre; muhakemelerin neşri yasaktır. Memnuiyet hilâfına hareket edenler hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 877 nci maddesi mucibince ceza verilir.

Buna binaen; muhakeme safahatının gazetelerde yayınlandığı görüldüğünden 1 nci Ordu Müfettişliği adli amirliğince İstanbul C. Müddeiumumiliğine keyfiyet bildirilmiş ve ilgililerin nazarı dikkatlerinin çekilmesi istenmiştir.

Hadisenin Basın Kanununun 19 ucu maddesi gereğince böylece tavzih edilmesini saygı ile rica ederim.

ARİF ONAT
Hâkim Tuğgeneral
M.M.V. Askeri Adalet İşleri Başkanı

ruya mahkemeye verilecek ve en ağır şekilde cezalandırılacaktı. Bu ceza, elbette ki görülen lüzum üzerine emekliye sevk kadar hafif olmayacaktı. Hukuk devletinin esaslarını ifiale hiç kimsenin hakkı yoktu. Partizan idare âmirleri, partizan savcılar hareketlerinin hesabını mutlaka vereceklerdi. Bunların söylendiğinin ertesi günü Cumhuriyette çıkan bir havadiste İstanbul vali vekilinin bu vazifeden affını ve eski işine iadesini -İçişleri müsteşarlığı- Gedikten talep ettiği bildiriliyordu. İstanbul valiliği için ortada gene, idareci Gökayın adı dolaşıyordu. Ama Gökayın böyle bir hava içinde valilik vazifesini kabul edeceği çok, çok şüpheliydi.

Bu haftanın sonlarına doğru başkentte bir çok kimse şu sualin cevabını arıyordu. D. P. gene bir muayyen devreyi geçiştirmek için sert vaziyet mi almaktadır, bazı tedbirleri Grubundan geçirmek için hava mı yaratmaktadır, yoksa sözü edilen tehlikeli niyetler ciddi midir? Cevap henüz belli değildir. Belli olan imkânlardır ve huzurun yolunun itidalden, macera aramamaktan sükûnetten, Muhalefete verilen reylere de hürmetten geçtiğidir.

Çarşamba akşamı bîr uçak, Başbakan Adnan Menderesi başkente getirdi. Başbakan aynı gün öğle yemeğini Sefa Kılıçlıoğlu, Falih Rıfkı Atay, Bedii Faik, Doğan Nadi, Ercüment Karacan gibi gazetecilerle beraber Yeni Sabah gazetesinde yemişti. Bu, gazetecilerle yenen ilk yemek değildi. Başbakan bu sefer İstanbula gittiğinde Dünya gazetesinin davetlisi olarak bir yemek yemişti. Hatta yemekten sonra Falih Rıftı Atay midesinden rahatsızlanmış ve yatağa düşmüştü.

Menderesin Ankaradaki tutumuyla suallerin cevabı bir iki güne kadar az çok anlaşılacaktı. Perşembe günü D. P. Meclis Grubu toplanacak ve Başbakan toplantıya muhtemelen katılacaktı, Cuma günkü Meclis alaka uyandırıcı olacaktı.

Zamlar

"Ayarlama"

Aylardır millî korunma, fiyat kontrolleri ucuzluk v.s. laflarıyla avutulmağa çalışılan vatandaş; bu haftanın başında ağır 'bir zam bombardımanıyla karşılaştı. Otobüs, demir, kömür, kâğıt, Sümerbank kumaş fiyatları büyük bir sıçrama yapıyordu. Zam soğuk bir duş tesiri bıraktı. Duşun tesirini İktidar da fark etmiş olacak ki, meşhur Zafer, dördüncü sayfaya sıkıştırdığı ufak haberle Sümerbank, mamulleri fiyatlarının "âyarlandığını'' bildiriyordu. Diğer zamlardan bahis yoktu. Yeni fiyâtlârın piyasa fiyatlarından "çok aşağıda'' bulunduğunun yazılması da, tabii ki unutulmamıştı!

Zamlar şu bir türlü ismi kabul edilmeyen enflâsyonun tabii bir neticesidir. Bazı maddelerin fiyatlarında % 250-300ü bulan yükseliş, enflâsyonun ne kadar şiddetli olduğunu göstermektedir. Herşey hızla yükselmektedir. Bütün fiyatların koştuğu bir devrede, devletin sattığı mal ve hizmetlerin fiyatlarının uzun müddet yerinde sayması beklenemezdi. Bu sebeple, enflâsyonun hazin bir itirafı olan zamlar mukadderdi.

Bu mukadder akıbet sineye çekilebilir. Fakat bundan sonra ne olacaktır? Zamlar bîr Stabilizasyon hareketinin başlangıcını teşkil edecek midir, yoksa bir müddet sonra bu zamlara da zamlar yapmak gerekecek midir ? Geçen hafta, yardım kesesini elinde tutan Amerika Temsilciler Meclisi Dışişleri komisyonu da bu sualin cevabını arıyordu. Temsilciler Türkiyenin kendine "çekidüzen" verip vermiyeceğini bilmek istiyorlardı Yardım da, Kalkınma da, vatandaşların rahatça bir nefes alması da bu çekidüzen gayretine bağlıdır. Gelgelelim iktidarın bir "uyanış'' devresine girdiğini gösteren emareler mevcut değildir. Gelişigüzel yatırımlar, ınevsimsiz imar, hovarda para, kredi ve bütçe siyaseti devam etmektedir. Bu durumda zamların vatandaşın omuzlarım çökerten hayat pahalılığını daha da arttırmaktan başka bir işe yaramayacağından korkulur.

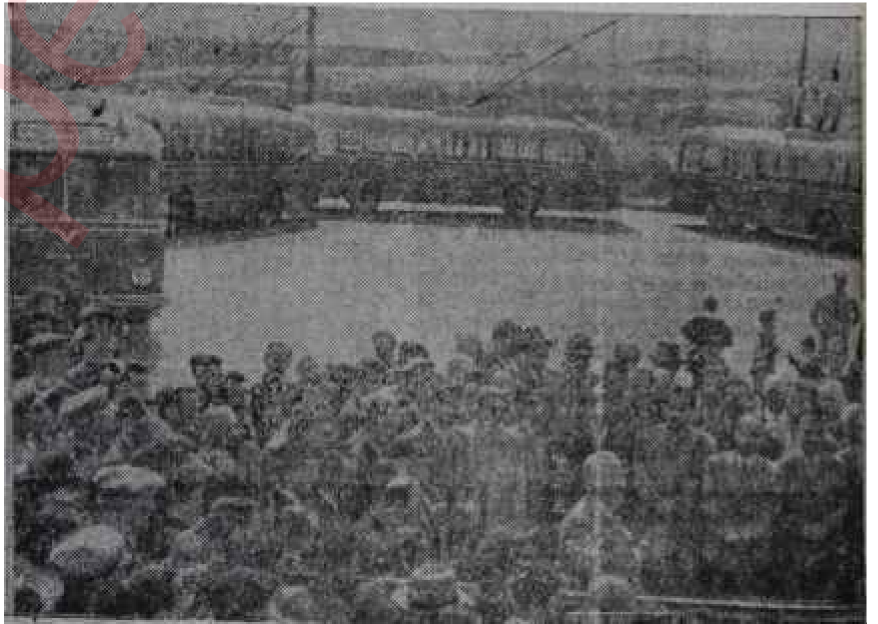
D. P.

Yayla Kartalları!

(Kapaktaki politikacı)

Bu haftanın ortasında bir gün, tam tarihiyle çarşamba günü, D. P. milletvekilleri yeni bir tedbiri kendi Gruplarında karara bağlayacaklarını öğrendüer. Malumatın kaynağı gündelik gazetelerdir. Vaziyette bir tuhaflığın bulunduğu muhakkaktır. Öyle icap eder ki, gazeteler D. P. Grubunda neler olacağını D. P. milletvekillerinden öğrensinler. Ama hayalle hakikat arasında daima bir mesafe vardır ve D.P. milletvekillerinin çok zaman hâdiseleri en son duydukları bir hakikattir.

Gazetelerin haberi şuydu: Toplantı ve Gösteri yürüyüşleri kanunu partilerin senede üç toplantı yapmasına müsaade vermiştir, Şimdi, üç toplantı da çok gelmektedir. Bir toplantı kâfidir. Bunu, İçişleri Bakanı Dr. Namık Gedikin geçenlerde Mecliste parti toplantılarını men etmeye hazırlandığını açıkça ifade etmesin bağlayanlar, D. P. nin bu nevi kongrelerden hiç hoşlanmadığı neticesine vardılar. Üç bire| indirilecekti. Bir ise üçten sıfıra gitmek için geçilmesi şart kademe değil midir? Zaten D. P. kongre toplamak gibi geri âdetleri adeta kaldırmıştır. İller İl kongresi, Parti Büyük Kongre yapmamaktadır. Ne lüzum vardır? Memleketin en büyük ihtiyacı "kuyvetli icra organı" değil midir?. O halde, fuzuli gürültü patırdıya cevaz yoktur? Gazetelerin havadisi D. P. içinde kuvvetli bir hizbi müteessiretti. Bu, partinin hâkimiyetîni hükümete hissettirmeye çalışan ve 1946 ruhunu temsil etmeye çabalayan hizip tir. Kongre tahditleri, Muhalefete müteveccihmiş havası içinde Gruptan geçirilecekti. Ama nihayet tahdit, D. P. yi de bağlayacaktı. Kongre ise, partiler için hayatiyet unsuru ve deliliydi. Can çekişen partiler kongre toplayamıyorlardı. Bunun en iyi misali Hür. P. idi. Buna mukabil kanlanan partiler her pazar Türkiyenin muhtelif taraflarında parti mensuplarını biraraya getiriyorlardı. Bunun en iyi misali ise C. H. P. idi. D.

Belediye Başkanı Benderlioğlu kurdela kesiyor
Şimdi milletvekili oldu, kesilenleri seyrediyor.

Benderlioğlu, — 1950, 1954 — dert dinliyor
Bir de bugünküleri dinlese

P. ye gelince, parti olarak fazla bir hareket yoktu.

Hangi fayda?

Doğrusu istenilirse lider müfrit de, D. P. Meclis Grubu mutedil bir Grup değildir. Tıpkı 1946-50 C.H.P. Grubunun topyekûn mutedil olmadığı gibi. Seçimlere gidilirken "Biz ne yapıyoruz, serbest seçimi benimsersek birimiz gelemeyiz. Demokrasi bize göre değildir" diyen bir şöhretli İzmir milletvekilini C. H. P. Grubu o tarihte nasıl hararetle alkışlamışsa, bugün de Demokrasi hareketi aleyhindeki her hareket D. P. Grubu içinde kendisine kuvvetli bir taraftar kütlesi bulmaktadır. Fazla uzağa gitmeğe lüzum yoktur. Zaferi açıp okumak kâfidir. Başlığında "Zafer Demokrasinindir"" diyen D. P. organı yalnız Türkiyedeki hürriyet kısıcı tedbirlerin değil, dünyanın her yerindeki bu nevi tedbirlerin şampiyonluğunu yapmaktadır. Zaten seneler var ki, Zafer Demokrasinin değil. Demokrasi Zaferindir.

Buna rağmen, geçen devredeki ifrat aleyhtarı milletvekilleri Meclisin arka sıralarında oturdukları için "Yaylacılar" adını alan mutedil demokratlar, gazeteden öğrendikleri haberden memnun olmadılar. Parti kongrelerini tahdit ne fayda verecektir? C. H. P. nin binlerce ocağı vardır. Kalbur üstü hatipler gidip konuşmak istediler mi 52 pazar 520 yerde konuşabilirler. Mesele o kongrelerde dile getirilen şikayetleri ortadan kaldırmaktır. Mesele D.P. yi de canlı, kongre yapan bir parti haline sokmaktır. Böyle yapıldı mı, en kuvvetli muhalif hatibin sözleri dağda çalınan davuldan fazla tesir bırakmaz. Böyle düşünen hizbin başında, bugün Atıf Benderlioğlu vardır. Benderlioğlu, birkaç akradaşıyla birlikte, son derece çekingencesine de olsa "Esas olan Partidir'' prensibini müdafaaya çalışmaktadır.

Şafakla beraber

Sene 1950. Aylardan Kasım. Sonbahar bütün haşmetiyle Ankarayı avuçları içine almış. Hemen bütün yollar dökülen sararmış yapraklarla dolu. Gece yarısından bir iki saat sonra uyandırılmış ve Ankaranın yollarına salıverilmiş çöpçüler, ellerinde süpürgeler, harıl harıl yerdeki yaprakları ve tozu toprağı süpürüyorlar. Şafak daha yeni atmış. Birden yanı başlarında bir adam beliriyor. Kırlaşmış saçları son derece temiz ve itinalı giyimi ile ne sokakta sabahlamış bir sarhoşu, ne de bir gece kuşunu andırıyor. Belli ki yatağından daha yeni kalkmış, traş olmuş, giyinmiş ve sokağa çıkmış. Çöpçüler adama hayretle, adam ise çöpçülere dikkatle bakıyor. Üstelik gözleri yalnız çöpçülerin çalışmasında da değil, aynı zamanda etrafın iyi süpürülüp süpürülmediğini tetkikte. Bu, Ankaranın yeni seçilen Belediye Başkanı Atıf Benderlioğludur. Şafakla beraber uyanmış, çöpçüleri teftişe çıkmıştır. Aynı Atıf Benderlioğluyu biraz sonra ilk seferlerine başlamak için hazırlanan, -o zaman Sıhhiyedeki- Belediye Otobüs Garajlarında da görmek mümkündür. Benderlioğlu şoförlerle, biletçilerle makinistlerle ve gece bekçilerile konuşur, onların dertlerini, dilek ve şikâyetlerini dinler. Aksayan çalışmalar varsa ikaz eder. yol gösterir. Tıpkı bugünün Kemal Aygünü gibi. Benderlioğlu, günün en umulmayan saatlerinde en umulmayan yerlerde ortaya çıkar, mahalle mahalle dolaşır, halkın dert ve şikâyetlerine derman bulmağa çalışır. Benderlioğlunun daha Belediye Başkanlığına seçildiği ilk günlerde, üzerinde hassasiyetle durduğu meselelerden biri da Ankaranın su derdi olmuştur. Bir ara vazifesinden ayrılmış olan eski Su İşleri Müdürü Eşref Beyi yeniden vazifeye davet ederek bu davayı elbirliğiyle hal yolunda mühim adımlar atmıştır. Arteziyen kuyularından su temin edilmesi, o devrin bir yadigarıdır. Tabii o günler, 1950'nin pembe ufuklu devirleri idi. Ve hemen bütün D. P. liler başa aynı terane ile geçmişlerdi. Ama kısa bir zamanda altlarındaki koltuklara ısınmaktan doğan bir alışkanlıkla eski vaadlerini unutuverdiler. Ancak Benderlioğlu gibi bir kaç kişidir ki 1950 den çok daha sonraları bile eski vaadlerini unutmaya yanaşmadılar. Muhalefette ne iseler İktidarda da o kaldılar.

İşte. Partiyi eski Parti yapma şampiyonlarının göz önünde bulunan adamı Benderlioğlu budur.

Müfrit particiler

Ancak, D. P. içindeki bu hizbin kudretini ve tesirini mübalağa etmemek lâzımdır. Atıf Benderlioğluya dünyanın parasını verseniz küçük parmağım kıpırdatamazsınız. Fakat "Partinin menfaati" dediniz mi Demokrasiyle uzaktan yakından alâkası olmayan her tedbirin altına imzasını arttırabilirsiniz, her sözü söyletebilirsiniz. Nitekim yar-ı vefakârı Osman Şevki Çiçekdağı bu bitirmiş, Atıf Bendelioğluyu ise arzusuna rağmen bir bakanlığa getirilmeyişi nisbeten kurtarmıştır. Tabii Partinin zeki büyükleri Benderlioğlu - Çiçekdağ ikilisinin bu ruh haletinden istifade etmeyi muvaffakiyetle bilmişlerdir. Bugün D. P. Genel İdare Kurulu azası bulunan Atıf Benderlioğlunun ve onun gibi düşünen 1946 Demokratlarınını gözleri açılmış mıdır? Partinin hakiki menfaatinin, batılı manasiyle bir demokrasiyi bu memlekette kurmaktan ibaret bulunduğunu bunlar anlamışlar mıdır ? Üst. tarafının "Parti menfaati" değil, "Zümre menfaati" olduğunu görmüşler midir? Bunu şimdi herşey

den çok Atıf Benderlioğlunun şahsiyeti belli edecektir.

Bir Hayat hikâyesi

Atıf Benderlioğlu 1326 yılında Yozgatın Akdağmadeninde dünyaya geldi. Babası Malatyalı Hüseyin Hami Beydir. Uzun yıllar Reji müdürlüklerinde, Meclisi Umumi Azalıklarında bulundu. Hüseyin Hami Beyin dedeleri Afganistanın Benderabat şehrinden geldiklerinden, torunları Benderlioğulları diye tanınmıştır. Atıf Benderlioglunun annesi Firdevs hanım Rumelilidir. Atıf bu ailenin dört çocuğundan ikincisidir. Kendisinden bir kaç yaş büyük, olan ağabeysi Rıfkı Benderlioğlu Maliye Muhasebe Müdürlüğünden emeklidir. Daha küçük olan iki kız kardeşi ise evlidirler.

Benderlioğlu ilk ve orta okulu Malatyada, liseyi de Sivasta okudu. Sivasdan Ankaraya gelerek Hukuk Fakültesine yazıldı. Hukuk Fakültesinde talebe iken bir yandan da adliyede zabit katipliği yaparak geçimini sağlıyordu. Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra bir zaman Askeri Fabrikalar Hukuk Müşavirliğinde çalışan genç avukat Benderlioğlu, askerliğini yaptı ve 1938 senesinde İstanbullu bir hanımla evlendi. Bir kaç yıl Maliye Bakanlığı Hukuk Müşavir muavinliğinde bulunan Atıf Benderlioğlu, oradan Sümerbank Müşavir Avukatlığına geçti ve 1946 da, D. P. nin kuruluşundan bir yıl sonra bu vazifesinden ayrılarak serbest avukatlığa başladı, bu arada da D. P. ye kaydoldu.

1950 yılında yapılan umumi seçimlerde D. P. nin İktidara geçmesi üzerine Parti içindeki çalışmalarına devam eden Benderlioğlu. hemen o yılın Ekiminde yapılan Belediye Seçimlerinde Belediye Meclisi azalığına getirildi ve Belediye Meclisinin kendi içinden yaptığı seçimlerde de Belediye Başkanlığı vazifesini aldı. 1950 den 1954 te Ankara Milletvekili seçildiği güne kadar Ankara Belediyesinin başında kalan ve bu işi gerçekten de -pek müsait olan havaya rağmen- parti tefriki göstermeden yapan Benderlioğlu iyi dürüst tanındı. 1954 den 1957 ye kadar Ankara Milletvekili ye D. P. Genel İdare Kurulu azası olan Benderlioğlu, 1957 seçimlerinin hemen arifesinde Eren kar deşler hizbinin çevirdiği siyasi manevralar karşısında şahsen kendi adaylığının bile tehlikeye düştüğünü gördü ve seçimlere Yozgattan katıldı. Erenciler Ankarada ağır bir hezimete uğrarken o, Yozgattan tekrar milletvekili seçildi.

Benderlioğlu 1957 seçiminde ayıldı. Ankaranın kaybedeceğini biliyordu. Bunu lidere de söylemişti. Ama sözleri dikkate alınmamıştı. Buna rağmen eski Belediye Başkanı darılmadı. Yalnız, D. P. li olarak omuzlarına bir vazifenin düştüğünü gördü. Pasif kalmak, fayda sağlamıyordu. Hiç olmazsa Parti içinde bayrak açmak, baştakileri ikaz etmek lazımdı. Benderlioğlu bunu samimiyetle, ama ziyadesiyle çekingen tavırlarla yaptı. Parti menfaatinin ne olduğunu anlamıştı. Fakat hâlâ "kırık kol yen içinde" formülünün kerametine inanıyordu. Bütün Yaylacılar gibi oklarını bilhassa Partiye sızmış hattâ pek yükselmiş nüfuz tacirlerine yöneltti. D. P. ıslaha muhtaçtı. D. P. parazitlerden temizlenmeliydi. Hareket D.P. Grubunda ve bilhassa teşkilâtta alâka uyandırdı, gözler Benderlioğluya çevrildi.

Bu yüzdendir ki bundan bir müddet evvel, Samet Agaoğlu bir sabah gözlerini açıp işlerin iyi gitmediğini gördüğünde doğruca Benderlioğluya koştu ve kuvvetlerini birleştirmeyi teklif etti. Ama Benderlioğlu hizbiyle Samed Ağaoğlunun uyuşması güçdü. Benderlioğlu, Genel İdare Kurulu

Benderlioğlu

Parti ***menfaati değil, millet menfaati***

azası arkadaşını kibarca atlattı. Onun gayesi başkaydı. Partinin eski kudretini almasını istiyordu.

Benderlioğlu küçük başarılar kazandı ve Menderes Ankara teşkilâtının tedbirini Benderlioğlu taraftarlarına verdi. Hakiki 1946 Demokratları olan bu genç adam kolları süratle sıvadılar ve harekete geçtiler. Ama, Demokrasi içinde mücadele edecek yer de sadece nüfuz tacirlerile mücadele etmek başarı kazanmayı güçleştiriyordu. Zira nüfuz tacirleri derdin kendisi değil neticesiydi. Demokrasiden ayrılma onu bunu susturma, basından ispat hakkını esirgeme -Benderlioğlu da 1955 de ispat hakkının yaman bir düşmanıydı- parazitler için müsait zemini hazırlıyordu. Zemin baki kaldıkça, parazitlerin sadece isimleri değişecekti.

En emin melce: ev

Maltepe Köprüsünün üzerinden Bahçelievlere doğru giden yolda, köprüyü geçtikten sonra hemen sol taraftaki evlerden ikincisinin en üst katında oturan dört kişilik bir aile, belki de dünyanın en mesut ailelerinden biridir. Büyüğü 19 küçüğü 10 yaşındaki iki erkek çocuk ve bir karı kocadan ibaret olan bu ailenin barındıkları evden bazı akşamlar tatlı bir erkek sesi yükselir. Bu, Benderlioğlu ailesinin büyük oğulları Babürün sesidir. Ankara Kolejinde okuyan Babür, babasından tevarüs ettiği musiki zevkiyle müziğin hemen her çeşidi üzerinde kafa yoran bir delikanlıdır. Bazı akşamlar Babürün körpe sesine biraz daha kalın, ama hâlâ dokunaklı kalmasını bilmiş bir erkek sesi karışır. Bu da Atıf Benderlioglunun sesidir. Sonra bu sesler yavaş yavaş söner ve evden neşeli konuşmalar, kahkahalar duyulur. Zira Atıf Benderlioğlu yalnız evinde değil, iş hayatında, çalışma hayatında dahi son derece neşeli bir insandır. En büyük zevki ise evinde çoluğunun çocuğunun arasında oturmak, pek pek bir iki kadeh rakısını yudumlamak, günlük meseleler hakkında yer yer esprilerle, taklitlerle süsleyerek tefsirlerde bulunmak ve kendi meselelerini, ailece konuşmaktır.

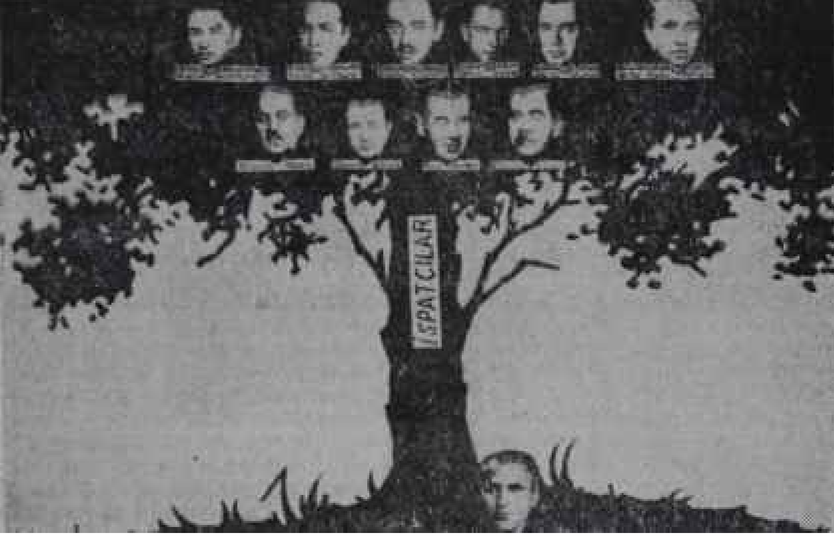
Benderlioglulların evi son derece sade döşenmiştir. Geniş salonun bir köşesini kitaplık ve çalışma masası işgal eder. Salonun orasında burasında asılmış olan resimler bizzat Benderlioglunun fırçasından çıkmıştır. İlk okulu bugünlerde bitirmek üzere olan küçük Reha da tıpkı babası gibi kitaplara düşkün bir çocuktur.

Benderlioğlu sigara kullanır ama pek az. Akşamdan akşama, o da iptila derecesinde olmadan bir iki kadeh rakı içer. Yemeklerden en eok sevdiği ızgaralardır. Tatlı olarak kompostodan başka şeyi ağzına koymaz. Arada sırada, bilhassa küçük oğluyla maçlara gider. Bilhassa Ankarada yapılan Fenerbahçe maçlarını hiç kaçırmaz.

Görülmüyen hakikat

D. P. için ümit var mıdır? Benderlioğlu ve arkadaşları büyük derdin demokratik rejimden uzaklaşmak olduğunu anlamadıkları müddetçe yok-. tur. Benderlioglunun bir zamanlar başkalarına sorduğu gibi "Azot fabrikası mı, isbat hakkı mı?" diye kendi kendilerine sordukça yoktur. Nüfuz tacirleriyle mücadeleyi vicdanlarını tatmin çaresi saydıkça yoktur. Fikirlerini kapalı kapılar gerisinde değil açıkça söylemedikçe ve gerektiğinde istifayı göze almadıkça -partiden değil, partideki mevkilerinden- yoktur.

Benderlioğlu ve arkadaşları bu hakikatleri görecekler midir? İhtimal ki, gemi battıktan sonra...

1956 ilkbaharı: 10 ağaçta, 1 yerde

1955 sonbaharı: 19 ağaçta, 1 yerde.

1958 ilkbaharı: 10 ağaçta, 10 yerde

Hür. P.

Pompeinin son günleri

Geçen haftanın sonunda **bir** gün, Hür P. nin Ankarada Menekşe sokaktaki Genel Merkezine gelen bir mektup elden ele dolaştı. Doğrusu istenilirse, mektubun, mahiyet itibariyle öyle fazla alaka çekici bir tarafı yoktu. Mektup bir istifa mektubuydu ve birara doğurduğu ümitlerin hepsini bilhassa seçimlerden sonraki tutumuyla yerle bir eden partiye bu neviden mektuplar son günlerde adeta sepet sepet geliyordu. Ama elden ele dolaşan istifaname muhteviyat bakımından eğlenceliydi. İstifa eden Hür. P. li şöyle diyordu: "Büyük politikacı, mütefekkir, Umumi İdare Heyeti azası muhterem Aydın Yalçının 29 Mayıs 1958 tarihli Yenigün gazetesindeki Perspektif Meselesi adlı makalesindeki "Partiden ayrılanlara içimiz sızlamıyor, güle güle"sinden mülhem olarak benim de Allahaısmarladığımın kabulünü saygılarımla rica ederim". Mektubun altındaki imza Naşit Melekti. Naşit Meleki Hür. P. liler hatırladılar. Zengin bir adamdı. Partinin Ankaradaki kurucularındandı. İlk Merkez binasını hemen hemen o döşemişti. Ne büyük politikacıydı, ne mütefekkirdi, ne de Umumi İdare Heyeti âzasıydı ama pek âlâ güzel düşüncelerle, başka şeyler bekliyerek Hür P. hareketine karışmıştı.

İstifalar zinciri

Bu hafta, tıpkı bundan evvelki haftalar gibi, Hür. P. için uğurlu geçmedi. İstifalar zincirine yeni halkalar takıldı. Daima temiz bir insan olarak kalmış Sabahattin Çıracıoğlunu Selâhaddin Toker takip etti. Selahaddin Toker Umumi İdare Heyeti azasıydı. Onlardan evvel de Cemal Kıpcak, Nail Karabuda, Safaeddin Karanakçı, Ziya Termen ve başkaları aynı yolu tutmuşlardı. Muhlis Ete ile Feridun Erginin Hür. P. den uzaklaşmaları için "alâkalılar" hiç bir himmeti esirgememişler, basın yoluyla tehditler bile savurmuşlardı. Aynı şekilde, Ragıp Karaosmanoğlu da Haysiyet Divanına verilmek suretiyle istifaya adeta itilmişti.

Bu haftanın ortasında Hür. P. üzerindeki sular mütemadiyen akan bir kevgire benziyordu. Partinin boşalmasının başlıca iki sebebi vardı. Birincisi, Partinin Meclis Grubundan sadece iki kişi -Fethi Çelikbaş ve Behçet Kayaalp- yeniden seçilmişlerdi, ötekiler kurdukları büyük hayallerin sonunda bula bula "geçim derdi"ni bulmuşlardı. Hemen hiç birinin parası yoktu. Ne yapacaklardı? Karakterlerine göre, önlerinde üç yol açık duruyordu. Ciddi politikacılar, geçim işini pek âlâ, biraz gayretle halledebilirler ve muayyen sıkıntı devresinin sonunda suyun yüzünde kalabilirlerdi. Aynı akibet 1950 de C. H. P. lilerin başına gelmişti. Bir çok genç C. H. P. li günün **bi-**

rinde kendilerini meteliksiz bulmuşlardı. Onların da içinde ciddi politikacı olanlar, politikadan ayrılmaya lüzum görmemişler, zorlukla dahi suyun yüzünde kalabilmişlerdi. İsmail Rüştü Aksallar. Cemal Reşit Eyüboğlular, Barutçular, Barlaslar ve arkadaşları bu tipin temsilcileridir. Politikaya tesadüfen atılmış, taben politikacı olmayan, memurluktan gelmiş ve memur kalmış bulunan ikinci sınıfın önündeki yol ise, politikadan çekilmek, memuriyet almak ve eski hayata avdet etmekti. Bunun da C. H. P. de misalleri vardır Zihni Betiller, Abdurrahman Melekler hep böyle yapmışlardır. "Günü gün etme şampiyonu" bir üçüncü sınıf içinse yol "İktidara sığınma, İktidara katılma, İktidarı övme" idi. Bunun C. H. P. li temsilcileri öylesine maruftur ki misal vermeye dahi lüzum yoktur.

Hür. P. den gittikçe artan ve dışardakileri içerdekilerden fazla hale getiren istifaların birinci sebebi budur.

İkinci sebep

Ama, politikacı kalmak, politika yapmağa devam etmek isteyenlerin dahi Hür. P. ye Allahaısmarladık demelerinin bir ikinci sebebi vardır. Bu sebep büyük politikacıların, mütefekkirlerin zaptettiği Hür. P. nin manasını tamamile kaybetmiş olmasıdır.. Hadiseler politikacıları getirip iki yolun ağzına bırakmıştır: Ya D. P. ya C. H. P. Başka çarklarda dönmek, Hür. P. etiketli havanlarda su dövmek zaman, enerji, kıymet kaybından başka şey değildir. Üstelik büyük politikacıların, mütefekkirlerin ele geçirdikleri partiye verdikleri istikamet, bazılarınca zararlı hal almıştır. Hele bunların kullandıkları -birbirlerine karşı dahi kullandıkları- metodlar tasvip edilir cinsten olmaktan çıkmıştır. Bu bakımdan, safim düşünen bir çok hakiki politikacı, eğer muhalifseler, gayretlerini C.H. P. nin gayretlerine katmayı tercih etmektedirler.

Nefis müdafaası

Vaziyet bu iken, bu haftanın başında Hür. P. nin İkinci Başkanı İbrahim Öktem, bütün İstanbul gazeteleri içinde ancak -Hür. P. sempatizanı- Dünya gazetesinde ciddi yer işgal eden bir beyanat verdi. İkinci Başkan beyanatında bütün kabahati D. P. ile C. H. P. ye buldu. Bu iki parti, Hür P. yi boşaltıyorlardı! İbrahim Öktem, partiye iki arkadaşıyla birlikte bizzat verdiği istikameti Hür. P. nin boşalma sebebi olarak elbette ki göstermeyecekti. Ama, arif olanlar bu gayrıresmi nefis müdafaasının manasını anladılar.

Fakat bu haftanın ortasında başkentte, nefis müdafaasını başka türlü yapanlar vardı. Bunların yaydıklarına göre, ayrılanlar hep İktidara sığınanlardı. Bunlar yakında D. P. ye gireceklerdi. Bir çoğu Adnan Menderesle bizzat görüşmüşlerdi. Adnan Menderese iltica etmişlerdi. D. P. ye satılmışlardı. Ahlâk zaafı göstermişlerdi.

Doğrusu istenilirse bunları söyleyenler gayet tesirli bir silâhı ellerinde tuttuklarını biliyorlardı. D. P. den 1955 de ayrıl, işlerin D P. bakımından 1955 i mumla arattığı 1958 de "Oo, bu D, P. mükemmel bir parti" diyerek gene aynı saflara dön! Ama işin aslında, o yolu tutacaklar Hür. P. den ayrılanlar içinde çok olmıyacaktır. Ayrılanların ekseriyeti, geçim derdinden ayrılırlarsa dürüstçe -Muhlis Ete gibi- politikayı terkedeceklerdir; Hür. P. nin bilinen klik elindeki tasvibi asla caiz olmayan politikası yüzünden ayrılacaklarsa gayretlerini, sabit fikirleri bırakıp C. H. P. nin gayretlerine katacaklardır.

Tabii kevgirden, bir iki damla da D. P. kuyusuna düşecektir. Her halde, boğulmak için!..

Tarihi Rumelihisarından bir görünüş
Üç ayda yapılıp beş yılda restore edilen eser

Şenlikler

Gam dağıtma

İstanbul halkı geçen hafta, pek hoş iki gün geçirdi. İktidar tarafından tertiplenen Görülmemiş Şenlikler, bunları hemen takip eden zamların ağızlarda bıraktığı buruk lezzeti hafifletti mi bilinmez ama, doğrusu ya törenler son derece haşmetli ve eğlenceli oldu.

İlk şenlik, Fatihin eseri Rumelihisarında cereyan etti. Sultan Mehmedin üç ayda inşa ettirdiği Hisar, modern vasıtaların kullanılması sayesinde beş senede restore edilmişti. Perşembe günü otomobillerden ve otobüslerden müteşekkil bir kafilenin saat 17 sularında Rumelihisarına doğru akın etmeye başladığı görüldü. Şenlikler için altıbin davetiye dağıtılmıştı. Yalnız, saat 17 de başlayan akın ortaya büyük bir hakikati koydu: Millet, İstanbul radyosunun haberler bültenini dinlemiyordu. Zira tören, ilk tesbit edilenin aksine saat 17 de değil, 18 de başlayacaktı ve bu husus İstanbul radyosu vasıtasıyla ilân edilmişti. Fakat işte anlaşılıyordu ki. belki haberler bülteni değil, kös dinlemişti. Zaten şenlik saatinin bir saat ileri alınması sebebi de ayrı şenlikti ya.. Törende havai fişeği atılması kararlaştırılmıştı. Ama sonradan farkına varılmıştı ki, şenlik saat 17 de başlarsa bu fişekler görülmiyecektir. Onun üzerine saat 18 münasip görülmüştü. Bu yüzden halk saat 17 de tören mahallini doldurdu.

Tören başlıyor

Tören, Dağ Kapısında başladı. Resmi arabalardan müteşekkil bir kortej, saat 18 civarında uzaktan göründü. Davet sahibi Celâl Yardımcı. Rumelihisarına çoktan gelmişti. Bayar, kortejin en önünde ilerleyen ve Cumhurbaşkanlığı forsunu taşıyan Menderesin İstanbuldaki makam, arabası 00073 plâkalı siyah Cadillactaydı. Cumhurbaşkanının plâkasız siyah spor Cadillac'ı ise boş olarak sırada ikinciydi. Bayar, Menderes ve Lûtfi Kırdar ile Hadi Hüsman Dağ kapısına geldiklerinde vakit 18.10 olmuş ve saatlerden beri büyükleri bekleyen halk, yorgunluktan bitkin hale gelmişti. Bu bakımdan ertesi günkü ma-

lûm organların yazdıklarının tam tersine, yapılan tezahürat pek cansız ve sönük oldu. Şehir Bandosunun çaldığı İstiklal Marşından sonra, İstanbulun durumu hala meşkûk ve iddiasız Vali vekili kısa bir konuşma yaptı. Menderes İstiklâl Marşını dinlerken halkın gözlerini tetkik ediyor. Bayar ise ufuklara bakıyordu. Yetkinerden sonra, İstanbul Radyosunun haftalık "hukuk konuşmalarının isimsiz hatibi Yardımcı harikulade bir konuşma yaptı. Yaşlanmış ve çökmüş görünen Yardımcı, Fatihin "ilme ve alimlere Olan hudutsuz alâkasından" bahsederken. Menderes de dahil bütün dinleyiciler kulaklarını dört açtılar.

Binbir gece âlemi

Konuşmalardan sonra, içeri girildi. Saruca Paşa kulesindeki Rumelihisarı Askeri Müzesi gezildi ve Bayar, Menderes, Bakanlar hazırlanmış olan Şeref Setindeki yerlerini aldılar. Bu şırada halk, polis ve belediye zabıtasının teşkile çalıştığı barikatı yararak, davetli davetsiz Rumelihisarından içeri girdi. Hisarda İstanbulun tören gediklilerinin hemen hepsini görmek mümkündü. İstanbul Belediyesinin D. P. li Başimamı Hacı Nusret Yeşilçâydan, resmi törenlerin gözbebeği avukat Fehamet Gökere kadar!

Barikatı yarıp giren halk soluğu doğruca soğuk büfelerin başında aldı. Bu soğuk büfeler Liman Lokantası tarafından yirmi bin lira karşılığında hazırlanmıştı. Tabii on dakika içinde ortalık bir muharebe meydanına döndü. Hoş, zaten herkes daha yolda iken, programın en mühim maddesinin "misafirler için İstanbul Belediyesi tarafından bir büfe hazırlanmıştır" şeklindeki sonuncu madde olduğunda ittifak etmişti ya...

Leventler, sipahiler ve yeniçeriler burçlara yerleştirilmişti. Tarihi kıyafetli şerbetçiler, büfelerin etrafında yer bulmak meharetini gösterenlere limonata ve ayran dağıtıyorlardı. Mehter takımının kösleri, cenk temposu etrafı çınlatırken gür seslerle getirilen tekbirler ve (gökleri aydınlatan havai fişekleri törene bir binbir gece manzarası veriyordu. Havai fişeklerin göğü yaldız yaldız aydınlattığı sırada törenin niçin altmış dakika tehirle başladığı daha iyi anlaşıldı.

Şeref Setinde Bayar İle Menderes yanyana oturmuşlardı. Bayarın sağında sırasıyla Pakistan Büyük Elçisi Ve Sağlık Sosyal Yardım Bakanı bulunuyordu. Menderesin solundakiler de sırasıyla Yardımcı ve Hadi Hüsmandı. Bayar siyah bir elbise içinde oldukça dinç görünüyordu. Menderes ise petrol rengi bir elbise giymişti, yorgun ve düşünceliydi. Sık sık mimik değiştiriyor, sanki içini birşeyler kurcalıyormuş gibi durmadan hareket ediyordu. Bazen eli ile Mehter Takımının müziğine tempo tutuyordu. Bayar, bitişiğinde oturan Pakistan Büyükelçisi ile tek ke-

Et ve Balık Kurumunun Soğuk Hava Deposunun açılışı
Yürekler serinliyecek mi?

lime bile konuşmadı. Büyükelçi, belli başlı Avrupa dillerini bildiği halde tek kelime türkçe bilmiyordu. Mehter takımından sonra Pakistan askeri mızıkası iskoç gaydaları ve davullarla curcunaya katıldı. Bu arada da bir becerikli annenin güzel bir mavi organze elbiseye bürünmüş marifetli kız çocuğu, hiç kimsenin ne olduğunu anlamadığı uzun bir konuşma yaptı. Meşhur A.A. nın ertesi gün bildirdiğine göre küçük kız o gün orada, İstanbulun fethiyle alâkalı bir. şiir okumuş!

Protokol dediğin.

Şeref setinin hali, ayrıca görülmeğe değerdi. Hemen herkes oradaydı. Meselâ halk türküleri sanatkârı Şen Kardeşlerin büyüğü ve yaşlı annesi, Celâl Yardımcının beyaz yakalı mavi bir tayyör ve gene beyaz iskarpin giymiş cazip zevcesiyle hemen hemen yanyana yer almışlardı. Kibar tavırlı Harika Yardımcının başında fiyonklu kırmızı bandı bulunan kırmızı beyaz desenli güzel bir şapka bulunuyordu. Alkollü içki servisinin yalnız Şeref Setine yapılması, burayı davetli ve davetsiz misafirler için gayet cazip bir hale ge tirmişti.

Saat 19.30 a doğru büyükler yerlerinden doğruldular. Hisardan ayrılmadan önce, yirmi metre yükseklikteki Halil Paşa Kulesine asansörle çıkmak onzusunu izhar ettiler. Tamamiyle yerli malzemeden yapılan asansörün içine Bayar, Menderes, Yardımcı ve Pakistan Büyük Elcisi bindiler. Ama kötü tesadüf, asansör tam yarı yolda zınk diye durdu. İdareciler bu skandal karşısında kıpkırmızı kesildiler. Üstelik, herhangi bir aksilik olmasın diye iki günden beri bu asansörü çalıştırmamışlar onu bu mutlu gün için hazırlamışlardı. Neyse, aşağıdan ve yukarıdan yapılan yardımlarla asönsör kazasız belâsız indirildi. Sonra da büyükler, kalabalığı yaran polislerin himayesinde Hisardan çıkarak 00073 plâkalı arabaya bindiler ve meçhul bir istikamete doğru hareket ettiler.

Kaybolan Tarih

Bu alayişli ve mutantan tören niçin tertiplenmiş, bunca emek ve zahmete niçin katlanılmıştır? Törenin yapıldığı gün İstanbulun Fethinin 506 inci yıldönümüne rastgeliyordu. Fethin 500 üncü yıldönümü ise kutlanmamıştı. Ama günü asıl mühim hale sokan bu yıldönümü değil de, Milli Eğitim Bakanı Celâl Yardımcının tâbiri ile "Cumhurbaşkanımız Celâl Bayarın müzahereti ve Başvekilim Adnan Menderessin ihtimamı" neticesinde Rumeli Hisarının restore edilmesiydi. Törene iştirak eden kimseler en fazla şu hususu merak ettiler: Acaba Sultan Mehmet tarafından inşası tamamlandıktan 29 Mayıs 1958 gününe, Rumelihisarında restorasyon dolayısıyla yapılan kadar alayişli ve mutantan bir tören tertiplenmiş midir? Hiç bir tarih kitabı böyle şeyden bahsetmemektedir. Cumhurbaşkanı İngiliz Kralının cenazesinde bulunmak üzere Londraya gidip döndükten sonra Mehter Takımı gibi Rumelihisarının ehemmiyeti, tarihi ve mimari değeri üzerinde de ehemmiyetle durmuş ve 1953 yılında, buranın restore edilmesini alâkalılara emretmişti. Bundan sonra da Bayar alâkasını daima muhafaza etmiş, müteaddit defalar inşaat yerine gelerek direktifler vermişti. Fakat Yardımcının nutkunda bahsettiği

"Başvekilim Adnan Menderesin İhtimamı"nı hatırlayan pek yoktu. Onarılma, bahçenin tanzimi ve Rumeli Askeri Müzesinin kurulması takriben üç milyon liraya mal olmuştur. Hele tören gününün yaklaştığı günler ve geceler boyunca Hisar üzerinde adeta ölesiye bir gayretle çalışılmış, bu kadar aşırı çalışma neticesi, inşaatı kontrol eden tarihçi Haluk Şehsuvaroğluya felç gelmiş, genç adam Kasımpaşa Askerî hastahanesine kaldırılmıştır.

Neticede, XV. asır kale mimarimizin en güzel bir numunesi olan ve kalın surlardan, irili ufaklı burçlardan muhtelif büyüklükteki kulelerden, kapılardan müteşekkil Rumelihisarı baştan aşağı onarılmıştır. Bahçe tenteli teraslar, ziyaretçileri yormayacak tatlılıktaki setler ve basamaklar, birer idare ve servis binası, modern WC ler, dinlenme yerleri ve gösteri mahalli inşa edilmek suretile tanzim edilmiştir. Rumelihisarının üç büyük kulesi vardır. İnşalarına memur edilen Vezirlerin isimlerine izafeten Boğaz tarafındaki Saruca Paşa, İstanbul tarafındaki Zağnos Paşa ve sahildeki de Halil Paşa adlarını taşımaktadır. Halil Paşa kulesinin içine, binanın yapısına halel vermeden bir asansör konmuştur. Saruca Paşa Kulesine de Rumelihisarı Askeri Müzesi kurulmuştur. Müzede teberler, miğferler, zırhlar, yaylar, oklar. gülleler, Saray burnundan Galataya gerilmiş olan meşhur zincir, tüfekler, Fatihin inşa ettirmiş olduğu muazzam topun Abdülhamit II tarafından yaptırılan -ki büyük bir tarihi değeri olan aslı, Sultan Aziz tarafından İngilizlere hediye edilmek cehaletine kurban gitmiştir- küçük bir numunesi vardır. Gene Londra Kalesindekinden ilham alınarak tesis olunan müzede, Fatihin istirahat odası teşhire konulmuştur. İstirahat Odasında, Bellini tarafından yapılan Fatihin meşhur portresinin reprodüksiyonu ki onun da aslı, nasıl gitmiştir kimsenin aklı ermez. Londrada National Gallery'dedir bulunmaktadır.

İkinci parti

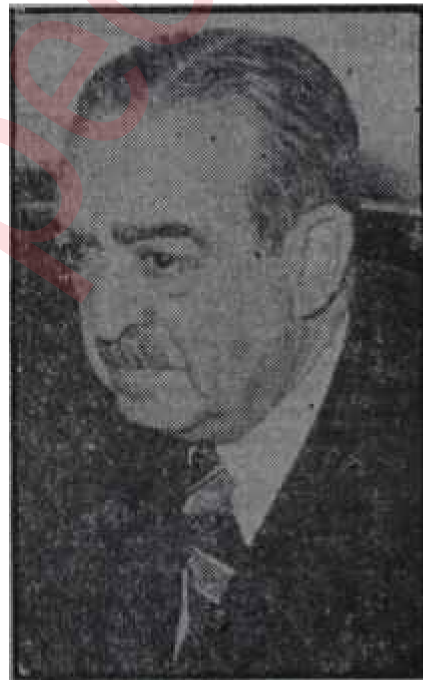
Şenliklerin ikinci kısmına haftanın sonunda başlandı. Cumartesi sabahı Ankaradan kalkan "Demokrat Beyaz Tren" meşhur Sec uçağı, nasılsa Ankarada kalmış bazı Bakanlarla kalburüstü milletvekillerini Yeşilköye getirdi. Bunlar, süratle Haydarpaşaya hareket ettiler. O gün, gene saat 18 de İstanlbulda bir tören daha vardı. Bu seferki tören, öyle restorasyon falan da değildi. Görülmemiş Kalkınmalar diyarının, en çok iftihar edilen eserlerinden bir limanın açılış töreni idi. Liman Haydarpaşa limanıdır, fakat törenler, şenlikler inşaatın ancak birinci kısmının tamamlanması, üzerine yapılmıştır. Aslında Haydarpaşa Limanının, gerçek manada modern bir liman olabilmesi için daha yıllarca çalışmak ve bir hayli milyonlar harcamak lâzımdır. Ne var ki, bugün için artık bir nal bulunmuştur ve iş üç nalla gerisine kalmıştır. Tâbii ki Haydarpaşa limanının birinci kısım inşaatının sona ermesi dolayısı ile yapılacak tören istenildiği kadar büyük bir alâkayı tek başına toplamıyacağmdan, hemen aynı törenin yanıbaşında Toprak Mahsulleri Ofisine ait daha mütevazı bir silo ve Et ve Balık Kurumunun soğuk hava. tesisleri için de ayrı törenler tertiplenmiş ve bunların herbirinin kapısı altın makaslarla kurdeleleri ayrı ayrı kesilerek açılmıştır. Gerçi liman dendiği zaman akla bir mendirekle beraber bunun gerisindeki silolar, soğukhava, tahmil ve tahliye tesisleri de gelir ama, görülmemiş hâdiseler memleketi Türkiyede elbette ki bunların her biri için ayrı ayrı törenler tertip edilecek ve yapılan bir eser, sanki yüz esermiş gibi gösterilmeğe çalışılacaktır. İşte Cumartesi günü yapılan üçlü tören bunun en parlak misallerinden biri oldu. O gün saat 18 de altın makaslar durmamacasına işledi, kordelalar kesildi. İstanbullular da iki gün ara ile iki ayrı bayram yaşamak saadetine erdiler.

Hâdiseden tam iki gün sonra da yeni zamlar ilân edildi.

Basın

Trumanla mülakat!

Bu hafta Vatan gazetesinde, dünyanın en eğlenceli mülakatı yayınlandı. Mülakat bir gazetecinin bir devlet adamından aldığı beyanattır.

Ahmet Emin Yalman
Sükût altın değildir!

Böyle görüşmelerde esas, gazetecinin sual sorması, devlet adamının konuşmasıdır. Devlet adamı konuşur, gazeteci dinler. Vatan gazetesinde yayınlanan mülakatın hususiyeti budur. Gazeteci -Ahmet Emin Yalanan konuşmuş' devlet adamı -Başkan Truman- dinlemiştir.

Mülakatın hikâyesine Yalman "Harry Truman'a ilk sözüm şu oldu" diye başlıyor. Bu, Yalmanın ilk sözü 44 kelimedir. Truman 41 kelimeyle cevap veriyor. Yalman ikinci suali soruyor; 28 kelime. Trumanın cevabı 8 kelimedir. Arkadan üçüncü "dev sual" geliyor: 141 kelime. Truman "dev suale" 11 kelimeyle cevap veriyor. Söz gene Yalmandadır: 48 kelime. Trumanın cevabı: 13 kelime. Yalman son suali soruyor: 58 kelime. Trumanın cevabı şudur: "Çok yazık oldu". Yani 3 kelime. Nihayet Truman, Yalmanın ancak mealen yazdığı uzun bir nutkuna 8 kelimeyle cevap veriyor. Uzun nutuk hariç, Yalmanın ağzından çıkan kelimelerin adedi 319 dur. Truman ise, bütün mülakatta 84 kelime söylemiştir.

Gençlik

Başlıklı yazı

Uydurmadır. Mecmuanızın 212 sayılı nüshasının 14, 15. sayfalarında Gençlik başlığı altında neşrettiğiniz yazı ciddi bir tahkikten uzak ve hilafı hakikattir.

Şöyle ki kongrenin ilk defa İzmirde toplanması fikrini gazetecilerin gözünden kaçmak maksadı ile benim tarafımdan empoze edildiği doğru değildir. Kongrenin İzmirde toplanmasına karar veren genel idare heyeti toplantısında kongrenin Ankarada yapılması fikrini sonuna kadar müdafaa etmiş bulunuyorum. Saniyen gazetecilerin gözünden kaçmak diye birşey mevzu bahis değildir. Bütün çalışma ve faaliyetlerimiz açıktır.

Taksi masraflarının günde kırk lirayı bulduğu, federasyon binasında gece alemleri yapıldığı yolundaki iddialar da yersiz ve hilafı hakikattir. Bütün sene boyunca temin edilen imkanlar ve yaptığımız faaliyetler için bu faaliyetlerin en kesif olduğu günde dahi taksi masrafı yirmi lirayı aşmamıştır. Ayrıca İstanbulda yapılan beynelmilel tiyatro festivalinde yabancı tiyatro grupları için tertip edilen balolarda bazı uygunsuz hareketler üzerine İstanbula hareket edip bu nevi eylenceleri men etmem; kongrenin bahis mevzuu "Kapalı celsesinde" bulunmadığım halde bütün delegasyon temsilcilerinin teşekkürünü mucip kılmıştır.

Kazablankadaki taşkınlıklardan kastınızın ne olduğunu anlayamadık. Bazı akşamları gittiğim ve tamamen hususi hayatımı ilgilendiren bu hareketin taşkınlığı icap ettirecek bir

durum arz etmediği gibi kongrede konuşulmamıştır. Esasen hususi hayatıma taalluk eden bu mesele sizleri asla alakadar etmez.

Beraat kararım alarak iktidardan çekilmeği düşündüğüm hakkındaki imaya gelince, dört senelik cemiyet hayatımın bilançosunu bütün açıklığı ile istenilen anda vermeğe alışmış Ve daima alnımın akıyla emaneti yeni seçilen arkadaşlara devretmiş bir insan olarak her cemiyetcinin normal kanuni mevzuat çerçevesinde ibra alması şüphesiz benim de arzu ettiğim bir şeydi. Bu mevzuda "Beraat" kelimesi yerine cemiyetler kanunundaki ibra tabirini kullansa idiniz hüsnüniyetinizden asla şüphe etmeyecek ve bu bölüme Cevap vermek lüzumunu hissetmeyecektim.

Kongrede iki birliğin aldıkları karar neticesinde yeniden seçilmek ihtimalini önleyerek başkanlık yolunu bana tıkadıklarına dair protokol gayri vakidir.

Zira mezkûr birliklerin yeniden aday olmam ve sadece ismen T.M.T. Federasyonunun başında bulunmam hususundaki günlerce ve devamlı ısrarlarım kabul etmeyerek liyakat ve temsil kudretine inandığım bir başka arkadaşımı desteklemek süretile kazanması yolunda çalıştım.

İzmirde Genel muhasiple genel sekreterin rehin bırakılması diye bir şey yoktur. Sadece kongre hesaplarının tasviyesi gayesine matuftu. Saygılarımla.. Türkiye Milli Talebe Federasyonu 13. devre genel Başkanı

Ethem Özdemir

Röportaj

Asayiş berkemal...

Hâdise geçenlerde birgün başkentte, Bâlâ yolunda cereyan etti. Saat akşamın onuydu. Kırşehir istikametinden gelen siyah bir araba, birden acı bir frenle durdu. Gecenin sessizliği içinde kulakları tırmalayan bir ses, arabanın arka camına çarpan bir cismin çıkardığı ses otomobildekileri telâşa vermişti. Öndeki şoför ve arkadaki iki adam otomobilden inip derhal yere yattılar. Ensesinin üzerine yığılmış bol saçları ile demode bir şairi andıran kısa boylu, esmer adam arkadaşına ve şoföre "başınızı kaldırmayın" diye fısıldadı. Korkudan sesi çatallaşmıştı. Uzandıkları yerden etrafını endişe ile .süzen tıknaz, karayağız arkadaşı ise "silâh attılar, tabanca kurşunuydu bu" dedi. Tam bu arada da arabanın şoförü, hemen gerilerinde kalan köprünün arkasına düşen tepede bir takım karaltılar görerek "işte, işte oradalar!'' diye fısıldadı. Kameri ayın ondördüydü. Otomobilin hemen yanıbaşında siper almış üç kişi, ay ışığı altında efsanevi şekillere giren dağlara, büsbütün büyük gözüken köprüye ve gümüşten bir yol gibi uzayıp giden Kızılırmağa vuran bir takım gölgelere endişeyle baktılar. Derken gecenin sessizliği içinde şoförün sesi yeniden duyuldu:

"— İşte işte, atlara bindiler kaçıyorlar".

Balanın umumi görünüşü

"Şu piç kurularının yaptığı işi görüyor musunuz ?"

Onsekizinci asrın Şiir kitaplarından birinin içinden çıkı vermiş romantik bir şairi andıran kısa boylu, gaga burunlu adam şoföre, "kulağını yere daya, yere daya kulağını, nal seslerini daha iyi duyarsın" dedi. Şoför emredileni yaptı ve biraz sonra da "sesler gittikçe uzaklaşıyor, kaçtılar" diyerek yattığı yerden doğruldu. Toprakta hâlâ tam siper yatan iki adam da ondan cesaret alarak, ama gene de ürkek kalktılar. Topluca karayağız olanı "anlaşılan eşkiyaydı bunlar, yolumuzu kesecekler, bizi soyacaklardı" dedi. Demode şair tiplisi ise, "Allah Allah, bu memlekette asayiş de mi kalmadı? Yoldan geçen otomobilin üzerine ateş açıyorlar yol kesmeğe kalkışıyorlar. Hem de şurada. Bâlâya iki adım kala bir yerde, Ankaranın, başkentin burnunun ucunda" diye mırıldandı. Sonra, endişe içinde etraflarını bir kere daha kolaçan edip otomobilin arkasına eğildiler. Arka camda yuvarlak ufacık bir delik açılmış ve cam boydan boya çatlamıştı. Esmer, karayağız olan yolcu, belki de eski mesleğinin verdiği bir ihtisasla, "kurşun deliği bu" dedi, "hem de çok yakından atılan bir kurşunun açtığı delik!" Sonra demode şair kılıklı yol arkadaşına dönerek "geçmiş olsun, verilmiş sadakan varmış, cam tam senin oturduğun yerden delinmiş, iyi ki bir yerine isabet etmedi, yoksa bir anda giderdin, tekrar tekrar geçmiş olsun hepimize geçmiş olsun" dedi.

Şoför yerine oturdu. Yolcular da. Heyecan ve korkudan ağızlarındaki tükürük bile kurumuştu. Araba yeniden hareket etti ve süratle Bâlâya doğru yola çıkıldı. Biraz sonra Balâdaydılar. O saatlerde Balalılar çoktan yatmışlardı. Ufak kasabanın içinde, hemen hiç ışık yoktu. Kahvehaneler bile kapanmıştı. Allahtan. Yoksa, bunlardan birinin önünde duracaklar ve geçirdikleri heyecan ve korkudan yüzleri sapsarı, elleri ayakları titriyerek içeri gireceklerdi. Kahvede dama, altmışaltı, pişpirik ve tavla oynayanlar, böyle gecenin hayli geç bir vaktinde, birden bire içeri giren bu. korkudan gözleri büyümüş insanları görünce oyunlarını bırakıp merakla etraflarına, toplanacaklardı. Hâdiseyi büyük bir heyecan içinde, demode şair kılıklı yolcu anlatacaktı. Söze "yolumuzu eşkiyalar kesti, üzerimize ateş ettiler, canımıza güç kurtardık" diye başlayacaktı. Hikayesini bitirdiğinde koca kahvede bir kahkahadır kopacaktı. Oyunlarının başından kalkıp etraflarını saranlar yeniden masalarına dönerken hem kahkahayla gülecek, hem de gece yarısı kendilerine kurt masalı anlatan yüreksiz misafirlere acıyarak bakacaklardı. Hâdisenin kahramanları ise, kahvenin camlarım bile sarsan kahkahalar ve tezyif edici bakışlar altında şaşıracaklar, hayretle etraflarına bakacaklardı. Derken kahvedekilerden biri onların meraklarını tatmin edecekti: "Bu" diyecekti "gene bizim piç kurularının işi, o kadar da tenbih ettik

ama bîr türlü süz geçiremiyoruz. Evden uzun eşek, saklambaç oynıyacağız diye çıkıyorlar, sonra da gidiyor, yoldan gelip geçen otomobilleri taşlıyorlar." Arkadan dudaklarında zor tuttuğu kahkahasını koyvererek "Siz de pek hayalperestmişsiniz hani" diyecekti. "Ne yol kesilmesi? Ne silâh atılması? Bunlar en kabası onüç ondört yaşında köy çocukları. Köprünün orda dururlar, her geçen arabayı taşlarlar. Silâh sesini nereden çıkardınız? Ya atlara binip kaçmayı? Buralarda biz, böyle çoluk çocuğu eşeğe bile bindirmeyiz, değil ki ata."

Telâşlı ve vehimli yolcular, kafaları önlerine eğik kahveden çıkacaklardı. Arabalarına binip Ankaraya doğru yollarına devam edeceklerdi. Ama demode şair kılıklısı bir türlü tatmin olmıyacaktı "Hayır" diyecekti, "bu bir araba taşlaması olamaz, silâh sesini kulağımla duydum, hem sonra ya o atlarına binip kaçanlar, ya nal sesleri? Hayatımıza kastetmişlerdi. Bu muhakkak bir eşkiya çetesiydi İnsan bu kadar da yanılmaz ki canım!"

Yanında oturan arkadaşı ve direksiyon başındaki şoför başlarını sallıyarak tasdik edeceklerdi. Doğruydu, insan bu kadar da yanılamazdı ki!

Ama Allahtan, evhamlı yolcular o gece Bâlâda kimseyi bulamadılar. Böylece ortalık velveleye verilmedi. Bâlâ yoludur bu! Çocuklar, seneler var ki gelip geçen otomobillere taş atarlar. Bir türlü lâf dinlemezler. Onların taşlaması da, işte, mesele haline getirilir ve bu mesele de, gülünç olunmak istenmiyorsa, bir daha ağza dahi alınmaz!

Kazalar

İskambilden şato

Bu haftanın başında Pazartesi günü akşamı, Ankarada B.M.M. nin hemen alt tarafındaki Yenimahalle otobüs durağında kuyruğa girmiş hani şu kopasıca kuyruklardan birine otobüs bekleyenler birden, ta kulaklarının dibinde gök gürültüsüne benzeyen bir ses duyarak irkildiler. Herkes dehşetle birbirine, sonra da gökyüzüne baktı. Evet gök hakikaten bulanık ve yıldızsızdı. Neredeyse bir yağmur boşanacaktı ama, gürültü oradan gelmemişti. Durakta bekleşenlerin duydukları gürültünün üzerinden daha bîr saniyenin onda biri kadar bile zaman geçmemişti ki. bir kadının "Aaaaa!" diye hayretten ve şaşkınlıktan boğuklaşmış sesi duyuldu. Akabinde de bütün gözler feryat eden kadının gösterdiği tarafa döndü. Kadın, eliyle otobüs durağının hemen karşısındaki Spor Sarayını gösteriyordu. Durakta bekleşen yüzlerce Yenimahallelinin de ağzından aynı anda "Aaaa!" nidaları döküldü. Fakat bunlar, birden ortalığı kaplayan cam şangırtıları, muazzam blokların yuvarlanmasından doğan korkunç gürültüler arasında eriyip gitti.

Duraktakiler korku ve şaşkınlıktan dillerini yutmuş gibi hareketsiz kaldılar. Gözlerine ve kulaklarına inanamıyorlardı. Nasıl olurdu? Nasıl olurdu da daha iki dakika evvel karşılarında bir kale gibi dikilen koskocaman, muazzam bina bir anda çöker, yok olurdu? Bu aklın alacağı şey değildi. Aklın alacağı şey değildi ama, işte olmuştu. Ankaranın en sevimsiz, ama en muazzam binalarından biri, beşbin kişilik Spor Sarayı yerle bir olmuştu. Şaşkınlık, hayret ve korku kısa bir zamanda yerini meraka terketti. Duraktakiler, sıralarını bile kaybetmek pahasına yolun karşı tarafına, Spor Sarayının bulunduğu yere doğru koştular. Ama korkudan kimse yıkıntının olduğu yere sokulamıyordu. Toprak cam kırıkları ile dolmuştu. Binanın Shell teorisine göre yapılmış muazzam bir kabuk teşkil eden çatısı, sanki bir kâğıtmış gibi yırtılmış, ortaya doğru göçmüştü. Etraftaki istinat duvarları ise, gene birer kâğıt gibi kırılıp dışarıya doğru kıvrılmıştı. Herkes şaşırmış, bu acayip ve inanılmaz manzarayı seyrederken birden bir ses yükseldi, "Gece bekçisi içerde kaldı!" Bu canhıraş feryat bütün tüyleri ürpertti. İçerde kalan insanın enkaz altından sağ çıkmasına imkân yoktu. Bina öylesine yıkılmıştı. "Bekçi içerde kalmış, bekçi içerde kalmış" fısıltıları kulaktan kulağa dolaşırken ortaya, üstü başı toz toprak içinde perişan bir adam çıktı. Durmadan "Şükür Allaha, şükür Allaha" diye haykırıyordu. Korkudan dilleri bağlanmış seyirciler hemen adamın etrafını sardılar Adam Spor Sarayının gece bekçisi Satılmış Şenverirdi. Satılmış etrafını saranlara hâdiseyi şöyle anlattı:

"— Balonun üst katındaydım. Merdivenden büfeye doğru iniyordum. Birden bir gürültü oldu. Neye uğradığımı şaşırdım. Gökten tuğla yağıyordu. Hemen kapıya koştum, dışarı çıktım. Ben zelzele oluyor sandım. Zelzele olmadı mı?"

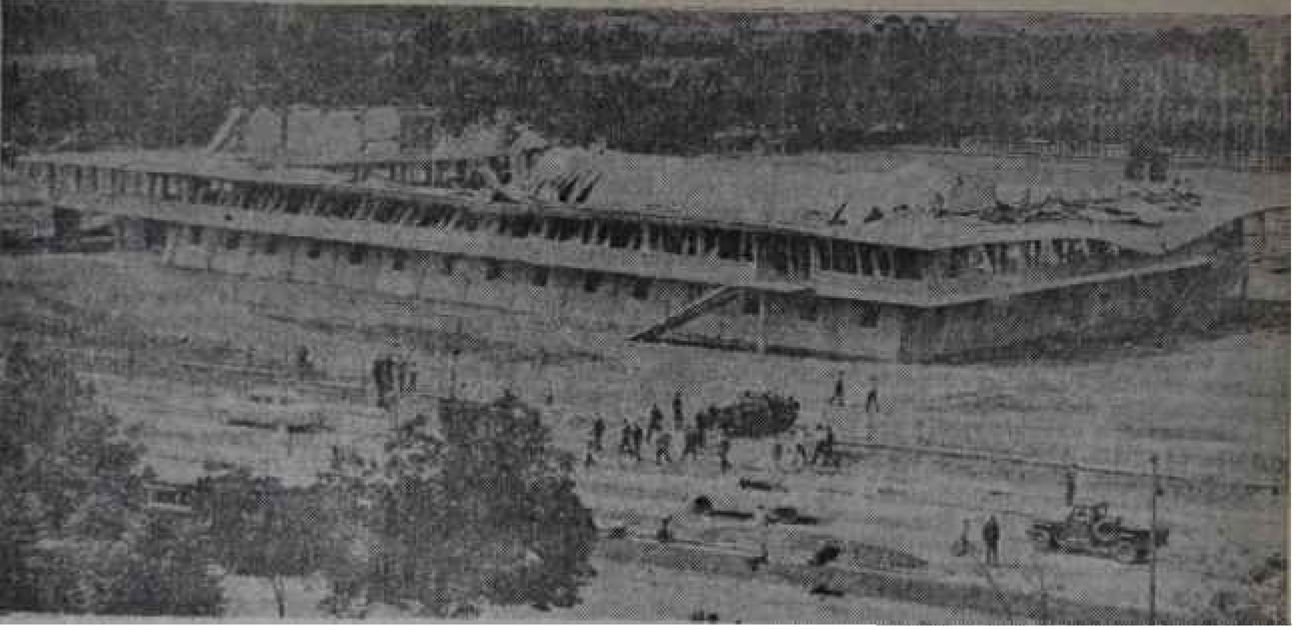
Kemal Aygün
Canınız sağ olsun

Bu korkunç hâdisenin cereyanından bir kaç dakika sonra hâdise ye-ine yetişen Ankara Valisi Kemal Aygün ve Emniyet Müdürü bina yıkıntısı etrafında derhal bir kordon kurdurdular. İçerde başka insan olup olmadığı araştırıldı. Mesut bir tesadüf eseri olarak, hemen pek çok akşam binlerce Ankaralıyı sinesinde toplayan salonda o akşam kimseler yoktu. Bina dahilinde ikamet eden Salon idare amiri Ferit Okay ve ailesi gürültüyü duydukları anda zelzele oluyor korkusu ile derhal dışarı koşmuşlar ve burunları bile kanamadan kurtulmuşlardı.

İtfaiyecilerin ve polisin kurduğu kordonun arkasından garip garip yıkıntıyı seyreden ve inanmaz gözlerle bakan Ankaralılar - sayıları bir anda binleri bulmuştu- birden ilk gürültüyü pek andıran bir ikincisi ile bir kere daha yerlerinden hopladılar. Ama bu seferki telaş ve korkuları boşunaydı. Zira gürültü gök gürültüsüydü ve bunun ardından da şakır şakır yağmur yağmaya başladı.

Bu ne biçim iş?

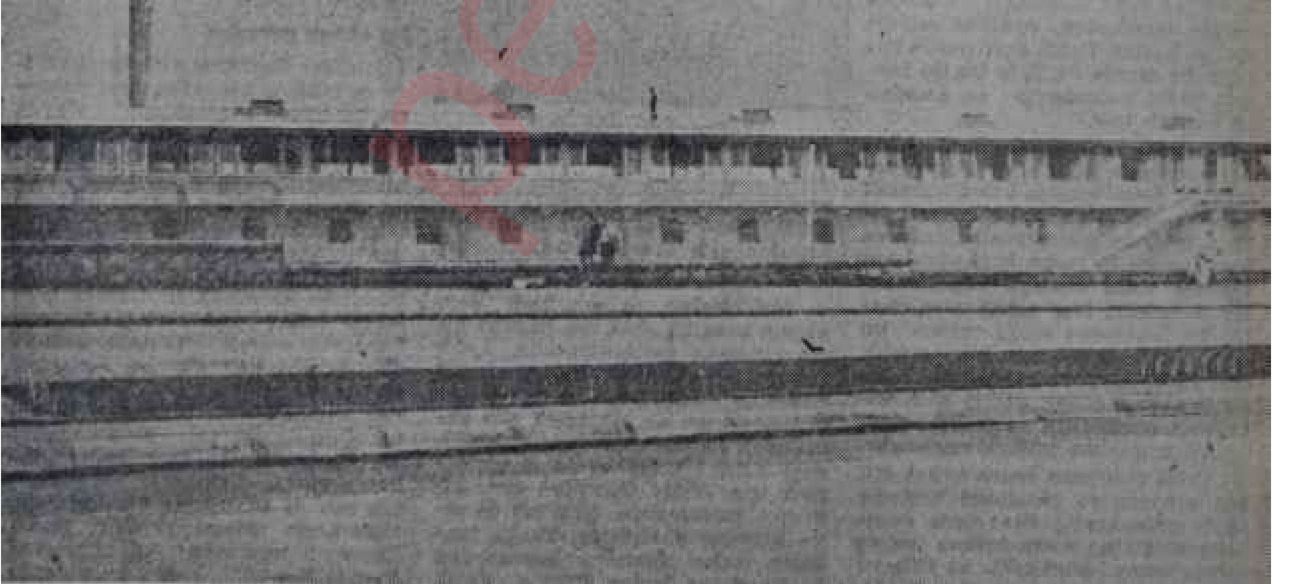
Üç milyon lira sarf edilerek yaptırılan ve tam 27 Ekim 1957 seçimlerinin arifesinde Görülmemiş Kalkınma memleketi Türkiyenin övünülecek eserlerinden biri diye ortaya konulan bu muazzam bina nasıl olur da böyle aradan sekiz ay gibi kısa bir zaman geçtikten sonra bir gece, durup dururken yıkılır? Buna bu satırların yazıldığı ana kadar hiç kimsenin aklı ermemiştir. Bu mevzuda en selâhiyetle konuşabilecek insanlar sayılan mühendisler ve mimarlar bile bir cevap bulamamakta ve hayretlerini ifade etmektedirler. Yirminci asrın tam orta yerinde, milyonlar sarf edilerek, fennin en son icatlarından faydalanılarak hazırlanan dev bir bina nasıl olur da iskambilden bir şato gibi bir an içinde göçüp gider? Şüphesiz ki, yerinde yapılacak uzun araştırmalar ve tetkikler bu sualin cevabını gün ışığına çıkaracaktır. Ancak bu arada ilk plânda öne sürülen ihtimal bir inşaatın yapılmasında ana temelleri teşkil eden hesap, malzeme veya kontrol işlerinden birinin kifayetsizliği neticesi böyle bir hadisenin olabileceğidir. Pek çok mühendise göre Spor Sarayının inşası sırasında ya vahim bir hesap yanlışlığı yapılmıştır ya da malzeme suistimali bu neticeyi meydana getirmiştir. Bir başka ihtimal de, binanın kontrollarının tam ifa edilmemesidir. Her ne kadar bu bina-

Spor Sarayının kazadan sonraki hali

Baki kalan bu kubbede...

nın hesap ve kontrol projeleri memleketimizin bu sahadaki en mümtaz elemanlarına yaptırılmışsa da, çoğu İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinde profesör olan bu elemanların her zaman hesapları bizzat yapmayıp işi çoğu zaman yardımcılarına bıraktıkları, bunların bu tip hatalar yapabilecekleri söylenmektedir. Gene bu arada ileri sürülen ihtimallerden biri, bu tip inşaatların projelerini kontrolla mükellef Belediye Fen Müdürlüklerinde yetkili elemanların çok az olması, hattâ bazen bu işin sadece fen memurları ile idare edilerek baştan savma yapılmasıdır. Her ne hal ve şart altında olursa olsun, Ankaranın göbeğinde memleketin en tanınmış inşaat firmalarından birine inşa ettirilen ve yetkililerce teslim alınıp kullanılmağa başlanan bir binanın böyle günün birinde göçüp gitmesi ve milletin milyonlarca lirasının bir anda heder olması kolay kolay affedilecek bir hata sayılmasa gerektir. Hele muazzam eserler yaptık diye öğünenler, yarım inşaatları tamamlanmış gibi işletmeye açanlar herhalde bu acı netice karşısında iftihar edemiyeceklerdir. Şimdi Ankaralıların tek tesellisi -eğer teselli olmak mümkünse- Vali Kemal Aygünün hemen hâdiseden sonra verdiği beyanatında, Spor Saraysız kalan Ankaralılara en kısa bir zamanda yeni bir spor sarayı hediye etmenin başlıca vazifeleri olduğunu söylemesidir. Ama Ankaralıları asıl üzüntüden kurtaran şey, bu binanın göçmesinin geçen yıl vuku bulan sel felâketi veya bir iki ay önce cereyan eden Üsküdar faciası misilli yüzlerce insanın canına mal olmamasıdır.

Spor Sarayı inşa edildiği günlerde

Acele işe şeytan karışır

İÇERDEN HABER

"İkiyüzonbeş gün kaldı!"
— Oui Monsieur"

Ankara Merkez Cezaevinin meşhur 10 numaralı koğuşunda pek çok sabah aşağı yukarı bu karşılıklı bağırışmalarla başlamaktadır. Hiltonun sakinleri, şafakla gözlerini açan Ve ta karşıdaki ranzalarda yatan bir başka mahkûma bağıran Şinasi Nahitin bu sözleri üzerine yataklarından doğrulmakta ve tatlı bir Bordeaux şivesiyle verilen cevapla da iyiden iyiye uykularından ayılmaktadırlar. 10 numaralı koğuş. Ankaralı gazetecilerin mahkûmiyetlerini çektikleri koğuştur. Her sabah mahkûmiyetinin bitmesine kaç gün kaldığını hesaplayarak bunu bir nara ile ortalığa ilân eden, Ulusun fıkra yazarı Şinasi Nahit, Şinasi Nâhidi fransızca olarak cevaplandıran ise, Türk parasının kıymetini koruma kanununa aykırı bir hareketinden dolayı mahkum olmuş bir Fransız gencidir.

Koğuşun en erken uyanan mensubu Şinasi Nahit, gariptir ama yataktan en son çıkan ve keyfine en düşkün adamdır. Narası ile ortalığı ayağa kaldırdıktan sonra yorganı başına çekmekte ve söylenerek el--erini yüzlerini yıkamağa giden arkadaşlarının arkasından kıskıs gülmektedir. Hiltonda saatin yedi olması, çay içme vaktinin gelmesi demektir. Çaya çok düşkün olmasına, hatta taze demli çay olmadığı zaman o niyete sıcak şekerli su içmesine rağmen, koğuşta cay peşinde koşmayan tek adam gene Şinasi Nahit Berkerdir. İllâ da çayının Fethi Giray veya meydancı Feleksiz Ahmet tarafından ayağına getirilmesini bekler. Tabii çay içmeğe koyulduğu zaman da, tiyle bir iki bardak çayla yetinmeyip en azından on bardak içer.

Çay içme faslı sona erdi mi, günlük yeknesak hayat da başlamış demektir. Artık bundan sonra bilhassa gazeteci mahkûmlar, M. Bulvarı diye maruf, üç metre genişliğinde ve tam tamına 96 metre boyundaki koridorda volta atmaya başlayacaklar demektir. Her sabah mahkûmlar bu koridorda aşağı yukarı on defa volta atarak iki kilometrelik bir yürüyüş yapmaktadırlar. Bu saatlerde de Şinasi Nahit hâlâ yatağında oturmakta ve meydancının getirdiği çayları yudumlamaktadır.

Volta faslından sonra mutat güneş banyosu ve gazeteleri bekleme saati gelmektedir. Saat onda gazeteler geldikten sonra herkes gazete mütalaasına çekilmekte ve Hiltonu bir sessizlik kaplamaktadır. Ta ki, gazeteler son satırına kadar okunmuş, bitirilmiş olsun. İşte bu saatlerde de zaten öğle olmuştur. Gazeteciler günlük hâdiseler üzerinde karşılıklı fikir teatisinden sonra "kilerci başı"olan Nihat Subaşının nezaretinde öğle yemeklerini hazırlamağa başlarlar. Yemekler beyliktir. Yani hemen hemen her gün aynı yemekler yenir. Erdoğan Tokatlı gazetecilerin "cacıkçı"sıdır. Fethi Giray "salatacı".. Faruk Taşkıran ise "bulaşıkçı". Tabii ki bu kadar çok "cı"cının arasında bir de "kaşıkçı" lâzımdır. O da Şinasi Nahit Berkerdir. Erdoğan meşhur cacığını, Fethi, çoban salatasını. Faruk da tahtadan çatal ve kaşıkları hazırlarken Berker hiç bir şeye karışmayıp kenarda beklemekte, tam yemek hazır olduğu anda ise hemen kaşığını alıp masanın başına çökmektedir.

Halim Büyükbulut

Mahkûmları en çok üzen şey, akşam saat 19 oldu mu koğuşa girip oturmak mecburiyetidir. Artık bu saatten itibaren herkes kendi havasına dalmakta, meselâ Nihat Subaşı önüne bir top kâğıt alıp gazetecilik hatıralarım yazmakta, Şinasi Nahit fıkralarını ilerde neşretmek için -Fethi Giraydan söz almıştır, toplamakta, diğerleri de çene yarıştımaktadırlar. Ta ki, herkesin gözleri uykudan kapanmaya başlayıncaya kadar. Yatma saati, düşüncelerle başbaşa kalma saati demektir. Artık o saatten sonra, herkes kendi kendine bir günü daha arkada bıraktığını, kurtuluşa bir gün daha yaklaştığım düşürtmekte, çoluğunun çocuğunun evinin barkının hayali içinde huzursuz bir uykuya dalmaktadır.

Hapishanede pazar sabahları hergünkünden de erkenden kalkılmakta ve cümbür cemaat banyoya gidilmektedir. Banyoda geçirilen saatler en zevkli saatlerdir. Hemen her banyo günü Şinasi Nahit, Faruk Taşkıranın bembeyaz tenine bakıp bakıp "Yahu şuna bakın. Tabarın bara yeni düşmüş aile kadınlarına benziyor" diye takılmakta ve arkadaşlarını güldürmektedir. Banyodan sonra, berber Alinin ellerine emanet edilen sakallar kazıtılmakta, saçlar kestirilmekte ve en yeni elbiseler giyilerek ziyaret saatleri beklenmektedir. Ziyaret günleri gazetecilerin en huzursuz olduğu günlerdir. Zira onlar, kendileri kadar kendilerini ziyarete gelenlerin de dışarda eza çektiğini bilmektedirler.

Bu haftanın başlarında Ankara Merkez Cezaevinin eski neşesi ve canlılığı hayli kaybolmuştur. Zira gazetecilerden ikisi, Faruk Taşkıran ile Fethi Giray, birincisi ondört, ikincisi onyedişer günlük mahkûmiyetlerini tamamlayarak tahliye edilmişler ve gerideki arkadaşlarını biraz daha boynu bükük, biraz daha yalnız bırakmışlardır. Sabahlan Şinasi Nahit, gene kaç gün kaldığım söyleyerek arkadaşlarını uyandırmaktadır ama, sesinde eski berraklık kalmamıştır. Zira daha onun ve Subaşının içerde geçirilecek ayları ve ayları vardır!

İki ahbap çavuşlar

Üsküdar Paşakapısı Cezaevinde ise günler, bermutat ayni yeknesaklık içinde geçmektedir. Kayda değer tek değişiklik sıcaklarla birlikte sayıları gittikçe kabaran tahtakurularının teşrifidir. Mahkûmların üzerine sürüler halinde saldıran tahtakuruları onların huzursuzluğunu bir kat daha artırmakta, zaten pek de rahat geçmeyen uykularım büsbütün kaçırmaktadır. Maamafih, Ratip Tahir, hayli eski bir "hapishaneci" olarak, tahtakurularına pek de aldırmamaktadır. Hapishanedeki ustasından ne görürse aynen kapan Halim Büyükbulut da tahtakurularına pek aldırmadığını söylemekte ise de, kaşınmaktan kızaran cildine bakılırsa, bu sözlerinin pek de büyük bir hakikat payı taşımadığı anlaşılmaktadır. Paşakapısının mukimleri de, tıpkı Ankaradakiler gibi, geçen ve geçecek günleri saymakta, bu arada da durmadan, dinlenmeden yeni yeni karikatürler çizmektedirler.

BİZDEN HABER

Bu hafta içinde okuyucularımızdan pek çok mektup aldık. Mecmuanın Ankara Toplu Basın Mahkemesi -yeni başkanı Emin Gebizlioğlu- tarafından seri halinde mahkûmiyetlere uğratılması karşısında tessürlerini bildiriyorlar. Aralarından bir kısmı serzenişte bulunuyorlar. "AKİS'in mahkûm olduğunu başka, gazetelerden öğreniyoruz. Onlar da mahkûm edilen yazının sadece ismini yazıyorlar. Siz neden, biz okuyucularınıza mahkûmiyetinizin haberini vermiyorsunuz?" diyorlar. Bir çok mektupta ise 3 sene 4 ay hapse mahkûm edilen Yusuf Ziya Ademhana bulunan kabahatin ne olduğu soruluyor. Bir okuyucumuz: "3 sene 4 ay hapis! Dile kolay bu! Ademhanın suçu nedir?" diye merakım bildiriyor.

Davalarımız bir değil ki, rahatça anlatalım, izahat verelim. Yerimiz yok, sütunumuz yok. Ama, şu bir sayfa içinde okuyucularımızın merakını izaleye çalışacağız.

Halulunun mahkûmiyeti

Şu bir ay içinde ilk defa mecmuamızın sahip ve yazı işleri müdürü Tarık Halulu Başbakan Adnan Menderesin, seçimleri hemen takip eden haftada "kapak adamı" olması hâdisesinden dolayı hapis cezası yedi. Menderesin hayat hikâyesi, Toplu Basın Mahkemesi tarafından "hususi hayatın rıza hilafına işaası" sayıldı. Kararın mucip sebebini Mahkeme şöyle izah etmiştir;

"Devlet ve Hükümet adamları hakkında Biyografiler mücerret hususlardan ayrılarak hususi ve ailevi hallerin neşrinde biyografisi yapılacak kimsenin rızası şart ve esastır. Biyografisi hazırlanacak kimseye hususi ve ailevi hâl ve hayatına müteveccih suallere cevap verdiği takdirde, muvafakati inzimam etmiş olabilir. Hâdisede olduğu gibi bir üçüncü şahıstan rivayet nakil ve dedikodu yolu ile hususi ve ailevi ahval hakkında neşriyat yapmak veya ihtilat suretile beyanda bulunmak hürriyetini tanınması muhatabın şahsi hürriyetinin inkarı neticesini verir."

Tarık Halulu bu sebepten 16 ay hapse mahkûm edildiği gibi. AKİS de aynı yazıdan dolayı 1 ay kapatılacaktır.

Ademhanın serencamı

İkinci mahkûmiyet, Yusuf Ziya Ademhanın 12 aylık bir mahkûmiyetidir. Bu ceza, Temyiz hakimlerinin emekliye sevkleri hadisesini anlatan "Adalet" başlıklı bir yazı dolayısıyla verilmiştir. Ankara Toplu Basın Mahkemesi, mahkûmiyetin mucip sebeplerini şöyle anlatmıştır:

"Yazı. Temyiz Mahkemesi Reis ve âzalarının emekliye şevkleri sebebi halikında hiç bir bilgi ve esas muameleler meçhulleri olduğu halde zan ve tahminlerle idari tasarrufun, muhtemel siyasî maksad ve menfaatlerin tahakkuku için yapıldığı ve bir hazırlık mahiyetinde bulunduğu telkin edilmek suretiyle devletin temel müessesesi ve kaza kuvvetinin en son mercii Temyiz Mahkemesine karşı, halkın beslediği itimat ve emniyeti sarsabilecek suuniyetli ve maksatlı suç mahiyetinde görülmüştür."

Yusuf Ziya Ademhan

Yusuf Ziya Ademhanın 3 sene 4 aylık mahkûmiyetine sebep olan yazı ise Başbakan Adnan Menderesin Yeni Sabah gazetesine giderek orada Sefa Kılıçlıoğlu ve Nihad Erimle yemek yediği hâdisesinin anlatıldığı "Şenlenen Sokak" başlıklı yazıdır. Bu mahkûmiyet kararının mucip sebepleri henüz tebliğ edilmemiştir. Ancak Ankara Toplu Basın Mahkemesinin uyduğu savcı iddianamesinde, Ademhana bulunan suç şudur:

"Gerek yazılar mefadından, gerekse yazılar arasına konulmuş fotoğraflardan istihraç edilecek tek sıhhatli nokta, sayın hükümet Reisinin Yeni Sabah Gazetesi idarehanesine muayyen zevatla bir ziyaret yaptığı hususu olup bu cihet gerçek bir vakıadır. Ancak bu ziyaretin maksat ve mevzuu, bilhassa hazır bulunanların görüşmelerinin neden ibaret olduğu sadece kendilerince malûm bir keyfiyetken AKİS yazar ve muhabirlerinin sanki bu toplantıda hazır bulunmuşcasına veya kendilerine beyanat verilmişcesine muayyen maksatla bir toplantı yapılmış olduğu ve ciddi memleket meselelerinin halline mütevakkıf görüşmelerin bir gazete idarehanesinde cereyan ettiği, fikir teatisinde bulunulduğu, hem de Hükümet başlığı konulan bir yazıda ifade edilmek suretiyle gerçek bulunmıyan bazı hususlar karie bir hakikatmış gibi ve mecmuanın mutadı veçhile hayal ve kariha mahsulü ipda edilen bir takım dedikoduların istihza yoluyla okuyucunun önüne serilmek istendiği açıkça görülmektedir.

Filhakika ayni konu ve üslupta-ki birbirini tamamlayan yazıların heyeti umumiyesi ve bilhassa naklettiğimiz cümlelerle müdahillerden Prof. Nihat Erim ve Safa Kılıçlıoğlunun şeref ve itibarlarına tecavüz olunmakta şöhret ve mesleklerine zarar verebilecek mahiyette neşriyatta bulunulmakta ve yine yazarın kendi kabul ve telakkisine göre şahsiyet ve hususiyetlerini ele alarak efkarı ammenin ve enzarın husumetine maruz bırakılan Nihat Erim ve Safa Kılıçlıoğlu gibi şahıslarla bir hükümet reisinin ciddi ve mühim memleket mevzularında teşriki mesaide bulunarak bunların fikirlerinden ve tecrübelerinden' istiane ve istifadeye kalkıştığı, bu suretle ne günlere kalınmış olduğu yolundaki neşriyatla da resmi sıfatı haiz bulunan sayın Başvekilin sıfat ve hizmetinden dolayı küçük düşürülmesinin hedef tutukluğu, tezyif ve istihfaf edildiği anlaşılmaktadır."

Yusuf Ziya Ademhanın ilk mahkûmiyetinden dolayı AKİS 1 ay. ikincisinden dolayı da 3 ay kapatılma cezası yemiştir.

Metin Tokerin mahkumiyeti

Metin Toker ise Nihad Erim tarafından verilen muvafakat ile açılan bir dâvada 1 sene hapse mahkûm olmuştur. Yazı "D. P. Kopan kıyamet" başlığını taşımaktadır ve eski Başbakan yardımcısı Nihad Erimin Menderese Dışişleri müşaviri olmasının D. P. içinde uyandırdığı akisleri belirtmektedir. Mahkeme, bunun yazılmasının Nihad Erimin haysiyet ve şerefini rencide ettiği neticesine varmıştır. Mucip sebepler henüz bildirilmemiştir.

İşte, temyiz etmiş bulunduğumuz mahkûmiyetlerimizin hülasaları ve sebepleleri bunlardır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Fransa

On dört yıl sonra

Geçen haftanın sonuna doğru, gece yarısı, siyah bir Citroen saatte 120 Kilometre süratle Parise doğru ilerliyordu. Karanlıkta, sadece sarı farları görünen otomobilde General De Gaulle vardı. Parise, Fransayı kurtarmaya gidiyordu... Günlük hâdiselerden çok, tarih, kitaplarıyla haşır neşir olarak yaşıyan İkinci Dünya Harbi kahramanı, yol boyunca ondört yıl evvel Parise gidişini düşündü durdu: Açık askeri otomobili içinde Champs Elysees'den inerken, bütün Paris halkı, sağcısı, solcusu, işçisi, patronu, dindarı, dinsizi onu çılgınca alkışlıyordu. General De Gaulle, o zaman Fransayı Alman işgalinden kurtarıp hürriyete kavuşturan adamdı. İşte aynı adam şimdi, muvakkat tür zaman için de olsa Fransayı politikacılardan ve politika oyunlarından kurtarmaya gidiyordu. Yanında bir sürü bagaj, karısı ve şoförü vardı.

Parisin manzarası

Fakat bu sefer Paris ondört yıl evvelden hayli değişikti. Evvelâ, Generalin karşısında Almanlar değil, politika adamları bulunuyordu. Paris halkı da ondört yıl evvelki coşkunluğunu kaybetmişti. Bir çok kimse, olan bitenlerden çok yaklaşan tatil günlerini düşünüyordu. İşçiler ve şahsî iktidarın her çeşidinden hoşlanmıyan bir kısım Parisliler, Generalin dönüşünü endişeyle karşılamışlardı. Ne çare ki, diktatöre karşı hürriyet mücadelesinin bayraktarlığı Komünist Partisine düşüyordu. Bu sebeple siyaset adamlarının yıllardır süren yalanlarının bezdirdiği Bastille'i alanlar ve Cumhuriyet tehlikede denince barikatlar kuranların torunları, kıpırdamamışlardı. Hatta bir çoğu yalancı ve müraî bir rejime "politika" dan anlamıyan bu tarih kitaplarından çıkma adamı tercih ediyordu. Esnaf Pierre Cartier "Nihayet istikrar yolundayız. Onbeş yıldır politikacılar sürüsünü iktidara gelip giderken gördük. Her biri işleri daha berbat ederek iktidardan ayrıldılar" diyordu. Bir seyahat acentasında katiplik eden Jean Taverne "General De Gaulle diktatör mü? Böyle şey olmaz. Şimdi kendilerini devlet adamı sayanlar faşizme uşaklık ettiği bir sırada o hürriyet için döğüşüyordu." diye konuşuyordu. Bununla beraber, endişe içinde bulunan Fransızların da sayısı az değildi. Meselâ turistlerin pek bayıldıkları Opera civarındaki şık Cafe de la Paix'nin kapıcısının De Gaulle'e itimadı vardı. Fakat "General, başımıza geç" diye bağıran askerlere hiç itimadı yoktu. Askerlerin bir gün iktidarın tapusunu ellerine geçirmesinden korkuyordu. Asayişi muhafazayla vazifeli polisler. De Gaulle'iin işbaşına gelmesinden memnun görünüyorlardı. Gece yarısı Champs Elysees'ye dökülen binlerce De Gaulle taraftarını İkinci Dünya Harbi sıralarında olduğu gibi, parmaklarıyla V -zafer- işareti yaparak karşılamışlardı. Hatta siyah polis arabalarının birinde De Gaulle'ün büyük bir portresi bulunuyordu. Nümayişçiler bu kadar anlayışlı bir polis karşısında. Milli Meclise giden Concorde köprüsünü zorlamaktan memnuniyetle vazgeçmişlerdi.

İşte, siyah Citroen Parise doğru giderken Fransız başkentindeki hava buydu.

Tarihî nutuk

Hâdiseden bir kaç gün sonra, pazar akşamı, aynı General De Gaulle meşhur Concorde meydanına bakan Parlâmentodaki kürsüden kuracağı hükümetin programını okudu ve mücadele edeceği o politikacıların da kendilerinden güven oyu istedi. Zira Fransa Cumhurbaşkanı Rene Coty Parise gelmesinin akabinde Milli Kahramanı Elysees sarayında kabul etmiş ve kendisinden hükümeti kurmasını istemişti.

Milli Mecliste De Gaulle'ün işbaşına gelmesine aleyhtar büyük bir ekseriyet varken Cumhurbaşkanı nasıl olur da, De Gaulle'ü hükümeti kurmaya çağırır? Nasıl olur da 408'e karşı 165 gibi rahat bir ekseriyetle iktidarda kalması istenilen Pflimlin Hükümeti, Milli Meclisin arzusu hilâfına istifasını verir? Bu suallerin cevabını vermek için, Fransadaki kulis faaliyetlerinin iç yüzünü bilmek lâzımdır. Zira bu trajik saatlerde, De Gaulle'ün iktidara gelmesini, üç beş siyaset adamı hazırlamıştır.

Millî Meclise De Gaulle'ü kabul ettirmek için girişilen "operasyon" mutedillerin şefi eski başbakan Pinay'in Generali ziyaretiyle başladı. Pinay ikiyüzelli kilometrelik yolculuğa çıkmadan evvel, Başbakan Pflimlin'e niyetlerini açıkladı. Mutedil devlet adamı, Paris ve Cezayir arasında normal münasebetler tesisi için De Gaulle'ü otoritesini kullanmaya çağırmanın vatandaşlık vazifesi olduğunu söylüyordu. Eğer General bu talebi reddederse, onun milli menfaatten çok iktidarın cazibesiyle ilgilendiği ortaya çıkacaktı. Başbakan, şahsı adına Pinay'in bu seyahati yapmasını uygun buldu.

Aynı günün akşamı Pinay Başbakana, de Gaulle ile konuştuklarını anlatıyordu. Loire mebusu "General çok nazik, çok misafirperverdi. Bana çay ikram etti" diye sözlerine başladı. General ona "Ben hiç bir zaman hükümet darbesi yapacak adam olmadım. Zaten bunun için çok yaşlıyım. Mevcut şartlar altında ekseriyeti elde edeceğimi sanmıyorum. İktidara gelmeyi kabul etmem için bütün milli partilerin beni istemesi lâzım. Zaten aslını ararsanız, iktidara gelmeğe istekli değilim" demişti. Mamafih De Gaulle, Paris ve Cezayir arasında arabuluculuk yapmak teklifini müphem sözlerle geçiştirmeyi uygun bulmuştur. "Zavallı Pflimlin, zor durumda.. Herhalde dertlidir. Onun yerinde olsam ben de dertlenirdîm" gibi sözlerle durumu idare etmiştir. Buna rağmen Pinay, bu ziyaretten iyimser fikirlerle döndü. Başbakanı, diktatörlüğü aklına getirmiyen De Gaulle'ü görmeye zorladı. Pflimlin, düşünmek için zaman istedi. Bu arada parti arkadaşı Bidault'ya asilerle temasa geçmek maksadıyla Cezayire gitmeyi teklif etti. Pflimlin'i hiç çekemiyen, De Gaulle taraftarı müstehzi Bidault "Generalin adına Cezayire gitmeye gönüllüyüm. Fakat sizin adanıza bu işi kabul edersem, oradakiler beni denize atarlar.. Yüzmesini de bilmiyorum" diyerek bu teklifi reddetti. Bidault, Başbakan ve General arasında arabuluculuk yapmayı da "ciddî" bulmadı. "Kendin git" cevabını verdi. Mamafih o günlerde herşeye rağmen, Pariste hava sakindi. Ancak hafta sonunda Korsika isyanının haberleri gelir gelmez hava birden bire değişti. Bütün siyasî partilerde tam bir şaşkınlık hüküm sürmeye başladı. Ortalıkta korkunç haberler dolaşıyordu: Fransada Umumî Selâmet Komiteleri kurulacaktı. Asi General Massu'nün paraşütçüleri Parisi işgale hazırlanıyordu vs.

Madagaskar isyanını insafsızca bastırmakla şöhret yapan Milli Savunma Bakanı Pîerre de Chevigne endişedeydi. Bakanın eline erişen gizli raporlar, Fransanın güneyinde karışıklıkların başlayacağını gösteriyordu. Komünistlerin 1947 grevlerini amansızca ezen İçişleri Bakanı Jules Mooh da kötümserdi. "Kimseden emin değilim. Ne orduya, ne jandarmaya, ne polise, ne de C. R. S. e (Gestapo'-

DÖRDÜNCÜ CUMHURİYET!

nun demokratı) güvenîyorum. Toulouse Valisi volkan üzerinde oturduğunu söylüyor" diyordu. İçişleri Bakanı, Başbakandan da şikâyetçiydi.. Fransız kanı dökmek istemiyen Pflimlin, asilere ateş etmeme emrini vermişti. Cezayirde ve Korsikada hükümet binasına saldıran âsilere karşı, müdafaadaki C. R. S. kuvvetleri aldıkları emre itaat ederek silâh kullanmamışlardı. Jules Moch, yarın asi paraşütçüler Parise saldırırlarsa onlara karşı silah kullanmadan nasıl mukavemet edileceğini öğrenmek istiyordu.

Kurtarıcıya müracaat

Bu durum karşısında Başbakan Pflimlin kararını verdi. General De Gaulle'ü görecekti. Zaten kabinede de kıpırdanmalar başlamıştı. De Gaulle'e yaklaşmaya taraftar üç mutedil bakan istifaya karar vermişlerdi.

İşte heyecanlı bir macera filmine benzeyen hikâye böyle başladı. Başbakan tarafından çağrıldığını öğrenen De Gaulle, gece Colombey'deki evini terketti. Gazeteciler peşindeydiler. Fakat kırmızı ışıklara ve girişi yasak sokaklara aldırmayan motosikletli polisler, gazetecilere Generalin izini kaybettirmeye muvaffak oldular. Bu arada Başbakan Pflimlin de, Başbakanlık binasının gazetecilerin bilmediği gizli kapısından çıkarak meçhul bir istikamete doğru hareket ediyordu. İki adam, Paris civarındaki La Celle - Saint - Cloud şatosunda karşılaştılar. Pflimlin, Generalin hiç değilse Korsika isyanını takbih etmesini istedi. Fakat General, böyle bir şey yaparsa âsiler üzerinde bütün nüfuzunu kaybedeceğini, onlara söz anlatamayacağını ancak iktidara geldiği takdirde asilere söz geçirebileceğini anlattı. Artık yapacak başka bir şey yoktu. Nitekim bu mülakattan sonra General, "hükümeti kurmak yolunda ilk adımı" attığını halka bildiriyordu. Pflimlin hükümeti istifa edecekti.

Gitme, kal

Bu haber Millî Mecliste bir bomba tesiri yaptı. Memleketin mukadderatını ilgilendiren vahim bir meseleden nasıl olur da milletvekillerinin haberi olmazdı? Meclisin itimadını kazanan hükümetin çekilmeye hakkı yoktu. Bilhassa De Gaulle aleyhtarları, Pflimlin'i istifadan vazgeçirmek için her türlü fedakârlığa hazırdılar. Liberal fikirli Mitterand "Hükümet bizim muvafakatimiz olmadan gizlice sahneden çekilemez" diyordu. Normal zamanlarda Pflimlin'i bir kaşık suda boğacak olan Komünistler, Başbakana âdeta "aman kal" diye yalvarıyorlardı. Bunun üzerine Pflimlin, doğrudan doğruya istifa etmek yerine. Millî Meclisin oyuyla devrilme kararını verdi. Anayasanın tadili projesini, bir itimat oyu şeklinde Meclisin önüne getirdi. Komünistlerin reyini saymayacaktı. Ama buna rağmen 165'e karşı 408 oy elde etti. Komünistlerin 142 reyi çıkarılırsa da, Başbakan, Meclisin itimadını kazanıyordu. Gelgelelim, mutlaka ayrılmak kararında olan Pflimlin, kabinesinden üç mutedil milletvekilinin ayrılmasını vesile ederek istifasını verdi. Fransa tarihinde Mecliste çoğunluğu elde ettiği halde, ille istifa edeceğim diyen bir hükümet, belki de ilk defa olarak görülüyordu. Millî Meclis önünde devrilmemek için akla hayale gelmez cambazlıklar yapan Fransız politikacıları, dünyanın sonu geldiğine hükmetseler yeri vardı.

SON MANİA

General De Gaulle'ün meşru yoldan yani Meclis önünde itimat alarak işbaşına gelmesini isteyen politika baş pehlivanlarının önündeki son ma-

Fransada trajedi, D. P. de sevinç

Aydemir BALKAN

(Paris - Haziran)

Şu satırların basılmakta olduğu anda, Başbakan General De Gaulle, Fransada idareyi eline almış olacaktır. Fransanın bu son buhrana sürükleniş şartlarını iyice incelemek için, "kurtuluş"u takip eden yıllara ve Hindicini savaşlarına kadar gitmek lâzımdır. Ancak, zannediyoruz ki olayların sosyal bir analizini yapmak ve müsbet elemanlara dayanan bir izah şekli aramak için vakit henüz erkendir. Bu kaotik durumdan sıyrılıp belirli eğilimleri ifade edecek olan gruplar da şimdilik de Gaulle'un gölgesindedirler. İsmi ve ma--siyle bir dev olan bu adam, kimleri silkeleyip atacak, kimleri himaye edecek ve bilhassa ne dereceye kadar kendisini iktidara çağıranların esiri olacaktır? Bu da şimdilik belli değildir. Bunların hepsi kehanettir. Kehanet olmıyan bir şey vardır: De Gaulle gelecektir..

Bu yazımızda, ne olayların gelişmesini, ne de muhtemel neticeleri etraflıca incelemek istemedik. İşin bu tarafı, belki de üniversel anlamda demokrasinin istikbalinden endişe duyanları haklı çıkaracaktır. Ancak biz, bazı tezatlar, bilhassa bizim çevrelerdeki bazı tezatlar üzerinde durmak istiyoruz...

Fransa hem müttefik, hem dost bir ülkedir. Bu memleket, uzun müddet dünyaya sanatta, fikirde ve kültürde hocalık etmiştir. Hâla da etmektedir. Fransanın beşeriyete getirdiği engin ülküler bütün aydınlarda olduğu gibi, Türk aydınlarınla da geniş yankılar uyandırmıştır. Bu ülkülerin izleri dünya durdukça silinmiyecektir.

Ancak Fransa, bu dost ve müttefik memleket, bugün bir trajedi içindedir. Bir iç buhranın sancılarıyla kıvranmaktadır. De Gaulle gelse dahi, bu sancılar uzun müddet dinmiyecektir. Bu trajedi önünde ızdırap duymamak imkânsızdır.

Fakat gelin görün ki bizde D. P. çevreleri, bilhassa iktidar organları aşikâr bir sevinç içindedirler. Bu neşelerini saklamağa muvaffak olamamaktadırlar. İktidar gazetelerinde "tahsisatlı kalemler", bugünlerde demokrasi, seçimler, muhtelif partiler, temsil metodları konularında bolca mürekkep harcamaktadırlar. Fakat bunların gerisinde, Fransadaki trajediden kendi hesabına pay çıkarmakta ve bu gayretlerinde de, sevinçlerini gizlememektedirler...

Bu tezadın birincisidir. İkincisi daha büyük ve muhtemel neticeleri bakımından daha ağırdır, iktidar organları Fransız trajedisini çok partili rejim ve nisbi temsil usulünün mahzurlariyle izah etmektedirler. Bu izah şekli, basmakalıp yetişmiş insanlara mahsus, basmakalıp bir klişedir. " Sonra Fransaya döneriz" tehdidi ise sadece gülünçtür. Teknik ve kültür potansiyeli bakımından şu haliyle dahi Fransanın onda birine varabilsek kendimizi bahtiyar saymalıyız. Fransa, her badireyi atlattığı gibi bunu da atlatacaktır. Bu bir zaman ve sosyal kesimlerin uyuşması meselesidir. Fakat bu denge elbet er geç olacaktır.

Ancak, bugün, iktidar organları bir şeyi unutmuş görünmekte, muhtemelen de hakikaten bilmemektedirler. Fransadaki son buhranı körükleyen şey Meclis ile Millet efkârı arasındaki uçurum olmuştur. Fransada, bilhassa son iki üç yılda Meclis ile Millet oyları arasında mesafe çok açılmıştır. Fransızlar artık, milletvekillerine inanmamaktadırlar. Fransızlar artık hükümet sözcülerine inanmamaktadırlar. Fransızlar artık İktidar şeflerine inanmamaktadırlar. İki seçim üst üste aldatıldıklarına kanidirler. İktidar sözcüleri kendilerine daima pembe ve müreffeh yarından bahsettikleri halde Fransızlar, yıllardır savaştan, vergiden ve huzursuzluktan kurtulamamışlardır. Fransızların ölçüsündeki pembe istikbal, bir türlü gelmemiştir. Bunun içindir ki bugün Millet, sırtını Meclise çevirmiştir. Bunun içindir ki Millet kendine "Meclis dışı" bir kurtarıcı ve "yalan söylemeyen bir adam" aramaktadır. Fransız milletvekilleri, şimdi "bizi, kurtarın!" diye feryadı basmaktadırlar. Ancak, Fransızların artık kılı kıpırdamamaktadır. Onlar yüzlerini şimdi yıllardır pembe istikbalden bahseden milletvekillerine değil, acı ve dertli günlerde beraberce oldukları şerefli adama dönmüşlerdir. Bunun içindir ki General De Gaulle gelecektir...

niayı merkez ve sol cenah milletvekillerinin General aleyhinde olmaları teşkil ediyordu. Bu hususta son sözü, ilk reaksiyonu De Gaulle'e hayır demek olan Sosyalist milletvekilleri söyleyeceklerdi. Zira sosyalistler De Gaulle'e taraftar olurlarsa, radikallerin ve hristiyan demokratların sürüden ayrılmayacakları muhakkaktı. Parti Genel Sekreteri Mollet. bütün marifetini göstermek zorundaydı. Baş aktör Mollet, arkadaşlarına iç harp tehlikesini, komünistlerin manevralarını, Generalin Cumhuriyeti kurtarmaya çalıştığını, onun "nereden gelirse gelsin amme nizâmını bozacak hareketleri tasvip etmeyeceği" sözleriyle asileri takbih ettiğini, partilerin De Gaulle kabinesindeki temsilcilerini bizzat seçeceklerini uzun uzun anlattı ve "düşününüz.." diyerek Parlâmento Grubunun toplantısını tertanınan ve 1945-46 yıllarında Millî kurtarıcıya açıkça kafa tutmaktan çekinmiyen Auriol'u davaya kazanmak büyük bir muvaffakiyetti.. Eski Cumhurbaşkanının "Birkaç gün evveline kadar De Gaulle'ün aleyhindeydim. Fakat siyasetini öğrendikten sonra kendisini tamamen deştekliyeceğim" sözleri, bir çok Sosyalist milletvekilini yumuşattı. Mollet'nin sadık adamları da iyi çalıştılar ve Generalin önündeki son mania kaldırıldı.

Colombey'deki evinde, bagajlarını hazırlamakla meşgul bulunan Generale yeşil ışığın yandığı haberini bizzat Mollet getirdi. Bu haberden sonradır ki General, karısıyla birlikte siyah Citroen'i içinde Parise doğru tarihî yolculuğuna başladı.

Tarihi bir an

Yeni Başbakan adayının Milli Meclisten itimat alması, beklenenden "Meclis, askeri bir kuvvetin işe karışmasıyla" serbestliğini kaybetmiştir, münakaşalar bu kuvvetin tesiri altında cereyan etmektedir", Hiç şüphesiz, içimizden bazıları bir dahili harbi önlemek maksadiyle lehte oy vereceklerdir. Fakat fesatçıların ve sokağın baskısı önünde haysiyetimiz buna boyun eğmekten bizi menetmektedir." Mitterand daha ağır konuşmuş ve "General De Gaulle bu akşam Milli Meclisin iktidarını hukuk yoluyla ele geçirecektir. Aslında ise Cezayirdeki kuvvet darbesinden beri iktidarı zaten ele geçirmiş bulunmaktaydı" demiştir.

Üç saat süren müzakerelerde yapılan bu son gayretler bir işe yaramadı. Hafta ortasında Mendes-France'ın Sosyalistlerin ve bir çok üniversite hocasının katıldığı 250 bin kişilik nümayiş hadiselerin istikame-

Paris sokaklarında yol başlarını tutan polisler

Bunlar da De Gaulle'cü

ketti. Bu izahata rağmen Grup, De Gaulle aleyhine karar verdi. Ama Mollet, ilk coşkunluk geçtikten sonra arkadaşlarını ikna edeceğinden emindi. Bu arada komünistler de son kartlarını oynuyorlardı: Komünistlere bağlı iki milyon üyeli C. G. T. işçi Sendikası, bütün işçileri De Gaulle aleyhinde grev yapmaya çağırmıştı. Hristiyan demokratlara ve Sosyalistlere bağlı diğer iki sendika bu davete icabet etmediler. C. G. T. nin grev emri de, bu sendikanın üyesi bir çok işçi tarafından dinlenmedi. Parlâmento oyunlarından bezgin işçi kütleleri, kıpırdamak niyetinde değildi. Bu durumda De Gaulle'ü iktidara getirmek için, Sosyalist milletvekillerini ikna etmek kâfiydi. Mollet bu bakımdan eski Cumhurbaşkanı Vincent Auriol'un şahsında kıymetli bir yardımcı buldu. De Gaulle aleyhtarı olarak az fırtınalı bir hava içinde geçti. Bir komünist kadın milletvekilinin De Gaulle'cü bir milletvekilini kovalayıp, yüzüne bir tokat aşketmesi istisna edilirse kavga olmadı. Tarihi bir an yaşandığını söyleyen Başkan Le Traquer, büyük çanını nadiren çalmaya mecbur kaldı.

General programını bitirir bitirmez Meclisten çıktı, neticeyi beklemek için oteline döndü. General De Gaulle 324'e karşı 329 oyla hükümet başkanlığına seçilmişti. Yeni hükümet Başkanı en az 400 oyla iş başına gelmek niyetindeydi. Fakat 150 komünistin dışında, bir kısım sosyalistler, Mendes France ve Mitterarnd taraftarı milletvekilleri de, De Gaulle'e rey vermediler. Kabinede kolayca bir koltuk elde edecek olan Mendes France aleyhte rey vermesinin sebebini şöyle izah etmektedir: tini değiştiremedi. Nümayişçilerin "müzeye yollamak istedikleri" De Gaulle, Hotel Matignon'a yerleşti. Mamafih bazı tefsirciler bu nümayişi, ileride teşekkül edecek bir Halk Cephesinin ilk adımı olarak karşılamıştır. Bugün pek kıpırdamayan sol kuvvetlerin, yarın harekete geçeceklerini düşünmektedirler.

6 dakikalık program

Generalin altı dakika dört saniye süren hükümet programı sessizlik içinde dinlendi. Fikirleri hakkında çok az şey bilinen De Gaulle'ün altı dakikalık programı, bu çok az şeye, fazla birşey ilâve etmemektedir. General altı ay için Meclisten tam selâhiyet istemektedir. Hükümet anayasanın tadilât usulünü değiştiren bir tasarıyı derhal Meclis önüne getirecektir. Bundan sonra Meclis yaz tatiline girebilecektir...

Yeni hükümet Başkanının, teşri organa kargı icra organını kuvvetlendirmek istediği, hattâ prezidansiel sisteme taraftar olduğu bilinmektedir. Fakat hükümet programında "Hükümet parlamento hakkında sorumlu olmalıdır" dediğine göre,Amerikan sistemine gidilmiyecektir. Bu takdirde teşri organ ile icra organı birbirinden tesirli şekilde nasıl ayrılacaktır? General, herhalde teşrii ve icrai organlar arasında herbirinin fonksiyonlarının sarih bir şekilde tesbit edildiği bir iş birliğinin tesisini düşünmektedir.

Anayasa reformu, bir referandumla halk oyuna sunulacaktır. Referandumun bir plebisit şeklini alacağına şüphe yoktur. Bütün De Gaulle taraftarları reformun lehinde rey vereceklerdir. Bu suretle, Generalin memleket içindeki kuvveti de öğrenilmiş olacaktır.

Reform, diğer birçok maddeler arasında, Anayasanın deniz aşırı memleketlerle münasebetleri tanzim eden kısmını da değiştirecektir. Şimdiki Anayasa, Fransa ve denizaşırı topraklar arasında bir federasyon tesisine imkân vermemektedir. Değişiklik, muhtemelen eski müstemlekeler tarafından da arzu edilen federasyon , yolunu açacaktır.

Yeni kabine

Ötekilere benzemiyen Başbakanın kabinesi, bir sürpriz olmamıştır. Cumhurbaşkanıyla birlikte Generali işbaşına getirmek için manevralar çeviren üç politikacı. Mollet, Pinay, Pflimlin kabinede yer almıştır. Bidault'nun Dışişleri Bakanlığına getirilmemesi, ufak bir sürprizdir. Dışişleri Bakanlığına, NATO anlaşmasında imzası bulunan bir diplomatın getirilmesi, Amerikanın endişelerini dağıtmak için olsa gerektir. Meşhur Sanatkâr Malraux da on üç yıllık bir ayrılıktan sonra mizacına hiç uygun gelmiyen politikaya dönmüştür. Cezayir ve Sahra Bakanlığına, Lacoste gibi kuvvet siyaseti taraftarı sosyalist Max Lejeune'ün getirilmesi, liberallerin pek hoşuna gitmemiştir. Bir kaç teknisyeni de ihtiva eden kabinenin umumi havası, hafiften muhafazakârdır.

"İlk zafer" diye sevinç naraları atmalarına rağmen kabine, Cezayirdekileri sukutu hayale uğratmıştır. Günlerdir "Pflimlin sehpaya" diye feryat edenler, eski Başbakanın kabinede yeralmasını hoş karşılamamışlardır. Bilhassa Cezayirin âdeta hükümet başkanı haline gelen Soustelle'in saf dışı bırakılması endişeleri büsbütün arttırmıştır.

Hükümet Başkanı bu hafta Cezayire gidecek ve Cezayir Bakanını hükümet binasına yerleştirecektir.

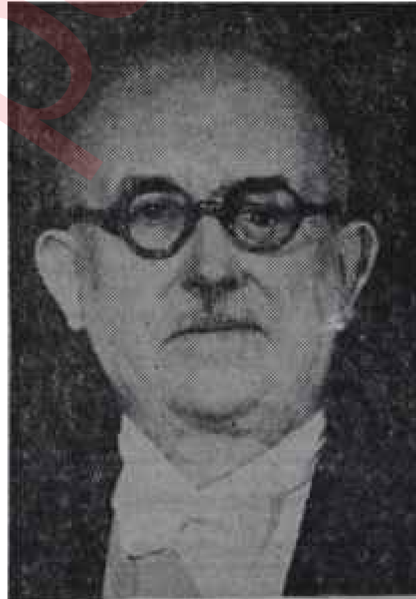
Cezayir meselesi

General De Gaulle, bir sürü hükümetin halledemediği Cezayir dâvasını müslümanları ve Fransızları az çok tatmin edecek bir neticeye

Guy Mollet
Eski düşman, yeni dost

bağlıyacak mıdır? Bunu önümüzdeki günler gösterecektir. Muhakkak olan bir şey varsa, yeni hükümet başkanı, seleflerine nazaran çok şanslı bir durumda bulunmaktadır. Cezayirde liberal bir siyaset takip etmek isteyenleri "vatan hainliği" isnadıyla susturanlar, bu silâhı milli kahramana karşı kullanamıyacaklardır. Eski hükümete baş kaldıran ordu, Generalin sözünden kolay kolay çıkamayacaktır. Müttefiksiz kalan ültralar.

Vincent Auriol
Geç oldu ama tam oldu

liberal bir hal çaresi karşısında seslerini eskisi gibi yükseltmiyeceklerdir. Aczini bildikleri için eski hükümetlerin sözlerine pek fazla itimat etmiyen Cezayirli milliyetçiler ve Burgiba, De Gaulle'ün şahsında bir muhatap bulacaklardır. Bu durumda De Gaulle'ün Cezayir meselesine, müslüman milliyetçilerin isteklerini nazarı itibara alan realist bir hal çaresi getirecek kudrette olduğunu kabul etmek lâzımdır. Meselenin halli için, Generalin bunu istemesi kâfidir. Maamafih generalin, kendisini iktidara iten ordu ve ültraların esiri olacağını, ikinci bir "Necip" haline geleceğini düşünenler de vardır. Fakat halen en büyük tehlikeyi, bugün realiteleri anlamamakta İsrar eden birçok adamın et" rafında toplandığı De Gaulle'ün, tatbiki mümkün olmayan hayali hâl çarelerine saplanması teşkil etmektedir. Soustelle'in benimsediği müslümanları tam manasıyla Fransız vatandaşı yapma fikri veya sözde bir federasyon bu hayali hal çareleri arasındadır.

Yeni hükümet başkanının, Soustelle'in sahneye koyduğu, Fransız Müslüman kardeşliği gösterilerinin gerisinde yatan acı hakikatleri görecek kadar realist ve liberal düşünceli olmasını temenni etmek lâzımdır.

Portekiz

Portekiz, bu haftanın başında bir iç harbin eşiğinde bulunmaktadır. Diktatör Salazarın memleketinde sahici bir Cumhurbaşkanı adayı olmak cesaretini gösteren şövalye ruhlu General Humberto Delgado, İktidardaki diktatöre bu tehlikeyi hatırlatmakta tereddüt etmedi. General halkın Başbakan Salazarın otuz yıllık polis rejiminden ne kadar bezgin olduğunu görmüştür. Diktatörü devirmek için ölmeye hazırdır. Halk, Cumhurbaşkanı adayını her gittiği yerde "General, bize silâh ver" feryadlarıyla karşılamışdır. İç harp yakındır. Vatanın bir kardeş kavgasına sahne olmasını asla arzulamayan Delgado, halkı yatıştırmaya çalışmakta ve seçimlerde kazanırsa Salazarı kovacağını söylemektedir.

Maamafih General Delgado'nun 8 Hazirandaki seçimleri kazanma şansı hemen hemen sıfırdır.. Kazansa bile, iplerini Salazarın çektiği Devlet Konseyi, bu sesi çok çıkan adamın cumhurbaşkanlığını iptal edecek ve Hükümet adayı Amiral Americo Tomas'ı devletin başına getirecektir.

İşte o zaman son söz halka düşecektir... Halkın iradesini hiçe sayan diktatör Salazarın, diğer bir çok diktatör gibi son günlerini yaşadığında şüphe yoktur. Otuz yıllık bir polis idaresinden sonra, Salazarın düşüşü, herhalde Venezuelladaki gibi, kanlı olacaktır.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Dış Ticaret

Mesud hâdisenin öbür yüzü

Almanyadan alınacağı ümit edilen yüz milyon dolar civarındaki kredi, İktidarın mesut bir hâdise olarak selâmladığı ihracat mallarının dâhildeki istihlâki yüzünden kaybedilen yüz milyonları unutturmamalıdır. Aşağıda bulacağınız tablo, kısmen istihsalin düşmesi, kısmen iç istihlâkin artması dolayısıyla pamuk, buğday ve arpa ihracatının azalmasının sebep olduğu döviz kaybını göstermektedir.

Evet, ziraat memleketi Türkiye, sadece bu üç mahsulün ihracatının azalması veya durması yüzünden 326 milyon liralık döviz kaybetmiştir! 117 milyon dolara tekabül eden bu kayıp Almanyadan istenen 100 milyonluk krediyi aşmaktadır. Hele bu 326 milyona buğday ithali için - bereket döviz olarak ödenmedi - ödenen paralar dahil edilirse kayıp daha bir hayli yükselecektir.

Bu ufak tablo, döviz sıkıntısının asıl sebebini ve derdin nasıl tedavi edileceğini göstermektedir: İhraç mallarının istihsalini arttırmak ve dahilde istihlâkini önlemek, hastalığın yegâne ciddî tedavi şeklidir.

Batı memleketlerinin Anayasa ve basın kanunu hükümleri hakkında Prof. Turhan Feyzioğlu ile talihsiz münakaşalar yapan meşhur gazeteci Behzat Bilgin bile nihayet bu hakikatin farkına varmıştır. İzmirde Yeni Asır gazetesinde M. Tuncer takma adıyla yazdığı makalede, niçin harpten sonra İngilterenin yaptığı gibi hareket etmediğimizi sormaktadır. O İngiltere ki, en iyi kumaşları sırf ihraç edebilmek için uzun müddet giymemeğe razı olmuştur. "Buna mukabil Türkiye bugün hâlâ dolarla ithal ettiği benzini hiçbir kayda tâbi olmaksızın her isteyene istediği nisbette istihlâk ettiren, arzu edenlerin senede 15-20 kostüm yaptırmalarında beis görmiyen ve buna asla mâni olmryan, buğdayını, şekerini lüzumundan fazla yemeyi âdet edinen bir memlekettir." İzmir mebusunun bu durumu, Başbakanın mesut bir hâdise olarak selâmladığından sanki haberi yoktur!

Hürriyetler babında kulakları kapalı olan D.P. li "ültra"ların, hiç değilse iktisadî sahada Behzat Bilgin misali, gözlerinin açılmasına dua etmek lâzımdır.

Dış Yardım

Paçalar sıvandı

Hükümetin iktisadî mevzular üzerindeki hummalı çalışmaları, bu hafta da devam etmektedir. Kabine toplantılarından sonra iktisadî kurmay heyeti faaliyetini hızlandırmıştır. Pariste Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtıyla (O. E. C. E.) yapılan müzakerelerden dönen Ticaret Bakanlığı Müsteşar Vekili C. İren, Dışişleri Bakanlığı Ticaret ve Ticari Anlaşmalar Dairesi Umum Müdürü Oğuz Gökmen ve diğer bir çok iktisatçı yüksek memur Dışişleri Bakanlığında muntazaman toplanmaktadırlar. Bu çalışmaların yeni bir dış yardım ihtimalinin ortaya çıkmasıyla ilgili olduğu kimsenin meçhulü değildir. Zira bütün enerjisini iktisadi meselelere teksif eden Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlunun, Amerikadan başka, Avrupa memleketlerinden de -bilhassa Almanyadan- yeni krediler temin etmeğe çalıştığı bilinmektedir. Zorlu Bonn'da, Pariste, Strasbourg'da, Kopenhang'da, NATO, Avrupa Konseyi ve O. E. C. E. gibi üç taraflı akrabalığımız bulunan memleketleri, Avrupa tesanüdü adına Türkiyeye yardıma çağırmıştır. Yeni krediler peşinde o kadar şevkte koşulmuştur ki, Serbest Pazarın az gelişmiş Avrupa memleketlerine hususî muamele yapması bahis konusu olur olmaz milyarlık bir kredi talebi ve yatırım programıyla, Muette Şatosunun kapısı çalınmaktır. Ne var ki, Serbest Pazarın henüz dünyaya gelip gelemiyeceği meçhuldür!

Serbest Pazar denizine çalınan yoğurt mayasının tutması beklenirken boş durulmamış Türkiyeye yardım için üçyüz milyon marklık cephane siparişi veren Almanyadan yeni krediler istenmiştir. Avrupanın Sam Amcası haline gelen Adenauer'ın memleketi kredi talebini beklenildiğinden müsait karşılamış, fakat bunun O. E. C. E. çerçevesinde incelenmesini ileri sürmüştür. Almanyanın O. E. C. E.'yi ileri sürmesi, diğer bir sürü sebep arasında, kayıtsız şartsız yardım yapmamak arzusunda olmasının neticesidir. Almanya herhangi bir devletten gelirse kırgınlıklara sebep olabilecek şartların, milletlerarası bir teşekkül tarafından açıkça ortaya konulabileceğini düşünmektedir. Bu sebeple perde arkasında kalmayı tercih etmiştir. O. E. C. E. nin Türkiyenin iktisadi

Cihat İren

Bu işin sonu neye varacak ?

durumunu yakından tanıması da ayrı bir avantajdır. Bunun üzerine Pariste, Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtıyla temasa geçilmiştir. Cumhuriyet Hükümetinin Parise gönderilen Kurmay Heyeti, O.E.C.E. mütehassıslarının iktisadi durumumuz hakkındaki suallerine cevap vermişlerdir. Avrupalı mütehassıslar, Malîye Bakanının İngilizcesi neşredilen bütçe nutkunda fazlasıyla mevcut, istihsal ve yatırım rakkamlarından çok. Türkiyenin takip ettiği para, kredi, bütçe siyaseti ve dış ticaret meseleleri üzerinde durmuşlardır.

Diplomasiyle başları pek hoş olmıyan mütehassıslar, bu incelemeden, sonra, kredi talebinin yerine getirilmesinin, enflâsyonist siyasetten vazgeçilmesine bağlı olduğunu saklamamışlardır. Daha etraflı incelemeler yapmak için bir O.E.C.E. heyetinin Türkiyeye gelmesi kararlaştırılmıştır. İşte Dışişleri Bakanlığında toplanan Bakanlıklar arası Komisyon, bu ziyaretin hazırlıklarıyla meşguldür. Komisyon, alınması düşünülen tedbirleri tesbit etmeye çalışmaktadır. Şimdiden döviz tasarruf etmek için bazı tedbirler alınmıştır. Hacıların, ecnebi sanatkârların, tüccarların ve hastaların dövizi kısılmıştır. Dahilde imal edilen mallar için ithal müsaadesi verilmiyecektir. İthalâtın, yakında faaliyete başlıyacak olan Tevzi ve Tahsis Teşkilâtının tesbit edeceği ihtiyaç listelerine göre, prioritelere bağlanılması düşünülmektedir. Sümerbank gibi bazı İktisadî Devlet Teşekküllerinin mamullerine zam yapılması da komisyonun makul bulduğu tedbirler arasındadır.

Komisyonun çalışmaları sırasında, telâffuzu bile en şiddetli tekzip-

Maddeler	Rekor ihracat Yılı Miktar (1000 ton)	Rekor ihracat Yılı Kıymeti (milyon lira)	1957 İhracatı Miktar	1957 İhracatı Kıymet	Aradaki fark Miktar	Aradaki fark Kıymet
Pamuk (1953)	100	220	60	116	— 40	— 104
Buğday (1954)	953	188	—	—	— 953	— 188
Arpa (1953)	159	34	—	—	— 159	— 34
Yekün	1212	442	60	116	— 1152	— 326

leri üzerine çeken devalüasyon kelimesi sık sık işitilmiştir... Bununla beraber, Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı mütehassıslarının devalüasyon kadar ilgilendikleri para, kredi ve bütçe siyaseti üzerinde durulmamıştır. Tabii ki teşrifi beklenen O. E. C. E. heyeti, bu mevzuları da süzgecinden geçirmekte kusur etmiyecektir. Mütehassısların meşhur Randall geldiği zaman yapılan ve Menderes V. hükümetinin programında yer alan müphem vaadlerle yetinmiyeceklerine şüphe yoktur. Para kesesini elinde tutan adamların, bu vâadlerin nasıl gerçekleştirileceği hakkında Bütçe Komisyonunda Maliye Bakanından sadre şifa bir cevap alamıyan İsmail Rüştü Aksal gibi mecburen boyunlarını büküp oturmıyacakları da muhakkaktır. Sonra zaten yardım verenler işi sağlam kazığa bağlamanın yolunu bulmuşlardır. İktisadî durumumuz hakkında her iki üç ayda bir rapor istemenin ve kredi musluğunu bu raporlara göre açıp kapamanın vâadlerin tutulması için en sağlam garanti olduğunu bilmektedirler.

Kongreler

Sessiz kongre

Görülmemiş şeylerin çoğaldığı memleketimizde, geçen hafta Odalar Birliği Genel Kurulu Görülmemiş bir toplantı yaptı. Bu görülmemiş toplantı iki saatten az sürdü. Tek bir tenkit sesi dahi işitilmedi. Odalar Birliğinin Posta Caddesindeki daracık salonunda çoğu ayakta duran yüzü aşkın delege, 1958 bütçesini acele tasdik ettikten sonra sessiz sedasız dağıldılar.

Birliğin geçen yıl Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinin geniş salonunda yapılan fırtınalı toplantısını hatırlayanlar, bu sessizliği çok yadırgadılar. Geçen sene dertli delegeler hiç değilse istedikleri gibi içlerini dökmüşler, hükümetin iktisadî siyasetini uzun uzun tenkit etmişlerdi. Acaba bir yıl içinde her şey günlük güneşlik mi olmuştu? Delegelerin, dokunsalar boşanmaya hazır çehreleri böyle mesut bir izaha yer bırakmıyordu.

Genel Kurul toplantısı sessiz geçmisti, zira kimseye konuşmak fırsatı verilmemişti. Geçen yılın sonuna doğru çıkartılan bir kanunla, Ticaret Odaları seçimleri bir yıl geriye atılmıştı. Bu durumda delegelerin, hiç değilse idare heyetinin faaliyeti ve iktisadî raporlar üzerinde çalışmaları beklenirdi. Genel Sekreter Cihat İren bu raporları hazırlatmıştı, hesap vermekten kaçınması için hiç bir sebep yoktu. Gelgelelim bir Bakanlar Kurulu kararı Birliğin faaliyeti ve iktisadî durum hakkındaki raporların müzakeresini önlemişti. İktidar İktisadî durumu ahvali perişanının dile getirilmesini istememektedir. Bu, Parti kongrelerini yasak etmeye kalkışan zihniyetin başka bir tezahürüdür. İktisadi hayatı yasaklarla idare etmeye kalkanların, dertli dillere konuşmayı yasak etmesine şaşmamak lazımdır. Mamafih "iç boşaltma" imkânları tamamen kapanmış değildir. Zira Kongre Başkanı Reşat Leblebicioğlunun reye koyduğu Temmuzun son haftasındaki fevkalâde toplantı teklifi kabul edilmiştir. Tabii İktidar, yeni bir yasakla ortaya çıkmazsa..

Devalüasyona Doğru

Doğan AVCIOĞLU

Cumhuriyet Hükümeti aylardır doğrudan doğruya veya Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı (O.E.C.E.) çerçevesinde Almanyadan alınacak bir dış yardımın peşindedir. Ankara, Bonn ve Paris arasındaki devamlı gidip gelmeler bu gayretin neticesidir.

Almanya ve O. E. C. E Türk talebini müsait karşılamışlardır. Onlar da memleketimizin dış yardıma ihtiyacı olduğunu teslim etmektedirler. Yalnız alışverişlerinde Sam Amca gibi siyasi faktörlere yer vermek zorunda bulunmıyan Avrupalılar, yardımın ancak bazı şartlar gerçekleştiği takdirde fayda getireceğine inanmaktadırlar. Bugünkü şartlar altında Türkiyeye yapılacak bir yardımın derde deva olmıyacağından emindirler. Bu sebeple, müzakerelerin akibetini, bazı tedbirlerin sahneye konulması ve bu tedbirlerin hakikaten tatbik edileceği hususunun sağlama bağlanması tâyin edecektir. 1958 in ilk aylarında muhtelif milletlerarası teşekküllerden beşyüz küsur milyon dolar kredi temin eden Fransa bu yoldan geçmiştir. Avrupanın hasta adamı, Amerikan Hazinesinin ve Para Fonunun temsilcisi Per Jacobsen'in ve Alman temsilcisi Von Mongold'un ileri sürdüğü şartları kabul ettiği içindir ki bu krediyi elde etmiştir. Bu şartlar, paranın istikrara kavuşturulması, iç ve dış değeri arasında bir muvazene tesis edilmesinden ibarettir. Bu iki şartı gerçekleştirmek için, daha evvel bir devalüasyon yapan Fransa, bütçe masraflarını muayyen bir seviyede tutmaya, emisyona başvurmaya, kredileri, bilhassa mesken kredisini kısmaya vs. razı olmuştur.

Para kesesini elinde tutanların, İktisadî durumu Fransayla mukayese edilmiyecek kadar kötü olan Türkiyeye karşı daha müsamahakâr davranacaklarını düşünmek için hiç bir sebep yoktur. Yakında Türkiyeye geleceği söylenen O. E. C. E. Heyeti, Per Jacobsen ve Von Mongold'un Avrupanın hasta adamı Fransaya imzalattıkları mukavele örneğiyle karşımıza çıkacaklar ve yapılması düşünülen yardımın gayesinin Türkiyeyi sağlam bir paraya kavuşturmak olduğunu söyliyeceklerdir. Mütehassıslar bilhassa O. E. C. E. nin yıllık raporlarında defalarca imâ ettiği devalüasyon meselesi üzerinde durmaktadırlar.

Hakikaten memleketimizde devalüasyon hâlen bir zaruret haline gelmiştir. Enflâsyonun paranın iç ve dış değeri arasında yarattığı farkı primlerle kapatma siyaseti başarılı olmamıştır. 1957 de üçyüz milyonu bulan primler, enflasyonun başlıca kaynaklarından biri haline gelmiştir. Primler fiyat yükselmelerine sebep olmakta, fiyat yükselmeleri primlerin arttırılmasını gerektirmektedir. Dış ticaret rejiminin arap saçına dönmesi, ihracatın demir perdeye kayması, sayısız idari güçlükler vs. bu durumun neticesidir 1938 mahsulü beklendiği gibi bol olursa, yukarda sayılan mahzurlar daha da artacaktır.

Bu anarşiye ancak muvaffak bir devalüasyon sayesinde son verilebilir. Yalnız muvaffak bir devalüasyon vapmak için, evvelâ paranın istikrarını temin etmek lâzımdır. Devalüasyonun mekanik ve psikolojik sebepler dolayısıyla fiyatları yükselme istikametinde zorlıyacağı da hesaba katılırsa, son derece enerjili bir para, kredi ve bütçe siyasetini sahneye koymak gerekmektedir. Bir müddet için Merkez Bankası kapıları devlete, kurumlara ve bankalara kapanmalıdır. Denklikten de öteye giderek, bütçe fazlası ortaya konmalıdır. Aksi halde para ameliyatı, fiyat artışlarını hızlandıracak ve bir müddet sonra -1945-48 yıllarında Fransada olduğu gibi yeni bir ameliyata baş vurmak zorunda kalınacaktır

Bu tedbirler alındığı takdirde, sonbahara doğru yapılacak bir devalüasyon için konjonktür müsait görünmektedir. O. E. C. E. den, diğer milletlerarası teşekküllerden ve Sam Amcadan temin edilecek krediler ve bilhassa bereketin bir mahsul, ameliyatın muvaffakiyetle neticelenmesini son derece kolaylaştıracaktır.

Dolar kesesini elinde tutan O. E. C. E. mütehassıslarının, muhalefetin yıllardır yapamadığını başararak rotayı değiştirmek hususunda iktidarı ikna edeceğini ümit etmek lazımdır. Tabii ki bir müddet sonra, zahmetsiz Kolomb Efendi siyasetine dönmemek şartiyle...

T I B

Hastalıklar

Yorgunluk da bir hastalıktır

Her mevzuda olduğu gibi tıpta da tedbir tedavinin yarısı demektir ve ondan çok daha müsbet neticeler verir. Bu suretle en devasız, zannedilen hastalıkları zamanında durdurmak, önlemek kabildir. Bunun için şahısların muayyen tıbbi bir bilgiye sahip olması, doktora iş işten geçmeden evvel müracaat etmesi şarttır.

Bir çok mühim hastalıklarda en belirli ilk işaret yorgunluktur.

Yorgunluk, muntazam ve sıhhî bir hayat yaşayan bir kimse için hiç te normal bir durum değildir:

Kendisini devamlı olarak yorgun hisseden bir kimse bunun sebebini muhakkak surette araştırmak zorundadır.

Yatağa düşmiyecek kadar sıhhatli olmak kafi değildir. Tam mânasiyle hayattan istifade edebilmek ve uzun bir ömür sağlıyabilmek için zinde, enerjik ve tam sıhhatli olmak şarttır.

Yorgunluklar mutlaka vahim bir hastalığın işareti değildir. Ama tedbirli olmak demek te, evhama kapılmak, psikastenik olmak demek değildir. Yorgunlukların sebebi, mühim bir hastalığa dayanabildiği gibi ekseriya asabi menşelidir. Yahut da yalnızca gayri sıhhi bir hayatın neticesidir. Sebebi bulmak teşhisi koyabilmek için ilk evvelâ yorgunlukların günün hangi saatlerinde meydana çıktığını tesbit etmek lâzımdır.

Uyanırken duyulan yorgunluklar

Bazen insan, iyice uyuyup dinlendiği halde yorgun kalkar. Bu pek çok insanın duçar olduğu bir durumdur. Hafif baş ağrısı belirli belirsiz bir bulantı, yataktan kalkmayı, hevesle işe başlamayı zorlaştırır. İşte bu sabah yorgunluğunun sebebi ekseriya bir sempatik sistem depresyonu neticesidir

Vago-sempatik sinirlerin fonksiyonundaki bir bozukluk, uykuda artan bir depresyona sebep olmakta ve uyanırken bir müddet devam eden bu hal tıpta "vagotoni" ismi almaktadır.

Sempatik sisteme tesir eden bazı ilâçlar, bunlar için çok faydalı olabilir. Bunların da başında muayyen dozlarda Barbutürikler, Atropin esasından ilâçlar ve bazı müsekkinler gelir.

Vagotoni ekseriya, hepatik fonksiyonlarda bir bozukluk neticesi de görülebilir. Bu bakımdan karaciğer ve safra kesesi tedavisi de icabedebilir. Bunun için sabahları, ufak dozlarda tanzim edici ilâçlar almak gayet iyi neticeler vermektedir.

Bu yorgunlukların başka bir sebebinin de fena bir uyku neticesi olması pek ala mümkündür. Birçok kimseler, az yahut ta süreksiz uyku uyurlar veya uyurken kafaları hep işler, hakikatte dinlenemezler. Bu tip insanların daha erken ve daha hafif yemek yiyerek yatmalarında büyük fayda vardır.

Bundan başka bazı insanların çok erken kalkmaya bünyelerinin müsait olmadığını da kabul etmek lâzımdır. Birçok kimsenin mutattan erken uyandığı zaman hafif bulantı baş ağrısı ve umumi bir halsizlik hissettiği, mutattan geç uyandığı zaman ise zinde olduğu bir hakikattir. Bunu daima gözönünde tutarak, mecbur olmadıkça tabii temayülleri zorlamamak lâzımdır.

Sabah yorgunlukları

Uyanırken duyulan yorgunluklar yanında, bir de sabah yorgunlukları vardır. Bazı kimseler dinlenmiş olarak uyanırlar, fakat saat ona doğru veya ondan sonra yorgunluk hissederler. Bu ekseriya, gayri kâfi bir kahvaltı yapanlar için varittir "Hypoglycemie", yani kandaki şekerin düşmesi buna sebeptir. Buna karşı alınacak tedbir daha iyi kahvaltı etmek, yahut bir kaç parça şeker veya şekerli bisküvi yemektir.

Öğle yorgunlukları

Öğle yemeklerinden sonra duyulan yorgunluk ve bilhassa uyku hissi ekseri hazım cihazında bir bozukluğun neticesidir.

Bu hal birçok hastalıkların başlangıç işareti olabileceği gibi yaşlılarda, fena bir kan deveranı işareti yahut ta ürenin kanda artması gibi Kardiorenal bir hastalığın belirtisidir. Gene de bu konuda evham yersizdir. Çünki yemekten sonra duyulan yorgunluk ve uyku ihtiyacı, çok fazla veya fena yemek yiyen kimselerde görülür. Bu gibi şahısların evvelâ hafif yemek yemeyi tecrübe etmeleri, yemek rejimini değiştirmeleri doktor tavsiyesi ile bazı hazım ilâçları almaları şarttır. Ancak bu tedbirden sonra mühim hastalıklar bir ihtimal olarak düşünülmelidir.

Öğleden sonra yorgunluğu

Bazı kimseler, kendilerini öğleden sonra saat beşe doğru bitap ve perişan hissederler. Bu hal ekseri "Sürmenaj" dan, asabi bünyelerde görülmektedir. Bu da sempatik sistemdeki bir huzursuzluk neticesidir. Burada daha ziyade "exitation" hali göze çarpar ve uyanırken duyulan yorgunluktan biraz farklıdır. Buna tıpta "Hypersympathicotonie" denir, En iyi ilâcı istirahattir. Kısa da olsa, bu istirahat asabi kimseler için çok faydalıır. Bu yorgunluk tipi ekseriya öğle yemeğini çabuk, gürültü içinde yiyenlerde, günün yorgunluğunu, huzur verici bir köşede dağıtmayanlarda görülür.

Bayan doktorlar bu gibi kimselere sempatik sistem tanzim edici, taskin edici ilâçlar verebilir.

Akşam yorgunlukları

Bu ekseriya fazla çalışma, fena organize edilmiş bir çalışma veyahut faal hayatta fena intibak etme neticesidir. Herkes aynı fizik, ve entellektüel faaliyeti gösteremez. Muhakkak olan bir şey varsa, o da bir insanın fazla yorgunluk duyar duymaz bir doktora müracaat etmesi lâzım, geldiğidir. Bu yorgunluk ehemmiyetsiz sebeplere dayanabilir, ama belki de mühim hastalıkların bir başlangıç işaretidir. Umumî ve melodik bir muayene vaziyeti aydınlatacaktır.

Yorgun kadın

Geçer demeyin

Yorgunluk kan deveranındaki bir bozukluğa, Hypotensiona, Hypertensiona, Deveran aksamlarına, guddelerde bir bozukluğa delâlet edebilir. Bazı yorgunluklar doğrudan doğruya tiroid ve hypofiz guddelerinin bozukluğuna bağlıdır. Kansızlık, Böbrek ve Karaciğer bozuklukları, yorgunluklarda mühim hem çok mühim bir rol oynayabilir. Bu sebepten vaktiyle konulan teşhisler, bütün bu hastalıkların tedavisinde mühim rol oynıyabilecektir.

Belki umumi bir muayene ve tahlillerden sonra doktor, yorgunluğa mühim, bir sebep, bulamıyacak o zaman hastanın asabi yorgunluğa duçar olduğu neticesini çıkaracaktır.

Hakikaten iklim, gürültülü hayat, entellektüel veyahut fizik sürmenaj üzüntüler, huzursuz çalışma şartları, hissi şoklar, sukutu hayâller, kederler, insana devamlı, yorgunluk hissi verebilmektedir.

Bazan da herşey yolundadır yalnızca bir insanın asabi bünyesi çabuk yorulmaya müsaittir. Bunlara halledecek bir sebebe bağlıyacak olan doktor ve metodik bir muayenedir.

Fakat daha evvel şahsın kendi kendisini tahlil etmesi, vaziyetini kontrol edip yorgunluğu küçümsememesi lâzımdır.

K İ T A P L A R

Devlet Kuşu

(Orhan Kemalin Romanı, Düşün yayınevi, Düşün serisi 2, İstanbul İstanbul matbaası 1958, 261 sayfa, 400 kuruş)

Fakir kenar mahalleler, birbirinin üzerine abanmış gecekondular çirkefli yollar çöpçü yüzü görmemiş sokaklar. Fabrikalarda inşaatlarda matbaalarda çalışan işçiler, tütüne veya trikoya giden çocuk denecek genç kızlar, evine saçını süpürge etmiş yaşlı kadınlar, her an işinden olmak korkusu içinde kıvranan babalar, haşarı çocuklar, avare ağabeyler, kafayı çekip çekip gelen, naralarıyla mahallenin huzurunu kaçıran ka badayılar, arkadaşlarına özenip onunla bununla kırıştıran genç kızlar, dedikoducu kadınlar ve erkekler karaborsacılıktan servet yapmış vurguncular, şımarık sosyete kızları, katı kalpli amirler, müteahhitler, tüccarlar, sonradan görme zenginler, mirasyediler vs.. vs.. Bütün bunlar. Orhan Kemalin bu güne kadar hemen her romanında çizilen tiplerdir ve Orhan Kemalin bir tek romanını bile okuyan, bir ikinci romanını okuduğunda muhakkak ki, bu tiplerden hiç değilse bir kaç tanesi ile tanıdık olduğunun farkına varacaktır. Günümüzün en iyi romancılarından biri olan Orhan Kemal, bu değişmez ve şaşmaz tiplerle, hemen her romanında yeni bir hava getirmesini bilen romancıdır. Herhalde iyi romancı olması biraz da bu vasfından geliyor. Zamanı ve mekânı bu kadar birbirine benzeyen romanlar yazıp da, bunlardan her birine ayrı bir hava verebilmek herhalde pek kolay bir iş olmasa gerektir. İşte Orhan Kemal, bunu başarmış insandır. Günümüzün adi en çok duyulmuş, şöhreti yayılmış iki üç romancısından biri olan ve velûtluktan yana da, belki birinci gelen Orhan Kemal, ip üzerinde yürüyen bir cambaza, benzemektedir. En ufak bir kalem sürçmesi onu tekrara birbirine benzerliğe ve yeknesaklığa düşürebilir. Ama o, bugüne kadar bir an bile okuyucuda bir bezginlik, bir yılgınlık yaratmamanın sırrına ermiştir. Bu belki de ele aldığı mevzuları çok iyi bilmesinin, bizzat yaşamış, görmüş ve halen de yaşayıp görmekte olmasının bir neticesidir.

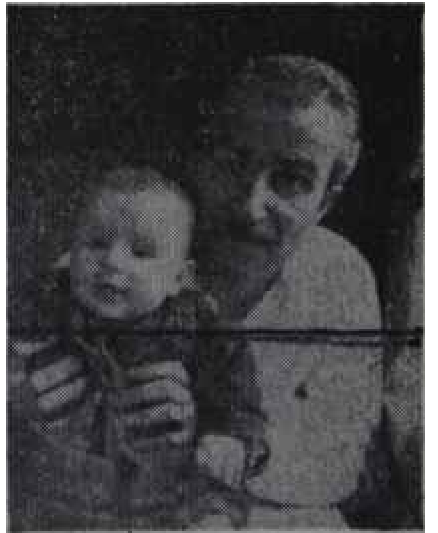
Orhan Kemal, hemen bütün kitaplarında tekrarlayageldiği tipleri, son romanı Devlet Kuşunda da ele alıyor. Değişen tek şey, hikâyenin seyridir. İstanbulun fakir semtlerinden birinde oturan bir ailenin mensupları romanın belli başlı kahramanlarıdır. Bu ailenin babası bir matbaada gece bekçisi olarak çalışır. Ana, Orhan Kemalin tipik analarından biridir. Evi, çocukları için saçını süpürge eden bir kadın. Ama gönlünde en fazla yer eden sevgi, büyük oğlunun sevgisidir. Büyük oğlan ise, yakışıklı, mahallede Avare diye çağırılan, nerde sabah orda akşam diyen, bir iş tutmayan, başı boş dolaşan akşamları içip içip mahalleye naralarla gelen bir delikanlıdır. Hemen bütün günlerini kendisine benzer iki arkadaşı ile birlikte surlar dibinde kumar oynıyarak, içki içerek, serserilik ederek geçirir. Eve bir kuruşluk bile yardımı dokunmaz. Bu büyük oğlandan sonra evde iki kız vardır. Mahmutpaşada bir triko atölyesinde çalışırlar. Büyüğünün gözü zenginlerde, küçüğünün ise nasıl olursa olsun kendisini alacak bir kocadadır. Büyüğü çok bilmiş, küçüğü ise saftır. Evin dört numaralı çocuğu ilk mektebe giden, ele avuca sığmaz, bütün gününü mahalle ortasındaki arsada, bezden bir top peşinde, geçiren oğlandır.

Arkadaşları ve mahallelileri tarafından Avare adıyla tanınan Mustafa, askerden döndükten sonra bir türlü bir işe girip çalışmaya cesaret edemiyor. El yanında çalışmak en sevmediği iştir. Bu arada evlerine komşu evlerden birinde oturan Aynur adında bir kıza da âşık oluyor. Ama onunla evlenebilmesi için, bir işi, bir geliri olmalıdır. Bütün emeli, bir kaç bin lira bulup bir ciğerci veya işkembeci dükkânı açıp, kendi işinin başında kendi kendisinin efendisi olarak çalışmaktır. Ama bir türlü bu imkânı bulamamaktadır.

Derken günün birinde mahalledeki, çocukların futbol sahası olarak kullandığı arsayı bir zengin satın alıp, buraya bir apartman yaptırmaya başlar. Günlük ekmek paralarını bile güç kazanan bir fakir mahallesine dikilen beş katlı bir apartmanın sahipleri, elbette ki mahallede büyük fırtınalar yaratacaktır. Artık günün tek dedikodusu bu apartman ve sahiplerinin hayatıdır. İşte tam bu arada da, Avare Mustafanın babası işinden atılır ve yeni apartmanın sahibi onu yanına alır. Apartman sahibi, kaymakamlığı sırasında vazifeyi kötüye kullanmaktan işine son verilmiş bir memur eskisidir. Memuriyette vurduğu para ile İstanbulda karaborsacılığa başlayıp milyonlara sahip, olmuştur. Hayatta üzerine titrediği tek şey yirmi beş yaşına geldiği halde hâlâ onbeşindeymiş gibi gösteren çelimsiz, zayıf, hastalıklı ve çirkin kızıdır. Kızı için canını bile verebilir. Kız bir gün, babasının yanında inşaat bekçisi olarak çalışan adamın evine uğrar, orada Avarenin resmini görür ve pek beğenir. Zaten romantik mizaçta da olduğundan resme âşık olur. Avarenin annesinin, babasının, kardeşlerinin de bütün ümidi, oğullarının zengin bir kızla evlenip kendilerini rahata kavuşturması olduğundan bu aşkı körüklerler. Zengin baba ise, evde kalmasından korktuğu için kızını şöyle bir parça yüzüne bakılır bir insanla evlendirmek, eve bir içgüveysi almak niyetindedir. Bir yandan ailesinin baskısı, bir yandan da "şu zengini söğüşliyelim" diye durmadan kendisini teşvik eden arkadaşlarının zorlaması ile Mustafa apartman sahibinin kızı ile evlenir. Ailesi apartmanın alt katına yerleşmiş, Mustafaya ise, kayın babasının yanında bir iş bulunmuştur. Bütün komşuların haset gözleri üzerlerine dönmüştür. Hemen hepsi de "Mustafanın başına Devlet Kuşu kondu" derler.

Mustafa, kendisinden beklenenlerin hepsini yapmış, apartman sahibinin bir "sülük"e benzeyen kızını saadete erdirmiş, ailesini ise yıllardır rüyalarında bile görmedikleri bir hayata kavuşturmuştur. Ama kendisi halinden memnun değildir. Arkadaşlarını kaybetmiş, en kötüsü, âşık olduğu komşu kızı Aynuru bir türlü unutamamıştır. Çapkınlık, haylazlık, avarelik etmesin diye, başında hiç durmadan bir azrail gibi dikilen kayınbabasından ise el aman demiştir. Bir kaç ay dayandığı bu hayata günün birinde isyan eder. Gider, eski sevgilisi Aynuru bulur, arkadaşlarını bulur. İçer. içer körkütük eve döndüğünde, artık eski Avaredir, kimseye minnet etmez. Kayın babası kendisine bağırıp çağırmaya başlayınca da, tepeden tırnağa kadar soyunup, kendisine ne aldılarsa hepsini çıkarıp atar. Yeniden arkadaşlarına ve sevgilisine döner. Artık gözü hür bir hayat ve namusuyla çalışıp kazanarak geçindireceği sevgilisi Aynurdan başka hiç bir şey görmemektedir. Ama bu sırada da karşısına yeni güçlükler çıkar. Bir türlü lâzım olan parayı bulup, rüyasını gördüğü dükkânı açamamaktadır. İşte Devlet kuşu bu hava içinde biter.

Orhan Kemal, bu kadar basit bir mevzuu, son derece büyük bir ustalıkla işlemiş. Gayet bol konuşmalar ve hele arnavut şivesi ile süslenen roman bir solukta okunuyor. Hem de zevkle, merakla.

Orhan Kemal ve oğlu
Eseri bir - beş değil ki

Defileler

Yaşasın konfeksiyon

Hazır elbise, dünyanın her tarafında gün geçtikçe daha fazla rağbet görmekte, yeni hayat şartlarına uymak zorunda olan kadının büyük bir ihtiyacına cevap vermektedir. Bunda, elbette ki, konfeksiyonun ilk zamanlardaki manasını kaybetmesinin de mühim rolü vardır. İlk önce konfeksiyon yalnızca kadını giydirmek için düşünülmüştü. Bugün konfeksiyon, kadına ayrıca bir güzellik, bir zerafet, bir hoşluk vermek için düşünülmektedir. Eskiden konfeksiyon, tamamile demode, babayani tatsız bir klâsik şekli tercih ederdi. Bugün dünyada tutunan konfeksiyon, Parisli büyük terzilerin en son modellerine sadıktır, yenidir, değişiktir. Yeknesaklıktan, bilhassa babayani hatlardan sakınmaktadır. İşte son zamanlarda memleketimizde de yavaş yavaş tutunmaya başlayan konfeksiyonun herşeyden evvel buna dikkat etmesi, basmakalıp modellerden kaçınması ve ilk hamlede, böylece kadınları fethetmesi lâzımdır.

Gülokun konfeksiyonları
Seç seç al!

Çocuklar için konfeksiyon

31 Mayıs günü, Ankara Belediye Göl Gazinosunda Bahar Çocuk Konfeksiyon ve Sipariş Atölyesinin tertip ettiği defile bu bakımdan gayet ümit vericidir. Her yaşta oğlan ve kız çocuklar için hazırlanmış zengin bir konfeksiyon, hem zevkle, hem de çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düşünülmüştü. Elbiselerin büyük bir kısmı, kolayca temizlenebilecek, yıkanabilecek kumaşlardan yapılmıştı. Fiyatlar makûldü.

Küçük mankenlerden biri
Büyüklerden aşağı kalmıyor

Bahar çocuk konfeksiyonunun en muvaffakiyetli parçaları deniz kıyafetleri idi. Havlu, mayo, eteklik, şort takımları gayet şirindi. Defilede şirin olan birşey de minimini mankenlerdi. Piste çıkmak için birbirlerini itiyorlardı. Canan Akalın rahat hareketleri, Fatoş lüleli uzun saçları, serbest jestleri ile göze çarpıyordu. Hele, aynı zamanda plaj çantası olan havlusunu yere yayıp, üzerine oturduğu zaman bu küçük kızı, profesyonel mankenlerden ayırt etmek pek zordu. Erkek manken Ali, bütün bu kızlar arasında ne kadar ciddi dursa o derecede haklıydı. Kızlar eğilip reveranslar yaparken, oğlanlar dimdik duruyor ve bıyık altından gülüyorlardı. Bale dansına çıkan küçük Hülyanın bale elbisesine gelince, bu bütün çocukların kalbini çeldi. Yıkanır rahat elbiseler güzeldi, iyiydi ama küçük kızların gözleri hep volanlarda, ipekte, süste idi

Bir de sergi

O gün Göl Gazinosunun geniş salonunda alâkayı cezbeden birşey de Yüksel Örnek tarafından hazırlanan sergi idi. Kumaşlara tatbik edilen ve yıkanmakla çıkmayan desenler, ekseri eski Türk motiflerinden alınmıştı. Bunlardan gece çantaları, mendiller, eşarplar, abajurlar ve duvar tabloları yapılmıştı.

Bu sergi müteşebbis kadınların miktarının gün geçtikçe arttığını gösteren alâmetlerden biriydi. Bu ise sevinilecek birşeydir.

Defileler haftası

Gene geçen hafta, Bulvar Palasta Ankaralılar başka bir konfeksiyon defilesi seyretmek imkânını buldular. Bu memlekette ilk konfeksiyon fabrikasını açan Gülok müessesesine aitti. Birçok konfeksiyon işleri, hususi atölyelerde, müteşebbis kadınların gayreti ile ortaya çıkmaktadır. Fabrikasyon işi konfeksiyon

Fabrikasyon işi mayo
Ismarlamadan farkı yok

Umacı Basın

Jale CANDAN

Gazetelerden öğrendiğimize göre bir müddet evvel İstanbulda yapılan Baro Kongresinde bir istifa sebebinin açıklanıp açıklanmaması münakaşa mevzuu olmuş ve aleyhte konuşan bir üye, "Aman bunlar aile sırrıdır, açığa vurmayalım. Gazeteciler yazarlar rezil oluruz" demiş ve ekseriyet te bu fikre iştirak etmiş. İstanbul barosunun toplantısında hâkim olan zihniyet birçok Kongrelere de hakimdir.

Kongreler dertleşmek, dâvaları açıklayıp hastalıklara teşhis koymak, daha iyiye gitmek için yapılır. Gel gelelim bizde kongre, bu mânasını kaybetmiştir. Hele herhangi bir kongrede gazeteci demek, umacı demektir.

Bundan bir müddet evvel Ankarada yapılan Türk Kadınlar Birliği Kongresinde de hakim olan bu zihniyetti. Kongrede bazı usulsüzlüklerin olduğu ileri sürülünce, Birliğe kalben bağlı birçok üyelerin ilk işi, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinin geniş salonunu gözle taramak olmuştu. "Allaha şükür, gazeteci yok" diyorlardı. Vakıa gazetecinin gözü kulağı heryerde idi ve ertesi gün çıkan gazeteler bunu ispat etmişti ama, hüsnüniyet sahibi üyelerin bu zihniyetini anlamak pek güçtü. Elbette ki herhangi bir usulsüzlüğe adı karışan kimseler hâdiselerin gazetelere geçmesinden hoşlanmıyacaklardır, fakat bu usulsüzlüklerin bizzat aleyhinde olan kimselerin sırf müesseseleri ve teşekkülleri kurtarmak kaygusu ile gazetecilere umacı gözü ile bakmaları muhakkak ki bizdeki teşekkülleri gayelerinden uzaklaştıran ilk yanlış adımdır. Cemiyeti ilgilendiren işlerin açıkça münakaşa edilmesinde, bu münakaşaların gazetelere aksetmesinde ancak ve ancak fayda vardır. Bunu Batı, Doğudan çok daha evvel anlamış olduğu içindir ki, bugünkü medeni seviyesine ulaşmıştır. Hâdiseleri örtmek, utanılacak şeyleri duyurmamak ancak bunların tekrarına yol açar. İleri cemiyetlerde insanların toptan idealist olduklarını kabul etmek pek zordur. Orada kontrol müesseseleri iyi işlediği içindir ki, insanlar muvaffakiyet yolu olarak doğru yolu seçmek zorunda olduklarını bilirler. Bu cemiyetlerde yapılan kongrelerde basının bulunmasına bilhassa dikkat edilir. Milletlerarası Kadın Birliğinin bu Birliğe Türk Kadınlar Birliği de dahildir elli senelik faaliyetini anlatan "Hürriyete doğru ilerleyiş" isimli kitapta, Berlinde yapılan bir Kongreden şöyle bahsedilmektedir! Kongrenin başında gazetecilerin salondan çıkarılıp çıkarılmamaları mevzuubahis edilmiş, fakat Kongre başkanı, ittifakla kabul edilen şu teklifte bulunmuştu: "Gazeteciler burada kalsınlar, bizi dinlesinler ve dertlerimizi, münakaşalarımızı en ufak teferruatına kadar sütunlarına geçirsinler"

Eğer iyiye doğru gitmek, hakikaten birşeyler yapmak istiyorsak, herşeyden evvel bu kapama, örtme, idare etme merakımızdan vazgeçmemiz, efkârı umumiyeyi aydınlatacak olan gazeteyi umacı gibi görmekten vazgeçmemiz lâzımdır. Ama doğrusu basının da bu Konuda tamamiyle suçsuz olduğunu iddia edemeyiz. Basın birçok faaliyetlere lakayttır, birçoklarını ciddiye almamaktadır. Bir Kongreye ancak siyaset karıştı mı ilgi duymak, ancak kavga çıkınca foto muhabiri yollamak da hatadır. Basının, tenkitle olsun, teşvikle olsun her sahada yardımcı olması vazifesi icabıdır.

Bulvar Palastaki defilede kendisini göstermiştir ve fiyatlar, tabii zamana göre bir hayli ucuzdur. Dikiş bilmiyen veyahut dikiş dikmeye vakti olmıyan kadınların Gülok elbiseleri ile, ucuz ve temiz giyinebilecekleri bir hakikattir. 18 liraya bir bluz, 43 liraya bir eteklik, 86 liraya şirin poplin elbiseler, 48 liraya basma ketenler ve 145 liraya hakiki keten bir tayyör, hiç te pahalı değildir ve bunlar düşünülecek olursa bugünkü piyasada en vasat bir dikiş parasından dahi daha düşük fiyatlardır; Ama doğrusu fabrikasyonun mahsurlü tarafı da kendisini bu defilede göstermiştir.? Üst üste biçilen elbiselerin çoğu birbirine benzemekte, Gülok modelleri fazla klasiğe kaçan bir kalıplaşma istidadı göstermektedir. Küçük japone veya takma kolları, makul dekolteleri, kapalı erkek yakaları ile bilhassa emprime elbiseler hep Beyers Mode mecmuasından çıkmış bir hal almıştır. Vakıa, hazır elbisenin daha geniş kütleye hitab edebilmesi için herkes tarafından kolaylıkla giyilebilecek klâsik biçimler ihtiva etmesi şarttır. Gaye, konfeksiyonun yalnız muayyen bir muhitte değil, bütün memlekette yayılmasıdır. Ancak kapalı biçimlerin de çok yeni tipleri, yeni tarzları vardır. Meselâ erkek yakalı hatta uzun kollu şömizye bir elbise bele takılan bir demet çiçekle, bir yeni kupla en yeni büyük modellerde dahi takdim edilmektedir. Temiz iş, ucuz iş çıkaran Gülok müessesesinin daha yeni, daha değişik modellerle büyük bir ihtiyaca cevâp verebileceği aşikârdır.

T İ Y A T R O

İstanbul

Mektup

Aşağıdaki yazımın, matbuat kanunu hükümlerine göre değil de, kadim sempatinizin başı için ilk çıkacak sayınızın müsait bir köşesinde neşrini rica ederim.

Muhteviyatı ciddi ve iyi temennilerle lebalep dolu mecmuanızın geçen haftaki nüshasının 31 inci sahifesinde "Anna Frankın sonu" başlığını taşıyan yazıya nasıl olup ta bu kadar geniş bir parsel ayırmışsınız hayret ettim.

Dolambaçlı yollardan, müphem imalar, taş atmalar, daha doğrusu kari için değilde, bana bir tanıdık içerlemiş, posta ile göndereceği mektubu mecmuanızda neşretmeyi tercih etmiş gibi bir şey.

Yazıyı okuduktan sonra, hiç olmazsa okuyucularınız hesabına hizmet düşüncesiyle bir özetini çıkarmayı faideli buldum.

Mesele şu; Salih Tozan oğlumuz ve aktörlüğü seçmekte biraz geç kalmış Kâmuran bey arkadaşımız, bu sezon sonu bir miktar alacaklarını benden tahsil etmemişler, onlara verilecek parayı evimin merdivenlerine harcamışım.

Zabıt varakasının bu kadar kısa ve açık yazılması icap ederken, ne lüzumu var. Parti marti karıştırıp pompalaya pompalaya tam üç sütun şişirmeye? Salih beyin cebinde bilmem kaç kuruş kalmış, sonra filmden bir hayli dünyalık edinince arkadaşları şaşırmışlar, Salih Tozan hem ağlıyor, hem de Tiyatroya artık gelmiyeceğini söylüyormuş.. Herhalde filmden alınan paranın, San'ata hizmetle değilde meselâ limon satmak gibi esnafça bir meşguliyet sonunda hak edilmiş olmasından mütevellit, yüksek san'atkâr kırgınlığının duyguları açığa vurulmak isteniyor. Ben öyle anladım, oldukça bayatlamış bir edebiyat vazifesi.

Bir defa ne Salih, ne de Kâmuran Yüce benim sahneme uzun seneler emek vermiş arkadaşlar değildir. Salih Tozan üç sene evvel ehemmiyetsiz bir bünye zafiyeti dolayısile ilgimi çekmiş -bu hatırlatışı ancak kendisiyle ben anlarım, kari için yazılmamıştır- Kâmuran bey ise "Anna Frank" da Peter rolü için rejisörün tavsiyesiyle, delikanlılık çağını çoktan geride bırakmış, oldukça iri kıyım gövdesini ufacık bir çocuk haline sokmaya katlandığı için angaje edilmiştir. Kâmuran Yücenin sahnemdeki ömrü dört ayı geçmez, bu zat ikiyüz küsur lirayı aşmayan alacağını istediği dakikada alamamış olduğu için, AKİS'de namına sütunlar tahsis edilmesi mi icap ederdi?.

Devlet Tiyatrosu, Şehir Tiyatrosu verdiği açığı Devlet yardımı ile kapar. Muammer Karaca Tiyatrosunun açığını ise yine Muammer Karaca kapar. Fazla söze ne hacet, ufak, bir mukayese ve insaflı bir düşünce sonunda bir alacak verecek yüzünden amatörce heyecanlarla bezenmiş bir tahrir vazifesiyle Muammer Karaca hedefine ateş açmanızı azcık gaddarca buldum.

Bu hareketiniz yüksek meşgalenizle hiç de kabili telif değil doğrusu?

Sizin hesabınıza teessürüm mabatli olarak devam edecektir.

Hürmetlerim

Muammer Karaca

Cüneyt Gökçer
Brükselde bir Türk

Ankara

"On İkinci Gece"

Devlet Tiyatrosunda mevsimin son galası Büyük Tiyatroda sahneye konan Shakespeare'in "On İkinci Gece"si oldu. Brükseldeki Milletlerarası Sergi münasebetiyle bir de Milletlerarası Tiyatro Festivali yapılması kararlaştırılmıştır. Devlet Tiyatrosu bu Festivale çağırılınca yetkililer uzun uzun düşünmüşler, fakat yabancılara gösterebilecekleri bir yerli eser bulamamışlardır. Bunun üzerine Mordo gibi büyük bir rejisörün elinden çıkmış olması ve daha önce de iki kere oynanmış bulunması sebebiyle "On İkinci Gece"nin Festivale gitmesi kararlaştırılmıştır.

Brüksel Yolcuları

Fakat ortada Brüksel gibi Batı dünyasının merkezileştiği bir şehre gitmek vardı. Devlet tiyatrosunda çalışan herkesin gönlünde hafif bir kıpırdanma belirmişti.

Eser ilk defa Mordo tarafından sahneye konduğu zaman Devlet Tiyatrosu altın çağını yaşıyordu. Bugün büyük oyuncu diye geçinenler o günlerde ufak bir rolü zor bulurlardı. Muhsin Ertuğrul bu yılları gayet iyi bilir. Bu bakımdan "On İkinci Gece" ile ilk defa olarak Devlet Tiyatrosunun yurt dışına çıkması bahse konu olunca, Muhsin Ertuğrulda altın çağın adamlariyle "arzı endam" etmek gerektiği kanaati yerleşmiştir.

Bununla birlikte, yumurta gelip kapıya dayanınca birtakım güçlükler başgösterivermiştir. Önce Salih Canar oynamayı reddetmiş veya bir söylentiye göre Salih Canar, "Hamlet" teki Birinci Mezarcıyı oynamayı reddedince Genel Müdür adını Brüksel yolcuları listesinden silivermiştir. Ne olursa olsun, Salih Canar sonunda yuvaya dönmüştür. Ne var ki, yedeğe seçilen Saim Alpago, Salih Canarın dönüşü ile Brüksel yolundan olmuştur.

Bu arada asli rejisör olarak adı afişlere geçen Cüneyt Gökçer de, Mordo'nun mizansenleriyle kendi mizansenleri arasında bir türlü karar kılamamıştır. Nihayet türlü karışıklıklar içinde "On İkinci Gece", Devlet Tiyatrosunda kurulacak olan Bale Stüdyosu yararına 1 Haziran gecesi üçüncü defa olarak seyirci karşısına çıkabilmiştir.

Ah Shakespeare !

Umumiyetle bir Shakespeare piyesi sahneye konduğunda yazarın bütün eserleri bilinir, kabul edilir ve yazarın kişiliği üzerinde de uzun boylu söz edilmez. Hakikaten bu koca İngiliz yazarı, hakkında çıkarılan ardı alınmaz söylentiler ve yayınlarla bir hayli ululaşmış ve adeta tiyatro sanatının bir sembolü olmuştur..

Her oyuncunun bir Shakespeare rüyası gördüğü muhakkaktır. Bilhassa kahramanın adıyle anılan piyeslerde oynamak her oyuncunun idealidir. Eserlerin kalıcılığı yanında oyunculuğun geçiciliği sanatkârları bir hayli sıkmaktadır. Fakat meselâ bir "Hamlet" olarak kalıcı olmak mümkündür.

"On İkinci Gece', yazarın 1597 yılında Stratford kasabasının hemen hemen en büyük evini, bahçeleriyle satın alıp oklukça müreffeh bir hayat sürmiye başlamasından sonra yazılmıştır. Esasen bu devrede zekâsını nüktedanlığını alabildiğine ortaya koyduğu "Kuru Gürültü", "Beğendiğiniz Gibi" adlı komedilerini yazmıştır. Bu bakımdan Shakespeare "On İkinci Gece"de de alabildiğine neşeli, kaygısızdır. Tabii ki bu alabildiğine kayıtsızlık, rejisörlere oldukça geniş imkânlar sağlamaktadır.

Shakespeare "On İkinci Gece"de Lâtin şairi Platus'tan beri kullanılagelen motiflerden faydalanmıştır. Bu bakımdan eserde, birbirine, benzeyen iki kardeş, bu kardeşlerin bir deniz kazasında birbirlerini kaybetmeleri, kızın erkek kılığına girmesi gibi motifler hikâyenin örgüsünü teşkil etmektedir. Şurası muhakkak ki Shakespe-

are, bugünün gerçeklikleri içinde seyirciye oldukça hafif gelebilecek böyle bir örgüyü ustalıkla işlemiştir.

Kulak ve boynuz

Cüneyt Gökçer sevgili hocası Mordo'nun yerine aslen rejisör tâyin edilince, eseri nasıl bir anlayışla sahneye koyacağı hususunda bir hayli kararsız anlar geçirmişti. Bir kere adı her yerde "On İkinci Gece"nin rejisörü olarak ilân ediliyordu. Ankara seyircisi eseri daha önce iki kere görmüştü.. Şimdi Mordo mizansenleriyle eseri işlese büyük bir skandal olacaktı. Avrupada, Amerikada böyle bir intihal, sanatkârın ölümü demektir. Her ne kadar bu kabil intihaller bizim memlekette bazı sanatkârlarımızın can bulmasına sebeb olmuşsa da, sonunda Cüneyt Gökçer Mordo anlayışını muhafaza etmekle beraber yeni mizansenlerle eseri sahneye getirme gibi ortalama bir yol tutmıya karar vermiştir.

Cüneyt Gökçer Mordo'nun, Sir Toby'in Maria gülerken titremesi gibi bazı şahane mizansenleri feda etmekle beraber esere yeni bazı esprili mizansenler getirebilmiştir.. Buna rağmen oyuncularını hem de altın çağın oyuncularının oyunu büyük bir temposuzluk içinde götürmeleri hiç de sevindirici birşey değildir. Bunların Brükselde ağır aksak bir oyun çıkarması Devlet Tiyatrosunu devler ülkesine düşmüş Guliver'in acayipliğine düşüreceğe benzemektedir.

Ah Brüksel!

1 Haziran gecesi Ankara seyircisi muhakkak ki, ufak rollere burun kıvıran bazı oyuncuların hiç konuşmadan sahnede dolaştıklarını görünce bir hayli hayret etti. Gerçekten eserdeki bütün roller, hattâ sahnede dekor değiştirmekten başka iş yapmıyan pajlar bile büyük rollere çıkmıya alışmış olanlar tarafından oynanıyordu. Bununla beraber, altın çağdan beri köprülerin altından herhalde çok sular geçmiş olmalıydı ki, eserde bir türlü oyun birliğini kurmak mümkün olmadı. Hattâ birçokları Cüneyt Gökçerin esprili mizansenlerine rağmen "On İkinci Gece" nin eski temsillerini özlemekten kendilerini alamadılar.

Malvolio'da Cüneyt Gökçer, Sir Toby'de Salih Canar, Maria'da Melek Ökte, Olivia'da Yıldız Akçan ve Soytarıda Müşfik Kenter bir yana, öteki oyunculardan söz etmek oldukça güçleşmektedir. Hele Fabian'da Şahap Akalının niçin sahneye çıktığı anlaşılmamaktadır. Bu role hiç olmazsa bir Saim Alpagonun lâyık görülmesi yerinde olurdu.

Bu şahane kadrodan, Devlet Tiyatrosunun erişilmemiş bir icra çıkarması Ankara seyircisinin 1 Haziran gecesi beklediği şeydi. Ne yazık ki böyle bir ziyafet mümkün olamamıştır. Bununla birlikte, Festivalde 7 ve 9 Ağustos tarihlerinde oynanacağına ve bu arada İzmir Fuarında da temsiller verileceğine göre, ağır aksak gidişin iyice belirtilemiyen mizansenlerin düzeleceği umulabilir.

M U S İ K İ

Plâklar

Stereo nedir?

Plâkla musiki dinleme meraklılarının kullandıkları dile yeni bir kelime eklenmiştir: "stereo". Şimdiden sonra -"yüksek sadakat" manasına gelen ve musikinin aslına sadık bir şekilde plâğa veya şeride kaydedilmesini anlatan- "high fidelity" teriminin yanında "stereo"nun da geçer akçe olmıya başlıyacağı anlaşılmaktadır. Strereo, iki tane ayrı plâk çalma -veya şerit çalma, cihazını aynı zamanda kullanmak suretiyle dinleyiciye -canlı icralarda olduğu gibi-gerçeklik, derinlik boyut duygusu veren sistemin adıdır.

Bir fikir olarak stereofoni, yeni birşey değildir. 1881 yılında yapılan Paris Sergisinden beri bu alanda tecrübeler sürüp gitmektedir. 1933 yılında Bell Telefon Laboratuarı, Filâdelfiyadan Vaşingtona, canlı bir konserin stereofoni esaslarına uygun olarak naklini, bir gösteri halinde sağlamıştı. Fakat ancak son bir yıl zarfında Amerikada stereo cihazları piyasaya çıkmış, evlere girmiştir.

Bir stereo manyetefon
Artık iki kulakla dinliyeceğiz

Hemen hemen hepimiz dünyayı iki kanaldan görür ve işitiriz: iki göz ve iki kulak. Gözlerinizden, birini elinizle kapadığınız takdirde üçüncü boyut kaybolur ve herşey sanki, bir tiyatronun fon dekoruymuş gibi görünür. Kaybolan şey, eşyanın "etrafını" görmek, eşyayı perspektif ve derinlik içine yerleştirmek kaabiliyetidir. Bir kulağınızı kapattığınız zaman da aynı hâdise vukua gelir. Bir otomobil kornasının sesini gene duyarsınız ama bu sesin nereden geldiğini pek kestiremezisiniz.

Gördüklerimizi ve duyduklarımızı aslına en çok yaklaşan bir şekilde kaydetmek için de aynı esasa riayet etmek lâzımdır. Fotoğrafçılığın gelişimi bu konuda iyi bir örnek olabilir. Fotoğraf makineleri olsun, filmler olsun, ilk icat edildikleri zamandan beri çok gelişmişlerdir. Adeselerin ıslah edilmesiyle fotoğraflarımızın detay inceliği artmış, filmler ışık ve gölge ayırtılarına daha hassas hâle getirilmiş, nihayet renkli film sayesinde fotoğraflar gerçeğe daha uygun olabilmişlerdir. Fakat ancak iki gözlü "stereo" fotoğraf makinaları sayesinde iki gözümüzle birden gördüğümüzü film üstünde tesbit etmek mümkün olabilmiştir. İki ayrı adese kullanan bu makinalarla film üstüne birbirinden pek az farklı iyi ayrı fotoğraf tesbit edilmekte, bu filme iki gözlü bir göstericiyle bakıldığında adî makinayla elde edilmesi mümkün olmıyan bir derinlik görülmektedir. Gerçi bildiğimiz düz fotoğraflardan da büyük zevk almaktayız; çünkü muhayyilemiz, fotoğrafın kendinde bulunmayan birçok unsuru sağlamaktadır. Ama, üç boyutlu fotoğrafın verdiği farklı zevk de inkâr edilemez.

Plâk üstünde stereo

Stereo'nun daha ucuza temin edilebilmesi ümitleri, bu sistemin plâklara da tatbiki yolunda yapılan tecrübelerin son merhalesine ulaşmasıyla artmıştır. Stereo plâklar, dış görünüş bakımandan adi uzunçalan plâklara benzemektedir. Yalnız bunlarda, tek bir ses yerine iki ses kaydedilmiştir. Tabiî ki böyle bir plâğı çalmak için hususi bir pikap başlığına ve iğnesine keza iki amplifikatör ve oparlöre ihtiyaç vardır. Üç ayrı imalatçı geçenlerde, yaptıkları stereo plâkları bir gösteri seansında tenkitçilere ve ses mühendislerine dinletmişlerdir. Üçü de, stereo plâkları çalacak pikap başlığı ve iğnelerin aynı zamanda normal plâklar için de kullanılabileceğini ileri sürmektedirler. Maamafih stereo plâkların piyasaya ve eve intikali için henüz bazı güçlüklerin halledilmesi, bazı engellerin aşılması gerekmektedir. Fakat stereo plâklar gelecek ay değilse bile, bir yıl içinde piyasaya çıkabileceklerdir.

Radyoda stereo

Bundan başka yakın istikbalde, stereo radyo yayınlarının sayısının da artacağı anlaşılmaktadır. Bugün yapılan bazı stereo yayınlar, hem normal dalga kanalını, hem de FM kanalını kullanmak suretiyle iki kanal gereğini yerine getirmektedirler. Bununla beraber, husule gelen seste derinlik olduğu halde, normal dalga kanalında ses kalitesi düşük olduğu için, birleşik ses de kalitesiz olmaktadır. "FM Multiplex" adı verilen yeni bir sistemdeyse, iki sinyal tek bir FM kanalında birleştirilmektedir. Normal bir FM radyo alıcısına ucuz bir cihaz takılmak suretiyle iki sinyal ayrılabilmekte ve stereofoni tesiri meydana gelmektedir. Stereo plâklar gibi. FM Multiplex sisteminin de çabucak piyasaya çıkacağı zannedilmektedir. Mamafih imalâtçılar bu sisteme olan talebin arttığına kanaat getirdikleri takdirde FM Multiplex'i piyasaya sürmeye hazırdırlar.

PULCULUK

Pul Borsası

İlmi simya

Son zamanlarda bazı insanlara bir hal arız oldu. Tuttukları her şeyi altın yapmak için simya ilmiyle uğraşıyorlar. Nasıl bir zamanlar tası toprağı altın yapacağız diye kafa patlatanlar var, idiyse, bu gün de bir koyup bin almak için türlü türlü yollara başvuranlar türedi. Bu tipin son zamanlarda keşfettiği bir saha bulunuyor : Pulculuk. Aslında bu keşif pek de yanlış değildir. Zira Merkez Bankası emisyonlarının durmadan arttığını buna karşılık paranın kıymetini kaybettiğini gören bir takım kimseler paranın kıymetinden kaybetmesi karşısında başka yatırım imkânları da bulamadıkları için ellerindekini ya altın, gümüş gibi kıymetli madenlere ya da şarap gibi durdukça kıymetini arttıran arsa, pul gibi şeylere yatırmaktadırlar. Bugün artık pek çok sermayedar, elindeki parayı seri halinde çıkarılan pullara yatırmakta ve bu yüzden de hakiki pul meraklıları aradıkları pul serilerini bulamamaktadırlar.

Pulculuk, sadece bu işin ticareti ile geçinenler için cazip bir meslek değildir. Avrupada ve Amerikada olduğu gibi Türkiyede de yarı amatörce yapılacak bir koleksiyonculuk ilerisi için bir gelir kaynağı teşkil edebilir. İlk nazarda inanılmıyacak gibi görünebilir ama, yapılacak şu kısa hesap pulculuğun amatörlüğünün bile ne kadar kârlı olduğunu göstermeye yeter, Bir baba bundan 20 yıl önce doğan çocuğu namına çıkan her seriden on adet alsa bugüne kadar 1844 lira 11 kuruşluk bir yatırım yapmış olur. Bu gün elinde birikmiş olan bu pulların kıymeti ise 27150 liradır. Eee, herhalde ayda ortalama 760 kuruşluk pul alarak 20 senede 27150 lira elde etmek de pek zararlı bir iş olmasa gerektir. Bu kadar para ile bir baba, pek âlâ çocuğunu dört sene için Amerikaya gönderebilir ve talebe kuruyla rahat rahat ayda ikiyüz dolar ödeyebilir.

Muhakkak ki bütün bu hesaplar, pulculuğun inkişafında mühim rol oynamıştır. Bilhassa şu son bir iki yıldır pulculuk simya ilmi meraklılarının sayesinde dev adımlar ile ilerlemiştir. Cumhuriyetin ilânından beri ortalama tirajları 75 ilâ 80 bin arasında oynayan pullar 1955 den bu yana muazzam bir "kalkınma" kaydetmiştir. Bugün artık bir iki istisna haricinde seri pullar, en azından yarım, veya bir milyon tiraja sahiptir. Bu milyonluk tiraja sahip serinin ilk mevyesi Antalya serisidir. Sonuncusu ise bir milyon ikiyüz bin tirajlık Pamukova turistik serisi. Bu iki serinin arasındaki diğer seriler de hemen aynı sırayı takip etmiştir. 150 binlik tam seri Antalya bir milyonluk Türk Tarih Kurumu, 200 binlik Anneler Günü, 100 ve 50 binlik İran Şahı serileri vs..

Türkiyeden başka dünyanın her yerinde hatıra pulları serileri, koleksiyoncu sayısı göz önünde tutularak muayyen tirajlar dahilinde bastırılır. Fakat Görülmemiş Kalkınma memleketi Türkiyede böyle hesaplar yapmağa hiç de lüzum yoktur. Zira pul, değerinden her gün kaybeden paranın yerini almağa başlamıştır ve pek çok insan parasını pula yatırmakta ve ancak bu suretle kendisini emniyette hissetmektedir. Şayet, ilmi simya meraklılarının varlığı göz önüne alınmadan bir hesap yapılsa, son bir kaç yıl içinde Türkiyedeki amatör pulcuların sayısının en azından on misli arttığını kabul etmek gerekir. Ama ne yazık ki hakikat pek de böyle değildir. 1955 den bu yana emisyonla beraber pul tirajlarında da bir artış görülmeğe başlamıştır. P.T.T. nin bu emisyon hacmi ile Merkez Bankasının para emisyon hacmi adeta at başı gitmektedir. Elindeki paranın sağlam olmadığını görüp tutmak istemeyenler, paralarını pula yatırmakta ama, yağmurdan kaçarken doluya tutulmaktadırlar. Zira 6 - 10 bin seri, hatta bazen 30-40 bin seri pul alan spekülatörler ve nasıl olsa pullar satılıyor diye durmadan tirajı arttıran P. T. T. Türk Pulculuğunu son derece tehlikeli bir mecraya sevketmektedirler. Şayet bu hava bir müddet daha devam ederse, günün birinde büyük spekülatörlerin ellerindeki pulları piyasaya sürmesi ortalığı alt üst edecektir. Nitekim bunun küçük ölçüde de olsa bir misali geçenlerde görülmüştür. Bir zamanlar otuzbeş kuruşa dahi piyasada bulunmayan Truva hatıra pulları serisi bugün piyasaya bol miktarda arz edilmiş ve 20 kuruştan bile alıcı bulamamıştır. Enflasyon sari bir hastalık gibi pul sahasına da sirayet etmiştir ve bunun da kısa bir zamanda önüne geçilmezse pul borsası perişan olacak, hakikî pul amatörlerinin kökü kuruyacaktır.

CEMİYET

Gazetecilikte 1 numaralı prensiptir. Derler ki: "Bir köpek, bir insanı ısırırsa, o havadis değildir. Ama bir insan bir köpeği ısırırsa o havadistir", Buna rağmen bu hafta hemen bütün gazetelerde şöyle bir havadis çıktı: "Kasım Güleği köpek ısırdı". Kıssadan hisse: Prensibin ifade tarzını değiştirmek lâzımdır. Demek lâzımdır ki: "Bir köpek alelade bir insanı ısırırsa, o havadis değildir. Ama köpek Kasım Güleki ısırdımı, o havadis olur". Gülek ise, vaziyeti başka türlü izah etti. "Köpek çok asildi" dedi.

Bu hafta bir nevi Galatasaraylılar bayramı oldu. Haftayı açan pazar Ankaradaki Galatasaraylılar pilava kaşık attılar. Haftayı kapayan pazar da, İstanbuldakiler pilava kaşık atacaklar. Bu pilâvlarda İktidar ile Muhalefet mensupları sarmaş dolaş oluyorlar, kucaklaşıp öpüşüyorlar Memlekette huzuru temin için daima İktidar lideriyle Muhalefet liderini aynı mektebin talebeleri arasından mı seçmek lazımdır, nedir ?

İstanbul, şöhretli turistler akınına uğradı. Çok kocalı kadın Barbara Hutton, meşhur aktör David Niven, ondan da tanınmış yıldız Katherine Hepburn, meçhul şöhret Mary BLanchard Gazetelerimiz bunlardan uzun uzun bahsetti. Yalnız, dünyanın başka taraflarında turist diye döviz bırakan mahlukata derler. Bize gelenler ise, üstelik mürekkep sarfına yol açıyorlar.

Sosyete hanımlarının en boş sosyete mecmuasını çıkartabileceklerine dair delili Ankaralı Bülent Sokollu verdi. Güzel dulun Kadın Dünyası mecmuasının ilk sayısı âdeta kapış kapış gitti. Belki de mecmuanın ilânlarında ''karınızın dırdırından kurtulmak için bir Kadın Dünyası alıp eline sıkıştırınız" deniliyordu da, ondan..

Ankaradaki Galatasaraylılar toplantıda

Pilâva sallanan kaşık

S P O R

Kulüpler

Tarihi bir kongre

Hafif bir Karadeniz şivesi ile konuşan adam, elindeki kalın purodan derin bir nefes çektikten sonra "Tam selahiyet istiyorum anladınız mı?" dedi. Son derece sert bir eda ile söylediklerinin tesirini anlamak için de etrafındakilerini süzdü ve devam etti "Benim Ankarada boş durduğumu sananlar yanılıyor. Kulübü ve sizleri oradan kısaca kontrol ettim. Gördüm ki, Fenerbahçe gibi Türkiyenin en büyük Kulübü uçuruma gitmektedir. Bu işi, siz iş bilmiyenler yapıyordunuz. Artık müsade etmiyorum, sizi ve başkanınız Zeki Rızayı seçtirmiyeceğim. Kongrede görüşelim." Bu bir konuşmanın son sözleri oldu. Daha evvel Osman Kavrakoğlu çok şey söylemiş ve karşısındakileri mükemmelen korkutmuştu.

Kavrakoğlu Rize milletvekilidir ve Fenerbahçe kulübünün, kulüple adeta alâkasını kesmiş ikinci başkanıdır. Ancak, son sözleriyle yeniden sahneye çıkacağını anlatmıştır. Bu, Osman Kavrakoğlunun evvelden beri alışılmış davranışıdır. İkinci reis, pek sessiz iş görür. Fakat Fenerbahçenin karşı karşıya kaldığı en tehlikeli meselelerde, aniden ve büyük gürültü ile ortaya atılır, dikkati üzerine toplar, türlü yollardan tehlikeyi bertaraf edip basını ve umumi efkarı günlerce meşgul eder.

Osman Kavrakoğlu Fenerbahçe camiasında sevilir mi? İşte cevaplandırılması hayli zor olan sual budur. Kavrakoğlu, Fenerbahceyi şahıslarına alet etmek isteyenlerle çok çarpışmış ve her defasında "Kendi Fenerbahceyi alet ediyor" hükmünü giymişti. Ancak, Rizeden çok takımının milletvekili olan Osman Kavrakoğlu Fenerbahçeye daima kazandırmış bir ikinci reistir. Aynı titri aynı kanaldan kazanan bir Zeki Rıza Sporel veya Firuzan Tekilden çok daha Fenerbahçeli, "yüzüksüz" fakat hiç değilse Fenerbahçe için faydalı bir uzuvdur. Kavrakoğlu son sözlerini söyledikten sonra iktidarcılar denen zümrenin karargâhı sayılan bankadan emin adımlarla çıktı, kapının hemen önünde, kendisini göstererek fısıldaşan iki gence baktı ve gülümsedi. Demek, artık bütün Kadıköy, bütün Fenerbahçe aynı şeyleri söylüyordu. Kavrakoğlu da herkes gibi söylenenleri duymuştu. Kapıdaki genç, arkadaşına "Kavraka bak!.. Hem de dikkatle bak., Çünki bir ay sonra Fenerbahçenin reisi odur. Bunları da kulübün başından ancak Kavrak atar, nedir canım çektiğimiz?" dedi.

Harp başlıyor

Geçen yıl "İdealist" Fenerbahçelilerin, adeta kovulmalarından sonra İktidar tarafından kazanılan

Firuzan Tekil
Geçmiş zaman olur ki..

Fenerbahçe Kongresi kapanmış ve aradan henüz bir saat geçmişti ki, Moda Gazinosunda toplanan İdealistler, harp çanını çalmışlar ve Fenerbahçeyi bir sene sonra da olsa, kurtarmağa söz vermişlerdi. Ancak, bu toplantıya öyle biri davet edilmişti ki, o güne kadar Fenerbahçe camiasında hakim cemiyetçilik tutumu bu davetle sanki kökten yıkılıyordu. Bu biri, bîr saat evvel Kongrede en fazla rey alan ve rakiplerin sözcülüğünü yapan Osman Kavrakoğluydu. Dertler deşiliyor Ve Kavrakın "Siz Kongreyi kazanırdınız, fakat kongre kazanmasını bilmiyorsunuz" teşhisi haklı bulunuyordu. Muhalefet bu kongreye pek zor şartlar altında gitmişti. Üyeler arasında kanun dışı kayıt silmeler vuku bulmuş, İdealistlerin kongre kartları son güne kadar verilmemiş, buna mukabil taraftarların kartları otomobillerle dağıtılmış, yepyeni taraftar üyeler icat edilmiş ve muhaliflerin söz hakları daha baştan Kongre reisi Firuzan Tekli tarafından harcanmış, kulübün eski üyeleri Dağlaroğlu ve Yaşarla muhalefet sözcüsü M. Eren içeri alınmamıştı.

Tabii ki neticede de seçimler kaybedilmişti.. İşte Fenerbahçenin bir yıl daha eski ellerde kalması İdealistlerin pek güvendikleri bir liderin cemiyetler politikasıyla taban tabana zıt davranışı yüzünden hasıl olmuştu. Bu lider Yavuz İsmet Uluğdu.

Yavuz İsmet, Fenerbahçede parlak bir futbol hayatına, güvenilir bir üyelik mazisine sahiptir. Ancak, idare ve politikadan hiç anlamaz. Bir yıl içinde yaptıklarını, kongre umumi heyetine sunarak rey almak yerine çok başka yollar tutan iktidarcılar Yavuz İsmeti pek kolay avlamışlardır. Yavuz, "Fenerbahçeliler Cemiyeti" üyesidir. Daha ilk konuşmalardan bütün kuvvetleri ile Cemiyete hücuma başlayan İktidarcılar, Yavuz İsmeti, Cemiyetin savunmasına kışkırtınca olanlar olmuş, idealistler hakiki tenkitlerini umumi heyete sunmak fırsatını bulamamışlar ve Kadıköylüler büyük bir sevinç içinde adeta bedava bir kongre kazanmışlardır. Yavuzun hatası, tamiri kabil olamayacak kadar büyüktü. Fenerbahçenin bir yılı heba olmuştu. Fakat İdealistler birbirlerine sıkıca bağlıydılar. Fenerbahçeyi idare edenler çok ağır tenkitlere uğruyorlardı. Kulüp, bir cemiyet olarak kötü yoldaydı. Artık Yavuz İsmetin liderliği ikinci plânda kalmalı, Fenerbahceyi kurtarmak öne alınmalıydı. Geçen kongreden hemen sonra temaslar başlamış eski ve kuvvetli Fenerliler İdealistleri desteklemişler, kulübün başına çok talihsiz bir macera sonunda gelenlerin derhal uzaklaştırılmaları için en kudretli birliğin kurulmasına başlanmıştı. Yavuz İsmet, Kulüp idare heyetine girmiş birbirini tutmayan hareket ve beyanatlarla yalnız kalmıştı.. İdealistlerin böyle bir lidere değil, harp işaretini verecek becerikli bir uzva ihtiyaçları vardı. Birliğin bu önemli uzvu da pek çabuk teşekkül etti. Bir gün Ankaradan şöyle bir tel geldi: "Geliyorum.. Sizinle beraberim. Osman Kavrakoğlu."

İktidarın dertleri

Dört yıl önceki Fenerbahçe Kongresi sırasında, Türk spor tarihine "İfşaat" adıyla geçen hâdiseyi yaratarak o zamanki Fenerbahçenin hakimi sayılan Rüştü Dağlaroğlu Hayrullah Güvenir çiftini bir saat içinde kulüp bünyesinden adeta söküp atanların grubu bugüne kadar muhtelif değişikliklere uğrayarak sürüp gelmiştir. İfşaatli Kongrenin Fenerbahçe tarihinde asla unutulmayacak bir yeri vardır. Dağlaroğlu ve Güvenir gibi iki kurt idareci, ümit etmedikleri bir anda en ağır şekilde itham edilmişler ve bu ithamın üzerine o vakit heyecandan hiç düşünülmeden kulüpten uzaklaştırılmışlardır. İfşaatlı Kongreden yıllar sonra, Kadıköydeki bir bahçede, Fenerbahçeli futbolcularla hasbıhal ederken Hayrul-

Kavrakoğlu ve Zeki Rıza Sporel
Kimdir o?

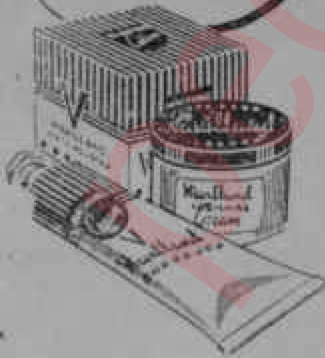
lah Güvenir, "Rüştü ve ben yalnız kulübü kazandırdık ve sizlerin ayaklarınızdan topladığımız yüz bin lirayı bunlara teslim ettik. Keşke size dağıtsaydık" demiş ve bugünkülere aynı zamanda sağlam bir kulüp devrettiklerini belirtmiştir. Fakat o zamanki umumi heyet sanki bir kaç cümleyle elektriklenmişti. "Dağlaroğlu ve Güvenir Fenerbahçeyi yiyip bitirmişlerdir" denmişti. Ancak, ifşaattı Kongreye girerken Fenerbahçenin dış görünüşü öyle sağlam, bir kulüp olarak o kadar kuvvetliydi ki, İfşaattan sonra umumi heyet alışmadığı şeyler duymuş, kulübün içten çöktüğü sanılmıştı. Fakat Fenerhahçenin bugünkü haline şahit olan aynı umumî heyet üyeleri, dört yıl önce büyük bir gürültü, acele ve alkışlar arasında aldıkları kararla--ın ne kadar isabetsiz olduğunu görüyor, karışık ve anlaşılmaz taraflarla dolu bir ifşaatı yapanları bir hamlede Türkiyenin en büyük kulübünün başına getirmekle aynı büyük kulübü ne korkunç bir yola soktuklarını anlıyorlardı. O zaman fark edilmeyen bir sürü eksik vardı. İfşaatı yanan Muhittin Bulgurlu, Fenerbahçede idarecilik yapamayacak kadar az konuşan bir şahıstır. Bulgurlunun kader arkadaşlarından Ertuğrul Akça sadece kongrelerde parlak nutuklar çeker, Talât Ataman yalnız para işlerinden anlar, Müslüm Bağcılar bu paraları demetler haline getirir, Sedat Bayur idare heyeti toplantılarına iştirak eder. Hele bu grubun başına kulüpte olup bitenlerden asla haberi olmayan Zeki Rıza Sporel gibi bir başkan geçince Fenerbahçenin işi tamamlanmıştır. Artık meydan, Bulgurlu ve taraftarlarına kalmıştır.

Türkiyenin en büyük kulübü, kısa zamanda ifşaatçıların elinde sıfırı bulmuştur. Çökme hızlı ve korkunçtur. Kulüp, tarihinde görmediği kadar büyük borç içindedir. Sporcular arasında öyle bir disiplinsizlik hüküm sürmektedir ki, idareciler ve oyuncuların beraberken yaptıklarına, konuştuklarına inanmak güçtür. Fenerbahçede Haysiyet Divanı diye saygı duyulması gereken bir yer kalmamıştır. Fenerbahçenin hemen her transfer sezonunda tevessül ettiği hiç de hoş olmayan bazı hareketler kulübün diğer kulüpler nezdindeki kuvvet ve sevgisini silip süpürmüştür. Bilet ve defter işlerinde, kongrelerde çıkan gürültüler Fenerbahçe kulübüne dolan bir sürü alâkasız insan, hakiki Fenerbahçelileri kaçırmış küstürmüştür. Kongrede üzerinde durulması gereken para ve borç söylentileri hergün bir parça daha fazlalaşırken, sporcuların sahada, idarecilerin tribünlerde veya içkili gazinolardaki hadiseleri sıralanmaya başlamıştır. Bütün bunlar, Fenerbahçenin tarihinde görmediği olaylardır, ifşaatçılara acele ile inananlar, cezayı sanki Fenerbahçeye vermişlerdir.

Fenerbahçeyi kurtarmalı

Osman Kavrakoğlu Ankaradan gelerek muhalefetin çalışmalarına katıldıktan sonra, Fenerbahçe ile ilgili çevrelerde büyük bir politik faaliyet başlamış, bir yandan basın, bir yandan komiteler sanki Halkın 1 Numaralı kulübünü kurtarmak için elbirliği etmişlerdir. Kavrakoğlunun iştiraki ile Pendikte yapılan gizli bir İdealistler toplantısında Yavuz İsmete yeni bir şans tanınmış, fakat eski lider hâlâ kulüpçülük havasına uyamadığını göstererek saf dışı kalmıştır. Kavrakoğlunun teklifleri açıktır: "Grup yapın sizinle olayım, Grup yoktur derseniz bütün kongre heyeti ile olayım, kuvvetliyseniz gene sizinleyim, zayıfsak da beraberiz." Hakikî Fenerbahçeliler artık idealistlerin yanındadır. Bugünkü İdare Heyeti üyelerinden bir çoğu da sert beyanatlar vererek muhalefete sempati beslediklerini açıklamaktadır. Fenerbahçenin başına talihsiz bir macera sonunda gelenleri, geldikleri yere göndermek için çalışmalar başlıyordu. Fenerbahçede ikinci cephe açılmıştır. İdealistlerin sözcüsü Dr. Semih Bayülken "Artık mesele bir post kavgası hüviyetinden çıkmıştır. Bugün tehlikede olan Fenerbahçe var. Onu kurtaracağız" demektedir. Geçen kongredeki politik barajlar bu sefer kurulamaz. İktidarın elinde sadece D. P. Milletvekili Agâh Erozan vardır. Agâh Erozanın, Zeki Rıza ile olan sıkı münasebetleri, Kavrakoğlunda hiç bir tesir yapmamış, D. P. Rize Milletvekili gazetecilere, "Zekiyi seçtirmiyeceğim" demiştir. Bu defa resmi makamlar, Kongrede daha titiz davranacaklardır. Bunlardan başka, Genel Kurulda artık gürültülü ve dikte ile hatta kurulmuş listeler-. le hareket etmiyecektir. İktidarcılar arasında kopan kavgalar ise işe, ayrı bir çeşni katmaktadır. Kavrakoğlu, en tehlikeli zamanda yeniden kulübe hakim olmaktadır. İdealistler artık kulüpçü, cemiyetçi, İstanbullu veya Kadıköylü değildir, bütün hakiki Fenerbahçeliler, dört yıl önce acele ile yapılan bir hatayı tamire çalışacaklardır. Fenerbahçenin tarihindeki, ilk fikir birliğinin temeli atılmıştır.

HAVILLAND Kremleri ile cildinize devamlı bir bakım neticesinde sizde bu bayan gibi hayretler içinde kalacaksınız. Yüzünüzden ÇİZGİLER kaybolacak, cildiniz YUMUŞACAK, GENÇLEŞECEK ve CANLANACAKTIR. HAVILLAND Kremlerinin besleyici maddeleri cildinizin mantarlaşan hücrelerini yeniden hayata kavuşturur, besler ve canlandırır.

Gündüzleri HAVILLAND VANISHING KREMİ

Geceleri HAVILLAND COLD KREMİ'ni kullanınız.

Havilland